

EGE ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

(YÜKSEK LİSANS TEZİ)

**HNF1A DNA TRANSKRİPSİYON FAKTÖR GENİNİN MODY3
HASTALARINDA ARAŞTIRILMASI**

Azar SHIRINOV

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Afig BERDELİ

Biyoteknoloji Anabilim Dalı

Sunuş Tarihi:12.10.2015

Bornova-İZMİR

2015

ÖZET**HNF1A DNA TRANSKRİPSİYON FAKTÖR GENİNİN MODY3
HASTALARINDA ARAŞTIRILMASI, GENOTİP FENOTİP İLİŞKİSİ**

SHIRINOV, AZAR

Yüksek Lisans Tezi, Biyoteknoloji Anabilim Dalı

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Afig BERDELİ

Ekim, 2015

MODY tip 3 insülininden bağımsız monogenik diyabet ailesinin bir formudur. HNF1A DNA transkripsiyon faktör geni, HNF-1 α transkripsiyon faktörü kodlar ve bu genin mutasyonu MODY3 hastalığına neden olduğu görülmektedir. Bu çalışmada MODY tip 3 sendromuna neden olan, HNF1A geninde oluşan mutasyonlar araştırılmıştır.

Ön tanısı konulmuş 150 (64 kız ve 86 erkek) MODY tip 3 hastası çalışmaya katılmıştır. HNF1A geni aminoasit kodlayan bölgelerinde, bu bölgelere yakın intron bölgelerinde ve 3' UTR bölgelerinde nükleotit dizilimi yolu ile mutasyon taranması yapılmıştır.

Sonuçlara göre, HNF1A geni ekson bölgelerinde üç yeni Gln28His, Pro290Arg, Arg272Gly mutasyon ve dört yeni olmayan Ile27Leu, Ser487Asn, Gly574Ser mutasyon tespit edilmiştir. Ayrıca, intron bölgelerinde üç yeni IVS7+8G>A, IVS8+29T>C , IVS8 +75G>A ve 3'UTR bölgesinde üç yeni 3'UTR+438G>A, 3'UTR+197G>T 3'UTR+603G>A varyasyon belirlenmiştir.

Anahtar Sözcükler: HNF1A geni, Transkripsiyon Faktörler, MODY sendromu, Diyabet, PCR, DNA, DNA dizi analizi, Mutasyon, Varyasyon

ABSTRACT

INVESTIGATION HNF1A DNA TRANSCRIPTION FACTOR GENE AT MODY3 PATIENTS, GENOTYPE FENOTYPE RELATIONSHIP

SHIRINOV, AZAR

Msc in Biotechnology Department

Supervisor: Prof. Dr. Afig BERDELI

October,2015

MODY type 3 is characterized by youth-onset diabetes that is inherited in an autosomal dominant (monogenic) pattern. HNF1A is DNA transcription factor gene coding HNF-1 α transcription factor that mutation at this gene caused MODY type 3 syndrome. In the present study we designed study to investigate mutations of gene HNF1A.

A total of 150 (64 female ve 86 male) patients with prediagnosed MODY type were enrolled. Screening of mutation in the coding, promoter, 3'UTR regions of the HNF1A genes was performed by sequencing.

Our results demonstrated three new Gln28His, Pro290Arg, Arg272Gly and four already screened Ile27Leu, Ser487Asn, Gly574Ser mutations in exon regions of the HNF1A was screened. However, at intron regions three new IVS7+8G>A, IVS8+29T>C, IVS8+75G>A and at 3'UTR region three new 3'UTR+438G>A, 3'UTR+197G>T 3'UTR+603G>A variations was screened.

Keywords: HNF1A gene, Transcription Factors, MODY syndrome, , Diabetes, PCR, DNA, DNA sequencing, Mutation, Variation.

TEŞEKKÜR

Bu çalışmanın her aşamasında emeği geçen çok değerli tez danışmanıma, sayın Prof. Dr. Afif BERDELİ'ye katkılarından ve emeklerinde dolayı teşekkür ederim. Tezimin genetik verilerinin elde edilmesi için yardımcı olan Ege Üniversitesi Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Moleküler Tıp laboratuvarı çalışanları biyolog arkadaşlardan Demet Tıgılı'ya, Merve Atan'a ve diğer çalışanlara teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ÖZET.....	vii
ABSTRACT.....	ix
TEŞEKKÜR.....	xi
ŞEKİLLER DİZİNİ.....	xvi
ÇİZELGELER DİZİNİ.....	xviii
KISALTMALAR DİZİNİ.....	xix
1. GİRİŞ.....	1
1.1 MODY Sendromunun Tarihçesi.....	1
1.2 MODY – Tip2 Diyabet Kıyaslanması.....	3
2. MODY OLUŞUMUNUN MOLEKÜLER MEKANİZMASI.....	5
2.1 Beta (β)- Hücre Fonksiyonu.....	8
2.2 Beta (β)- Hücrelerinde İnsülin Regülasyonu.....	10
3. MODY GENETİĞİ.....	9
3.1 HNF1A Transkripsiyon Faktörü Geni ve Proteini.....	9
3.2 HNF1A Transkripsiyon Faktörünün Moleküler Mekanizması.....	16
3.3 DNA Analizi.....	19
3.3.1 Denatürasyon ve Polimeraz Zincir Reaksiyonu (PCR).....	19
3.3.2 DNA Analizi (Sekanslama).....	19
4. GEREÇ VE YÖNTEMLER.....	22
4.1 Çalışma Grubu.....	22
5. MOLEKÜLER YÖNTEMLER	23
5.1 Kan örneklerinin toplanması.....	23
5.2.1 Genomik DNA izolasyon.....	23
5.2.2 DNA'nın agaroz jel elektroforez yöntemiyle kalite kontrolü.....	25
5.2.3 Polimeraz zincir reaksiyonu (PCR).....	25
5.2.4 DNA Dizi Analizi.....	26

İÇİNDEKİLER (devam)

	<u>Sayfa</u>
6. SONUÇLAR.....	29
6.1. HNF1A Geninde Saptanan Polimorfizmler.....	36
6.1.1 1.Ekson Leu17Leu Polimorfizmi.....	36
6.1.2 1. Ekson Ile27Leu Polimorfizmi.....	36
6.1.3 1.Ekson Gln28His Polimorfizmi.....	37
6.1.4 3.Ekson His179His Polimorfizmi.....	37
6.1.5 3.Ekson Thr231Thr Polimorfizmi.....	37
6.1.6 4.Ekson Gly288Gly Polimorfizmi.....	37
6.1.7 4.Ekson Pro290Arg Polimorfizmi.....	37
6.1.8 4.Ekson Arg272Gly Polimorfizmi.....	38
6.1.9 7.Ekson Leu459Leu Polimorfizmi.....	38
6.1.10 7.Ekson Ser487Asn Polimorfizmi.....	38
6.1.11 7.Ekson IVS7+8G>A Polimorfizmi.....	39
6.1.12 8.Ekson IVS8+29T>C Polimorfizmi.....	39
6.1.13 8.Ekson Thr515Thr Polimorfizmi.....	39
6.1.14 8.Ekson IVS8 +75G>A Polimorfizmi.....	39
6.1.15 9.Ekson Gly574Ser Polimorfizmi.....	39
6.1.16 3'UTR+438G>A Polimorfizmi.....	39
6.1.17 3'UTR+197G>T Polimorfizmi.....	40
6.1.18 3'UTR+603G>A Polimorfizmi.....	40
7. TARTIŞMA.....	41
8. ÖNERİLER.....	44
9. KAYNAKLAR.....	45
ÖZGEÇMİŞ.....	50

İÇİNDEKİLER (devam)

Sayfa

EKLER.....

ŞEKİLLER DİZİNİ

<u>Sekil</u>	<u>Sayfa</u>
2.1 Pankreasta bulunan <i>Langerhans</i> adacığının yapısı.....	6
2.2 İnsülin geni DNA regülatör bölgesi modeli.....	8
3.1 HNF1A geni gösterimi.....	9
3.2. HNF1A geni amino asit zinciri.....	10
3.3. DNA bağlanma Bölgesi (homeoalan).....	11
3.4 DNA heliks oluşturan bölge.....	13
3.5 HNF1A protein serin ve treonin içeren bölgesi.....	14
3.6. HNF-1 α transkripsiyon faktörünün üç boyutlu yapısı.....	15
3.7. HNF1A geni 16 farklı alternatif “splicing” oluşan ürünler.....	16
3.8. HNF1a Genini regüle eden transkripsiyon faktörleri ve bağlanma bölgeleri.....	18
6.1 1.Eksonun DNA sekans analizi elektroforegramı.....	30
6.2 2.Eksonun DNA sekans analizi elektroforegramı.....	30
6.3 3.Eksonun DNA sekans analizi elektroforegramı.....	31
6.4 4. Eksonun DNA sekans analizi elektroforegramı.....	31
6.5 5. Ve 6. Eksonların DNA sekans analizi elektroforegramı.....	32
6.6 7. Eksonun DNA sekans analizi elektroforegramı.....	32
6.7 8.ve 9. Eksonların DNA sekans analizi elektroforegramı.....	33
6.8 10.Eksonun DNA sekans analizi elektroforegramı.....	33
6.9 3’UTR bölgesi DNA sekans analizi elektroforegramı.....	34
6.10 Ile27Leu heterozigot polimorfizmi (ATC>CTC) DNA sekans analizi elektroforegramı.....	34
6.11 Ser487Asn heterozigot polimorfizmi (AGC>AAC) DNA sekans analizi elektroforegramı.....	35

ŞEKİLLER DİZİNİ (devam)ŞekilSayfa

6.12 Gly288Gly heterozigot (GGG>GGC) ve c.872 insC (291 ProFsX316) heterozigot polimorfizleri DNA sekans analizi elektroforegramı.....	35
6.13 Saptanan nükleotid değişimlerinin DNA domeynlerine göre dağılımı.....	36

ÇİZELGELER DİZİNİ

<u>Çizelge</u>	<u>Sayfa</u>
1.1. MODY ve tip 2 diyabetin ayırıcı özellikleri.....	3
2.1 Moleküler beta (β)- hücre bozuklukları.....	7
3.1 ABI Prism Big Dye ^{TM} terminatör reaksiyon kitinde ddNTP' lerin işaretlendikleri floresan boya isimleri ile bunlara karşılık gelen renkler.....	21
5.1 HNF1A geni on ekzonu için PCR amplifikasyonunda kullanılan primer listesi.....	25
5.2 HNF1A nukleotid dizisi.....	28
6.1. Nükleotid değişimlerinin eksonlara göre dağılımı	29

KISALTMALAR DİZİNİ

<u>Kısaltmalar</u>	<u>Açıklama</u>
MODY	Maturity Onset Diabetes Young
MODY3	Maturity Onset Diabetes Young Type 3
HNF1A	Hepatosit Nuclear Factor Bir A Geni
DM	Diabetes Mellitus
HGMD	Human Gene Mutation Database

1. GİRİŞ VE AMAÇ

Dünyada yaklaşık 4,8 milyon insan diyabet hastalığından öldükleri öngörülmektedir. Dünyada var olan diyabet hastalarının %5'ini MODY hastaları oluşturduğu düşünülmektedir. Bu oranın da %2'sine yakın kısmını MODY3 hastaları oluşturmaktadır (Fajans et al, 1987).

MODY insüliniden bağımsız monogenik diyabet ailesinin bir formudur. HNF1A DNA transkripsiyon faktör geni, HNF-1 α transkripsiyon faktörü kodlar ve bu genin mutasyonu “Maturity Onset Young Diabetes tip 3” (MODY3) hastalığına neden olmaktadır. (HNF-1 α) birçok dokudan (karaciğer, mide, pankreas) salgılanan önemli transkripsiyon faktördür. Karaciğere bağlı birçok genin, özellikle glikoz metabolizması ve taşınım ile ilgili genlerin düzenlemesini gerçekleştirir. MODY3 genç yaşlarda (25 yaşın altında) karakterize edilen dominant kalıtılan ve ileri düzeyde β -hücre bozukluğuna neden olan hastalıktır. HNF-1 α geninde 10 ekson bulunmaktadır. Bu on eksonda oluşan mutasyonların belirlenmesi, MODY3 sendromunun belirlenmesinde en önemli aşamadır (Ellard et al, 2006).

Birçok toplumda HNF-1 geninde mutasyonlar MODY'nin en yaygın sebebidir. Bugüne kadar tüm ırk ve etnik gruplarda bu gende 120 den fazla mutasyon tespit edilmiştir. HNF-1 genindeki mutasyonlar diyabet kliniklerinde görülen erişkinler arasındaki MODY'nin en yaygın sebebi gibi görünmektedir. Bunun aksine HNF-4 geninde mutasyonlar nispeten nadirdir ve bugüne kadar sadece dünya genelinde 13 ailede tespit edilmiştir (Atabek ve ark, 2004) .

Bu çalışmanın amacı, HNF1A DNA transkripsiyon faktör geni mutasyonlarını saptamak ve bunların MODY3 hastalığının oluşumundaki önemini, hastalığın erken tanı ve prognozundaki ilişkilerini ortaya koymaktır. Daha önce Türkiye’de HNF1A geninde oluşan mutasyonlar ve onların MODY sendromuna etkisi çalışılmamıştır. Bu nedenle, Türk popülasyonda HNF1A geninde oluşan mutasyonları ve bunların MODY3 sendromu oluşumunda önemi ortaya koymak oldukça özgün değere sahiptir.

1.1 MODY Sendromunun Tarihçesi

MODY diyabetin monogenik formu olup, otozomal dominant hastalıktır. Tip-2 diyabetin nadir formu olarak, İlk kez Amerikalı gençlerde ortaya konulmuştur.

1960'ların başında araştırmacılar, ailesel, obez olmayan, genlerde oluşan ve ağız yoluyla alınan sulfonilüre ilaçlarına yanıt verdiği belirlenmiştir 1964'de S.Fajans MODY (Maturity Onset Diabetes Young) hastalığını tanımlamıştır (Winter et al,2000) Tip 2 diyabetlilerin ortalama %10'unun yavaş gelişen Tip 1 diyabet formunda olduğu bildirilmektedir (Fajans et al, 1960). Bu hastaları belirlemede immün değerlerin saptanması (ICA, GAD 65, vb.) önemlidir. MODY hastalarında insülin eksikliği, hepatik glikoz yapımında artma ve periferik insülin duyarlılığında bozukluk söz konusudur. Bu durumun sonucunda glikoz metabolizmasının bozulması görülmektedir (Fajans et al, 1987).

Günümüze kadar MODY sendromunun neden olan birçok gen belirlenmiştir (Bkz. Ek 8) . Tüm bu genler karaciğer beta hücrelerinde eksprese edilir ve herhangi birindeki bir mutasyon beta hücre fonksiyon bozukluğuna ve diyabete yol açmaktadır. Bu genler karaciğer ve böbrek gibi dokularda da eksprese edildikleri için bazı MODY formlarında karaciğer ve böbrek fonksiyon bozuklukları da görülebilir.

HNF-4, HNF-1'nin ekspresyonunu regüle ettiği için HNF-4 ve HNF-1 mutasyonlarında klinik olarak birbirine çok benzerdir. MODY tip 1 ve tip 3'te açlık kan şekeri MODY tip 2'ye benzer şekilde hafifçe yüksektir, oysa glikoz verilmesinden 2 saat sonra kan şekeri MODY tip 2'li hastalara nazaran çok daha yüksek bulunur. Bu hastaların hiperglisemi sorunları ilerleyen zamanla oral hipoglisemik ilaçlar ve insülin tedavisi (%30-40) gereksinimi ile sonuçlanmaktadır. Örneğin HNF-4 ile ilişkili MODY olan geni bir ailede yapılan perspektif bir çalışmada glikozla uyarılımı insülin sekresyonunu her yıl %1-4 oranında azaldığı gösterilmiştir. Bu artış, hücrelerinin HNF-4'nin eksikliğini kompanse edemediğini göstermektedir. HNF-1 ve HNF-4 ilişkili MODY'li hastalar tip 1 veya tip 2 diyabetli hastalardaki kadar yaygın diyabet komplikasyonlarına sahip olabilirler. Bu iki tip MODY'li hastalarda insülin aktivitesindeki bir bozukluktan ziyade bozulmuş hücre fonksiyonu diyabetin primer sebebi olarak görünmektedir. Gece açlıktan sonra insülin sekresyonunu normaldir ancak plazma glikoz konsantrasyonu 125-145 mg/dl ye yükseldiği zaman insülin sekresyonunu artmaya devam etmez. HNF-1 ve HNF-4 mutasyonu olan hastaları ikinci bir glikoz uyarısının insülin sekresyon cevabı gücüne göre ayırmak mümkündür. Pediatrik durumda insülin

sekresyonu üzerine hafif hipergliseminin normal priming etkisi korunurken, HNF-4 mutasyonlularda kaybolmuştur (Atabek ve ark, 2004).

1.2 . MODY VE Tip 2 DM Kıyaslanması

Klasik MODY ilk olarak şu şekilde karakterize edilmiştir:

- 1) Gençlik yaşında olması (genellikle 25 yaşın altında)
- 2) diagnozu 2 yıl takiben insülin gereksinimi olmadan açlık hiperglisemi oluştuğunu doğrulanması
- 3) Ketotik hastalık olmadığı
- 4) Otozomal dominant hastalık olması
- 5) MODY'nin bu formları yavaş progresiftir, ılımlı ve asimtomatiktir ve genellikle insülin gerektirmez.

MODY ve Tip2 DM ayırıcı özellikleri aşağıdaki çizelgede açıklanmıştır (Bk. Çizelge 1.1), (Atabek ve ark, 2004).

Çizelge 1.1 MODY ve tip 2 diyabetin ayırıcı özellikleri

Özellikler	MODY	TİP 2 DM
Kalıtım	Monogenik otozomal dominant	Poligenik
Başlangıç yaşı	Çocukluk çağı adölesan veya genç erişkin ya (genellikle < 25yıl)	Yetişkinler (genellikle 40-60), eğer birey obez ise nadiren adölesan çağ
Aile Ağacı	Genellikle her kuşakta ortaya çıkar	Nadiren her kuşakta ortaya çıkar
Penetrans	%80-95	%10-40
Metabolik Sendrom	Yok	Genellikle var

Hindistan’da basit bir anket oluşturarak; ailelerin diyabet hikâyesi, tedaviye yanıt ve ketozun varlığı abdominal bölge X-Ray’i ile belirlenmeye çalışılmıştır. Ayrıca, C-peptid, insülin antibody ve karın bölgesi yansılanım aygıtı bu proses rafine etmeye yardımcı olmuştur. Ancak kabul edilmelidir ki, bazı Tip 1 DM ve Tip 2 DM hastalarının özellikler birbirine benzer olduğu için ayırım yapmak oldukça güç olmaktadır (Mohan et al. 2013) .

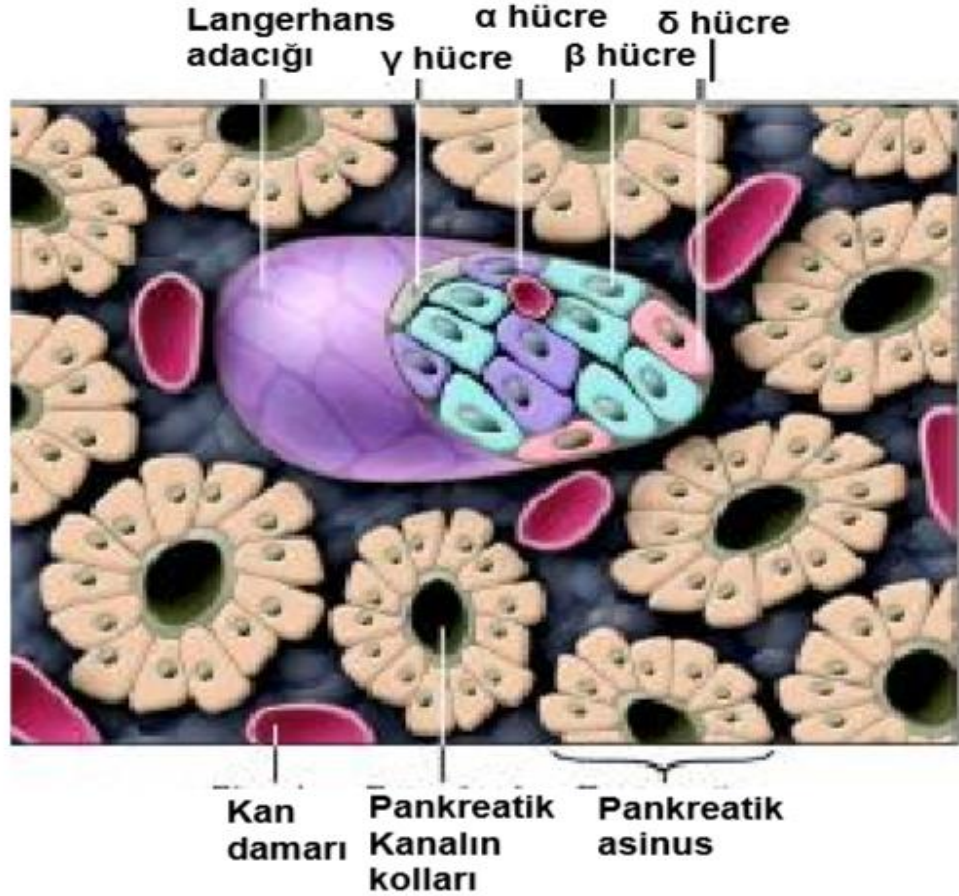
2. MODY OLUŞUMUNUN MOLEKÜLER MEKANİZMASI

Diyabet, pankreasın beta hücrelerinden salgılanan insülin hormonunun mutlak veya kısmi eksikliği ya da periferik etkisizliği sonucu ortaya çıkan, kronik hiperglisemi, karbonhidrat, protein ve yağ metabolizmasında bozukluklar, kapiller membran değişiklikleri ve hızlanmış arter skleroz ile seyreden, makrovasküler ve mikrovasküler komplikasyonların geliştiği, akut komplikasyonları önlemek ve kronik komplikasyonları azaltmak için sürekli destek, tıbbi bakım ve diyabetlinin öz bakım eğitimlerini gerektiren, sağlık bakım harcamaları içinde en az %10'luk yer tutan kronik seyirli endokrin ve metabolik bir hastalıktır (Olgun ve ark. 2010).

2.1 Beta Hücre Fonksiyonu

İnsan pankreası, içine hormonların salgılandığı küçük kapillerler çevresinde organize olmuş, her biri yaklaşık 0,3 milimetre çapında 1-2 milyon *Langerhans* adacığına sahiptir (Bkz. Şekil.2.1.1.). Bu adacıklar, birbirlerinden morfolojileri ve boynama özellikleri ile ayırt edilen başlıca üç farklı tipte hücre içerirler. Bunlar alfa, beta ve delta hücreleridir. Beta hücreler tüm hücrelerin yaklaşık %60'ını oluştururlar ve temel olarak adacıkların ortasında yer alırlar. Bu hücreler insülin ve insülinle birlikte amilin salgırlar. Toplam hücre sayısının %25 kadarını oluşturan alfa hücreleri glukagon salgırlar. Toplam hücre sayısının % 10 kadarını oluşturan delta hücreleri ise, somatostatin salgırlar. Ayrıca adacığın %2'si endokrin dokudan oluşmaktadır ve pankreas polipeptidi de, polipeptid hücrelerinden salgılanmaktadır (Guyton et al,1998).

Bütün hücrelerde insülin geni mevcut olmasına rağmen, sadece beta hücreleri insülin ekspresyonu yapma yeteneğindedir. Beta hücrelerinde insülin kısıtlı ekspresyonu, transkripsiyon faktörlerinin insülin transkripsiyon başlatılmasının geninin kontrolü sonucu ortaya çıkar. Bundan ziyade, birçok beta hücre transkripsiyon faktörleri hem insülin gene ekspresyonunu, hem de pankreas ve beta hücre embriyogenesiz sürecinde gelişimini kontrol etmektedir.(Guyton et al, 1998)

Şekil 2.1 Pankreasta bulunan *Langerhans* adacığının yapısı

Glikozun hücre içinde dengesi pankreatik beta (β)-hücrelerinden salgılanan insülin hormonu ve buna yanıt olarak perifer hücrelerin glikozu hücre içine alması ile sağlanır. Bu dengenin sağlanabilmesi için insülinin gerektiği zaman ve gereken oranda salgılanması, perifer hücrelerin de buna yanıt verebilmesi gerekir. Bu sayede kan glikoz düzeyi dar bir aralıkta sabit (3.3-8.3 mmol/l) tutulur. İnsülin salınım mekanizmasının aydınlatılmasıyla, pankreatik β -hücrelerinin ATP-duyarlı potasyum kanallarının (KATP) glikoz homeostazisinde kritik bir rol oynadığı da ortaya çıkmıştır. KATP kanalları sadece pankreatik insülin salınımında değil, periferel hücrelerde iskelet kasına glikozun alınımının düzenlenmesi, karaciğerden glikoz üretiminin kontrol edilmesi ve glukagon gibi hormonların salınımını artırarak merkezi ve periferel hipoglisemiye karşıt-düzenleyici cevabın kolaylaştırılması gibi rollere de sahiptir (McTaggart, 2010).

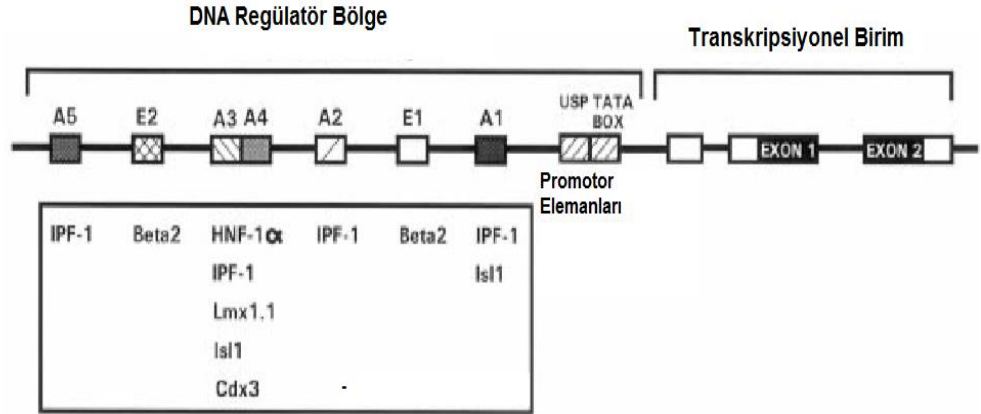
2.2 Beta (β)- Hücrelerinde İnsülin Regülasyonu

İnsülin üretimi ve salınımı çok kompleks prosestir. İnsülin transkripsiyonu beta hücrelerine özel bir prosestir. Bundan dolayı insülin transkripsiyon kontrolü sadece beta hücrelerine bağlı bir olaydır. Beta hücreleri transkripsiyon faktörlerinde oluşan mutasyonlar insülin üretim mekanizmasının direk etkilemektedir (Bkz. Çizelge 2.1) (Winter, 2000).

Çizelge 2.1 Moleküler beta (β)- hücre bozuklukları (Winter, 2000)

<u>Proses</u>	<u>Tespit Edilen Hasar</u>	<u>Etki</u>
<u>Glikoz Taşınımı</u>	<u>GLUT2 mutasyonu Fanconi-Bickel sendromu</u>	<u>Yemekten sonra hipoinsulinizm ve hiperglisemi, açlık süresince hipoglisemi</u>
<u>Glikoz Metabolizması</u>	<u>GCK mutasyonu: ↓ fonksiyon</u> <u>GCK mutasyonu: ↑ fonksiyon</u>	<u>MODY2</u> <u>Ailesel neonatal hiperinsulinizm</u>
<u>Enerji Üretimi</u>	<u>Mitokondriyel mutasyon</u>	<u>Anneden kalıtılan diyabet</u>
<u>K⁺ kanal kapama</u>	<u>SUR ve K_{ir} 6.2 kanallarının işlevini etkileyen mutasyon</u>	<u>Ailesel neonatal hiperinsulinizm</u>
<u>Membran Depolarizasyon</u>	<u>Belirlenen Hasar yok</u>	<u>-----</u>
<u>Voltaj duyarlı Ca⁺⁺ kanalı açılması</u>	<u>Belirlenen Hasar Yok</u>	<u>-----</u>
<u>Sitoplazmik Ca⁺⁺ artışı</u>	<u>Belirlenen Hasar Yok</u>	<u>-----</u>
<u>İnsülin Gen Ekspresyonu</u>	<u>HNF-4α</u>	<u>MODY1</u>
	<u>HNF-1α</u>	<u>MODY3</u>
	<u>IPF-1</u>	<u>MODY4</u>
	<u>HNF-1β</u>	<u>MODY5</u>
<u>İnsülin İşleme</u>	<u>İnsülin geni A veya B zincirinin C-peptid bölgesinde oluşan mutasyon</u>	<u>Hiperproinsulinemi</u>
<u>İnsülin Bioaktivitesi</u>	<u>İnsülin geninde oluşan mutasyon</u>	<u>İnsulinopati</u>

İnsülin geninde transkripsiyon sürecinden sorumlu birçok temel element mevcuttur. Bunlar translasyonel promotor, enhanserler, silenserler, aktivatörler ve supresörlerdir. İnsülin genini düzenleyen farklı transkripsiyon faktörleri, DNA regülatör bölgesinde bulunan farklı (A ve E) birimlere bağlanarak transkripsiyon regülasyonunu gerçekleştirmektedir (Bkz. Çizelge 2.1), (Latchman, 1996).

Şekil 2.2 İnsülin geni DNA düzenleyici bölgesi modeli (Winter, 2000)

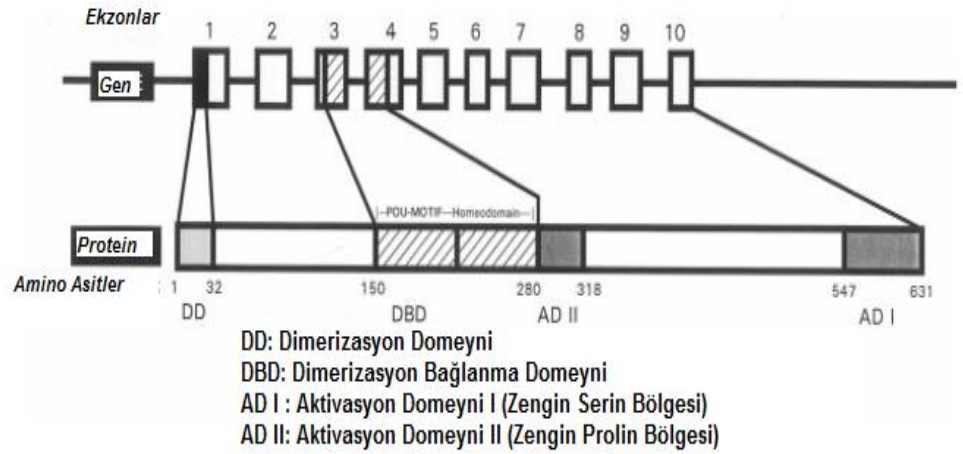
Bütün hücrelerde insülin geni mevcut olmasına rağmen, sadece beta hücreleri insülin ekspresyonu yapma yeteneğindedir. Beta hücrelerinde insülin kısıtlı ekspresyonu, transkripsiyon faktörlerinin insülin transkripsiyon başlatılmasının geninin kontrolü sonucu ortaya çıkar. Bundan ziyade, birçok beta hücre transkripsiyon faktörleri hem insülin gene ekspresyonunu, hem de pankreas ve beta hücre embriyogenesiz sürecinde gelişimini kontrol etmektedir (Winter,2000).

3. MODY GENETİĞİ

HNF1A (MODY3) geni mutasyonları diyabete neden olma mekanizması tam anlaşılmamıştır. Ama çalışmalarda önerilen bu genlerde oluşan mutasyonlar insülin transkripsiyonundaki azalmaya neden olduğundan, insülin miktarında da önemli azalmanın diyabete neden olmasıdır (Winter, 2000).

3.1 HNF1A Transkripsiyon Faktörü Geni ve Proteini

HNF1A geni 12q kromozomda bulunmaktadır. HNF1A bir homeodomeyn (homeokutu) proteini olup, 3 tane fonksiyonel domeynleri vardır: dimerizasyon domeyni 1-32 ye kadar amino asidi içeriyor, DNA-bağlanma homeodomeyn benzer domeyni 150-280 amino asidi içeriyor ve karboksil terminal transaktivasyon domeyni 281. amino asitten 631. Amino aside kadar (Bkz. Şekil.3.1) (Winter, 2000).

Şekil 3.1. HNF1A geni gösterimi.

HNF1A transkripsiyon faktörü kodlar ve birçok farklı genin transkripsiyonunda sorumludur. Transkripsiyona bağlı düzenleme, ökaryot genlerinin faaliyetinde çok önemli olup bu düzenleme büyük ölçüde mRNA sentezi düzeyinde kontrol edilmektedir (Bkz. Şekil 3.2.).

Learn how to print this alignment in color

1	MVSKLSQLQTELLAALLESGLSKEALIQUALGEPGPYLLAGEGPLDKGESCGGGRGELAEI	60	P20823
1	MVSKLSQLQTELLAALLESGLSKEALIQUALGEPGPYLLAGEGPLDKGESCGGGRGELAEI	60	E2I9R4
61	PNGLGETRGSEDETDGDEFTPPILKELENLSPEEAAHQKAVVETLLQEDPWRVAKMVK	120	P20823
61	PNGLGETRGSEDETDGDEFTPPILKELENLSPEEAAHQKAVVETLLQEDPWRVAKMVK	120	E2I9R4
121	SYLQQHNIPQREVVDITGLNQSHLSQHLNKGTPMKTQKRAALYTWYVRKQREVAQQFTHA	180	P20823
121	SYLQQHNIPQREVVDITGLNQSHLSQHLNKGTPMKTQKRAALYTWYVRKQREVAQQFTHA	180	E2I9R4
181	GQGGLEEPTGDELPTKKGRNRFKWGPASQQILFQAYERQKNPSKEERETLVEECNRAE	240	P20823
181	GQGGLEEPTGDELPTKKGRNRFKWGPASQQILFQAYERQKNPSKEERETLVEECNRAE	240	E2I9R4
241	CIQRGVSPSQAQGLGSLNLTVEVRVYNWFANRRKEEAFRHKLAMDTYSGPPPGPGPALP	300	P20823
241	CIQRGVSPSQAQGLGSLNLTVEVRVYNWFANRRKEEAFRHKLAMDTYSGPPPGPGPALP	300	E2I9R4
301	AHSSPGLPPPALSFSKVHGVRYGQPATSETAEVPSSSGGPLVTVSTPLHQVSPGTGLEPSH	360	P20823
301	AHSSPGLPPPALSFSKVHGVRYGQPATSETAEVPSSSGGPLVTVSTPLHQVSPGTGLEPSH	360	E2I9R4
361	SLLSTEAKLVSAAGGPLFPVSTLTALHSLEQTSPLNQPPQNLMASLPGVMTIGPGPEA	420	P20823
361	SLLSTEAKLVSAAGGPLFPVSTLTALHSLEQTSPLNQPPQNLMASLPGVMTIGPGPEA	420	E2I9R4
421	SLGPTFTNTGASTLVIGLASTQAQSVFVINSMGSSLTTLQPVQFSQPLHPSYQQPLMPFV	480	P20823
421	SLGPTFTNTGASTLVIGLASTQAQSVFVINSMGSSLTTLQPVQFSQPLHPSYQQPLMPFV	480	E2I9R4
481	QSHVTQSPFMAQLQSPHALYSHKPEVAQYHTGLLPQTMLITDTTNLSALASLTPTK	540	P20823
481	QSHVTQSPFMAQLQSPHALYSHKPEVAQYHTGLLPQTMLITDTTNLSALASLTPTK	540	E2I9R4
541	-----QVFTSDTEASSESLHTPASQATTLHVPS	569	P20823
541	QVRSRPAGPPSACDRAPHPHIPRAQEALLPQVFTSDTEASSESLHTPASQATTLHVPS	600	E2I9R4
570	QDPAGIQHLQPAHRLSASPTVSSSSLVLYQSSDSSNGQSHLLPSNHSVIETFISTQMASS	629	P20823
601	QDPASIQHLQPAHRLSASPTVSSSSLVLYQSSDSSNGQSHLLPSNHSVIETFISTQMASS	660	E2I9R4
630	SQ	631	P20823
	SQ		

Şekil 3.2 HNF1A geni amino asit zinciri (The Universal Protein Resource (UniProt), 2014)

HNF1A transkripsiyon faktörü kodlar ve birçok farklı genin transkripsiyonundan sorumludur. Transkripsiyona bağlı düzenleme, ökaryot genlerinin faaliyetinde çok önemli olup bu düzenleme büyük ölçüde mRNA sentezi düzeyinde kontrol edilmektedir.

Böceklerde gelişmeyi kontrol eden birçok gen, DNA'ya bağlanan bir protein bölgesi veya alanını kodlayan ve homeobaks (homeotik gen grubu) adı verilen tekrarlanan bir motife sahiptir. 180 baz çifti içeren bu motif, 60 amino asit kökünden oluşan ve homeoalan veya homeobölge adı verilen bir proteini

kodlamaktadır. Homeoalanda bazik karakterli amino asit köklerinin yüksek miktarda bulunması, bunun DNA'ya bağlandığı kanısını uyandırmaktadır (Bkz. Şekil 1.3).

1	MVSKLSQLQTELLAALLESGLSKEALIQAALGEPGPYLLAGEGPLDKGESCGGGRGELAE	60	P20823
1	MVSKLSQLQTELLAALLESGLSKEALIQAALGEPGPYLLAGEGPLDKGESCGGGRGELAE	60	E2I9R4
61	PNGLGETRGSEDETDDGDFTPPILKELENLSPEEAHQKAVVETLLQEDPWRVAKMVK	120	P20823
61	PNGLGETRGSEDETDDGDFTPPILKELENLSPEEAHQKAVVETLLQEDPWRVAKMVK	120	E2I9R4
121	SYLQQHNI PQREVVDITGLNQSHLSQHLNKGTPMKTQKRAALYTWYVRKQREVAQQFTHA	180	P20823
121	SYLQQHNI PQREVVDITGLNQSHLSQHLNKGTPMKTQKRAALYTWYVRKQREVAQQFTHA	180	E2I9R4
181	GQGGGLIEEPTGDELPTKKGRNRNFKWGPASQQILFQAYERQKNPSKEERETLVEECNRAE	240	P20823
181	GQGGGLIEEPTGDELPTKKGRNRNFKWGPASQQILFQAYERQKNPSKEERETLVEECNRAE	240	E2I9R4
241	CIQRGVSPSQAQGLGSNLVTEVRVYNWFANRRKEEAFRHKLAMDTYSGPPPGPGPGPALP	300	P20823
241	CIQRGVSPSQAQGLGSNLVTEVRVYNWFANRRKEEAFRHKLAMDTYSGPPPGPGPGPALP	300	E2I9R4
301	AHSSPGLPPPALS PSKVHGVRYGQPATSETAEVPSSSGGPLVTVSTPLHQVSPGTGLEPSH	360	P20823
301	AHSSPGLPPPALS PSKVHGVRYGQPATSETAEVPSSSGGPLVTVSTPLHQVSPGTGLEPSH	360	E2I9R4
361	SLLSTEAKLVSAAGGPLPPVSTLTALHSLEQTSPLNQQPQNLMASLPGVMTIGPGGEP	420	P20823
361	SLLSTEAKLVSAAGGPLPPVSTLTALHSLEQTSPLNQQPQNLMASLPGVMTIGPGGEP	420	E2I9R4
421	SLGPTFTNTGASTLVIGLASTQAQSVFVINSMGSSSLTTLQPVQFSQPLHPSYQQPLMPFV	480	P20823
421	SLGPTFTNTGASTLVIGLASTQAQSVFVINSMGSSSLTTLQPVQFSQPLHPSYQQPLMPFV	480	E2I9R4
481	QSHVTQSPFMATMAQLQSPHALYSHKPEVAQYTHTGLLPQTMLITDTTNLSALASLTPTK	540	P20823
481	QSHVTQSPFMATMAQLQSPHALYSHKPEVAQYTHTGLLPQTMLITDTTNLSALASLTPTK	540	E2I9R4
541	-----QVFTSDTEASSESGLHTPASQATTLHVPS	569	P20823
541	QVRSRPAGPPSACDRAPHPHIPRAQEALLPQVFTSDTEASSESGLHTPASQATTLHVPS	600	E2I9R4
570	QDPAGIQHLQPAHRLSASPTVSSSSLVLYQSSDSNNGQSHLLPSNHSVIETFISTQMASS	629	P20823
601	QDPASIQHLQPAHRLSASPTVSSSSLVLYQSSDSNNGQSHLLPSNHSVIETFISTQMASS	660	E2I9R4
630	SQ	631	P20823

Şekil 3.3 DNA bağlanma Bölgesi (homeoalan) (The Universal Protein Resource (UniProt), 2014)

Homeobaks sadece böceklerle özgü bir motif değildir. Bu motif aynı zamanda amfibiler ve insan dâhil çalışılan birçok omurgalının homeotik genlerinde de saptanmıştır. Şimdiye kadar çeşitli organizmalarda homeobaks motifine sahip yüzden fazla gen saptanmıştır. Gen faaliyetlerinin kontrolünde rol oynayan proteinlerin aktifliği allosterik değişimler ve tersinir kovalent etkileşimler ile

kontrol edilmektedir. Bu proteinler DNA'yı büyük ölçüde diğer proteinleri tanıdıkları gibi tanımaktadırlar. Bunlar öncelikle etkileşecekleri yüzey ile uygunluk gösteren bir üçüncül yapı oluşturmakta ve daha sonra geniş bir yüzeyde çok sayıda atomik etkileşimi sağlayabilecek yakınlıktaki bir mesafeye ulaşmaktadırlar. Protein ve DNA'nın birbirini tanıması, bir proteinin diğer proteini tanımasında olduğu gibi hidrojen bağları, iyonik ve hidrofobik etkileşimler aracılığı ile olmaktadır. Protein ve DNA arasındaki etkileşimin spesifikliğı ile ilgili problemler, büyük ölçüde X ışını kırınımı çalışmaları ile çözümlenmiştir. Bu çalışmalar, proteinlerin DNA'yı ortak yapısal motifler aracılığı ile tanıdıklarını ve bu tanımada simetrik bir uygunluğun da söz konusu olduğunu ortaya çıkarmıştır (Winter, 2000). HNF1A heliks-dönü-heliks yapısal motifini içermektedir (Bkz. Şekil.3.4).

1	MVSKLSQLQTELLAALLESGLSKEALIQALGEPGPYLLAGEGPLDKGESCGGGRGELAE	60	P20823
1	MVSKLSQLQTELLAALLESGLSKEALIQALGEPGPYLLAGEGPLDKGESCGGGRGELAE	60	E2I9R4
61	PNGLGETRGSEDETDGDFTPILKELENLSPEEAAHQKAVVETLLQEDPWRVAKMVK	120	P20823
61	PNGLGETRGSEDETDGDFTPILKELENLSPEEAAHQKAVVETLLQEDPWRVAKMVK	120	E2I9R4
121	SYLQQHNIPQREVVDITGLNQSHLSQHNLKGTQKRAALYTWYVRKQREVAQQFTHA	180	P20823
121	SYLQQHNIPQREVVDITGLNQSHLSQHNLKGTQKRAALYTWYVRKQREVAQQFTHA	180	E2I9R4
181	GQGGLEEPTGDELPTKKGRNRFKWGPASQQILFQAYERQKNPSKEERETLVEECNRAE	240	P20823
181	GQGGLEEPTGDELPTKKGRNRFKWGPASQQILFQAYERQKNPSKEERETLVEECNRAE	240	E2I9R4
241	CIQRGVSPSQAQGLGSLNLTVEVRVYNWFANRRKEEAFRHKLAMDTYSGPPPGPGPALP	300	P20823
241	CIQRGVSPSQAQGLGSLNLTVEVRVYNWFANRRKEEAFRHKLAMDTYSGPPPGPGPALP	300	E2I9R4
301	AHSSPGLPPPALSPSKVHGVRYGQPATSETAEVPSSSGGPLVTVSTPLHQVSPTGLEPSH	360	P20823
301	AHSSPGLPPPALSPSKVHGVRYGQPATSETAEVPSSSGGPLVTVSTPLHQVSPTGLEPSH	360	E2I9R4
361	SLLSTEAKLVSAAGGPLPPVSTLTALHSLEQTSPLNQPPQNLMASLPGVMTIGPGEP	420	P20823
361	SLLSTEAKLVSAAGGPLPPVSTLTALHSLEQTSPLNQPPQNLMASLPGVMTIGPGEP	420	E2I9R4
421	SLGPTFTNTGASTLVIGLASTQAQSVPVINSMGSSLTTLQPVQFSQPLHPSYQQPLMPFV	480	P20823
421	SLGPTFTNTGASTLVIGLASTQAQSVPVINSMGSSLTTLQPVQFSQPLHPSYQQPLMPFV	480	E2I9R4
481	QSHVTQSPFMATMAQLQSPHALYSHKPEVAQYHTGLLPQTMLITDTNLSALASLTPTK	540	P20823
481	QSHVTQSPFMATMAQLQSPHALYSHKPEVAQYHTGLLPQTMLITDTNLSALASLTPTK	540	E2I9R4
541	-----QVFTSDTEASSESGLHTPASQATTILHVPS	569	P20823
541	QVRSRPAGPPSACDRAPHPHIPRAQEALLPQVFTSDTEASSESGLHTPASQATTILHVPS	600	E2I9R4
570	QDPAGIQHLQPAHRLSASPTVSSSSLVLYQSSDSSNGQSHLLPSNHSVETFIETQMASS	629	P20823
601	QDPASIQHLQPAHRLSASPTVSSSSLVLYQSSDSSNGQSHLLPSNHSVETFIETQMASS	660	E2I9R4
630	SQ	631	P20823
	SN		

Şekil 3.4 DNA heliks oluşturan bölge (The Universal Protein Resource (UniProt), 2014)

Proteinlerin tersinir fosforilasyonu prokaryot ve ökaryotlarda görülen önemli bir düzenleyici mekanizmadır. Protein kinaz ve fosfataz denilen enzimler bu düzenleme sürecinin fosforilasyon ve defosforilasyon kısımlarında rol oynarlar. Fosforilasyon ve defosforilasyon sonucu çoğu enzim ve reseptörün yapısında konformasyonel değişimi olur, bunun sonucu bunlar ya aktifleşir veya aktive olamaz. Ökaryotik proteinlerde fosforilasyonu genelde serin, treonin ve tirozin kalıntılarındadır. HNF1A protein serin ve treonin içeren bölgesi şekil gösterilmiştir (Bkz. Şekil 3.5.).

1	MVSKLSQLQTELLAALLESGLSKEALIQALGEPGPYLLAGEGPLDKGESCGGGRGELAE	60	P20823
1	MVSKLSQLQTELLAALLESGLSKEALIQALGEPGPYLLAGEGPLDKGESCGGGRGELAE	60	E2I9R4
61	PNGLGETRGSEDETDGDDGEDFTPPILKELENLSPPEAAHQKAVVETLLQEDPWRVAKMVK	120	P20823
61	PNGLGETRGSEDETDGDDGEDFTPPILKELENLSPPEAAHQKAVVETLLQEDPWRVAKMVK	120	E2I9R4
121	SYLQQHNIPQREVVDITGLNQSHLSQHLNKGTPMKTQKRAALYTWYVRKQREVAQQFTHA	180	P20823
121	SYLQQHNIPQREVVDITGLNQSHLSQHLNKGTPMKTQKRAALYTWYVRKQREVAQQFTHA	180	E2I9R4
181	GQGGLIEEPTGDELPKKGRNRNRFKWPASQQILFQAYERQKNPSKEEREILVEECNRAE	240	P20823
181	GQGGLIEEPTGDELPKKGRNRNRFKWPASQQILFQAYERQKNPSKEEREILVEECNRAE	240	E2I9R4
241	CIQRGVSPSQAQGLGSNLVTEVRVYNWFANRRKEEAFRHKLAMDTYSGPPPGPGPGPALP	300	P20823
241	CIQRGVSPSQAQGLGSNLVTEVRVYNWFANRRKEEAFRHKLAMDTYSGPPPGPGPGPALP	300	E2I9R4
301	AHSSPGLPPPALSFSKVHGVRYGQPAITSETAEVPSSSGGPLVTSTPLHQVSPITGLEPSSH	360	P20823
301	AHSSPGLPPPALSFSKVHGVRYGQPAITSETAEVPSSSGGPLVTSTPLHQVSPITGLEPSSH	360	E2I9R4
361	SLLSSTEAKLVSAAGGPLPFVSTLTALHSLEQTSPLGNQQPQNLMASLPGVMITIGPGEPA	420	P20823
361	SLLSSTEAKLVSAAGGPLPFVSTLTALHSLEQTSPLGNQQPQNLMASLPGVMITIGPGEPA	420	E2I9R4
421	SLGPTFTNTGASTLVIGLASTQAQSVPVINSMGSSLTTLQPVQFSQPLHPSYQQPLMPFV	480	P20823
421	SLGPTFTNTGASTLVIGLASTQAQSVPVINSMGSSLTTLQPVQFSQPLHPSYQQPLMPFV	480	E2I9R4
481	QSHVTQSPFMATMAQLQSPHALYSHKPEVAQYTHIGLLPQTMLITDTNLSALASLTPTK	540	P20823
481	QSHVTQSPFMATMAQLQSPHALYSHKPEVAQYTHIGLLPQTMLITDTNLSALASLTPTK	540	E2I9R4
541	-----QVFTSDTEASSESGLHTPASQAATTLHVPS	569	P20823
541	QVRSRPAGPPSACDRAPHPHIPRAQEALLPQVFTSDTEASSESGLHTPASQAATTLHVPS	600	E2I9R4
570	QDPAGIQHLQPAHRLSASPTVSSSSLVLYQSSDSSNGQSHLLPSNHSVIETFIISTQMASS	629	P20823
601	QDPASIQHLQPAHRLSASPTVSSSSLVLYQSSDSSNGQSHLLPSNHSVIETFIISTQMASS	660	E2I9R4
630	SQ	631	P20823
	SQ		

Şekil 3.5 HNF1A protein serin ve treonin içeren bölgesi (The Universal Protein Resource (UniProt), 2014)

HNF-1 α promotor bölgesi ile etkileşimde bulunarak homodimer (HNF-1 α / HNF-1 α) veya hnflb(hnfla/hnfla) ile heterodimer oluşturabilmektedir. (Winter, 2000) (Bk. Şekil.3.6)

Şekil 3.6 HNF-1 α transkripsiyon faktörünün üç boyutlu yapısı (National Center for Biotechnology Information (NCBI), 2014).

2 hepatosit nükleer faktör (HNF) hnf1a ve hnf1b dimerizasyon domeyni ve DNA bağlanma domeyni yönünden yüksek homoloji gösterirler. Her iki protein polarize epitelyum hücrelerinden salgılanırlar ve bulunduğu organlar; karaciğer, sindirim sistemi, pankreas ve böbrektir. HNF1a akciğerden eksprese olmazken, HNF1b karaciğer hücrelerinden eksprese olmadığı görülmektedir. Diğer organlardan ise HNF1a ve HNF1b yaklaşık aynı seviyede eksprese olmaktadır. Bu iki transkripsiyon faktörü arasında önemli fark ise embryonik gelişim sürecinde bunların ekspresyon başlangıcı farklılığıdır. (Pontoglio, 2000)

Show All entries							
Show/hide columns (1 hidden)							
Filter							
Name	Transcript ID	bp	Protein	Biotype	CCDS	RefSeq	Flags
HNF1A-001	ENST00000257555	3442	631 aa	Protein coding	CCDS9209	NM_000545 NP_000536	TSL:1 GENCODE basic APPRIS PI
HNF1A-023	ENST00000541395	3332	662 aa	Protein coding	-	-	TSL:1 GENCODE basic
HNF1A-201	ENST00000543427	2819	452 aa	Protein coding	-	-	TSL:5 GENCODE basic
HNF1A-203	ENST00000617366	2473	235 aa	Protein coding	-	-	TSL:1 GENCODE basic
HNF1A-202	ENST00000615446	2344	227 aa	Protein coding	-	-	TSL:5 GENCODE basic
HNF1A-002	ENST00000400024	2337	542 aa	Protein coding	-	-	TSL:2 GENCODE basic
HNF1A-025	ENST00000544413	2014	638 aa	Protein coding	-	-	TSL:1 GENCODE basic
HNF1A-024	ENST00000540108	3039	119 aa	Nonsense mediated decay	-	-	TSL:1
HNF1A-006	ENST00000560968	3030	356 aa	Nonsense mediated decay	-	-	CDS 5' incomplete TSL:1
HNF1A-015	ENST00000538646	1649	278 aa	Nonsense mediated decay	-	-	TSL:1
HNF1A-014	ENST00000541924	1594	247 aa	Nonsense mediated decay	-	-	TSL:1
HNF1A-016	ENST00000544574	725	41 aa	Nonsense mediated decay	-	-	TSL:1
HNF1A-017	ENST00000538626	582	No protein	Processed transcript	-	-	TSL:1
HNF1A-020	ENST00000535955	434	No protein	Processed transcript	-	-	TSL:1
HNF1A-003	ENST00000402929	3002	No protein	Retained intron	-	-	TSL:2
HNF1A-021	ENST00000543255	762	No protein	Retained intron	-	-	TSL:5

Şekil 3.7. HNF1A geni 16 farklı alternatif “splicing” oluşan ürünler.

Bir gende, birden fazla bulunan kesim bölgelerinin seçilme farkına bağlı olarak o genden birden fazla mRNA sentezi gerçekleşebilmektedir. Bu olaya alternatif “splicing” adı verilir (Latchman, 2002). İnsanda bulunan genlerin %59’unda bu mekanizma ile birden fazla mRNA meydana gelmektedir. Oluşan mRNA’ların %80’inden ise, birbirinden tamamen farklı hatta zıt fonksiyonlu proteinler sentezlenebilmektedir. Protein düzeyinde gerçekleşen bu çeşitlilik alternatif “splicing” ile açıklanmaktadır. Alternatif “splicing”, genleri etkilemesinin yanı sıra gen ekspresyonunun kontrolünü sağlayan dizileri etkileyerek de gen ekspresyonunu değiştirebilmektedir (Faustino, 2003). HNF1A genine ait 16 farklı alternatif “splicing” olduğu bilinmektedir(Bkz. Şekil 3.7.).

3.2 HNF1A Transkripsiyon Faktörü Rolünün Moleküler Mekanizması

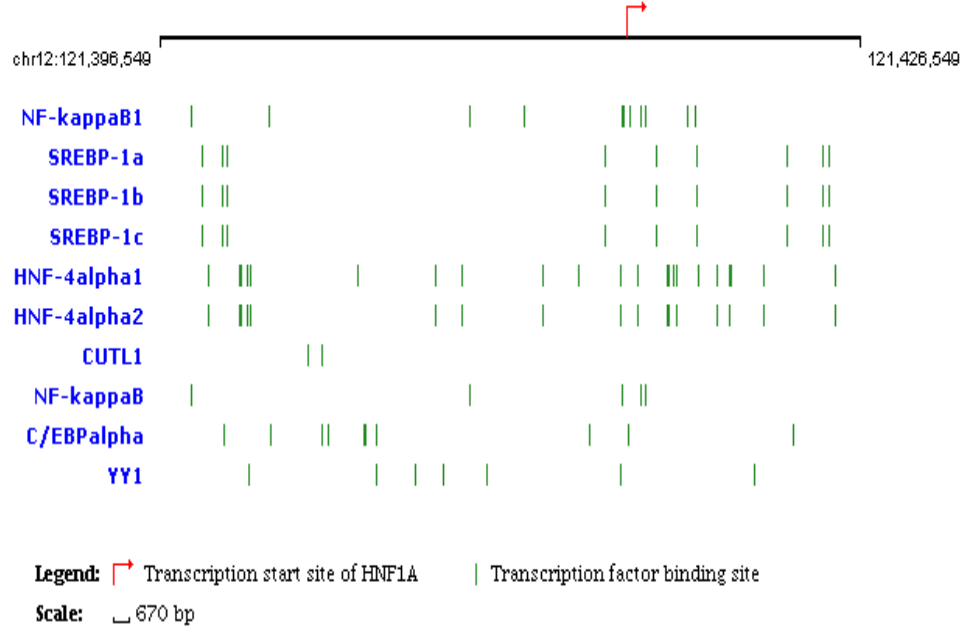
HNF1a karaciğer ve metabolik proseslerde önemli rol oynar . Bu faktör birçok karaciğere genin regülasyonundan sorumludur, bu genler; albümin Sitokrom P450 ailesinin 1 alt ailesi A polipeptit 2 (CYP1A2). Sitokrom P450 ailesinin 2 alt ailesi E polipeptit 1 (CYP2E1) ve Serpin Peptidaz inhibitör A (Alfa 1-antitripsin) genleridir. HNF-1a glikoz homeostazisinden sorumlu genlerin regülasyonunda majör faktördür (Pontoglio, 2000). Bu çözünmüş madde taşıyıcı (SLC5A1) (Martin et al, 2000) ve çözünmüş madde taşıyıcı (GLUT2) proteinin transkripsiyonunu regüle etmektedir .Ek olarak, HNF-1A insülin/enerji yolağı proteinlerin transkripsiyonunu aktive eder; özellikler insülin, insülin benzeri bağlanma proteini 1 (IBP1)ve adacık ailoidpolipeptidİ (Amylin) (Cluck et al, 2003)

HNF-1a ve HNF-1b faktörlerin her ikisi özellikle gelişimsel sinyal proteinlerin düzenlenmesinde önemlidir. Retina ve Rax homeokutu proteinin gelişiminde, pankreas ve duodenum homeokutu 1 proteini (Pdx-1(IPF1)) gelişiminde önemli görev üstlenmektedir (Ben-Shushan et al, 2001). Ayrıca, nükleer reseptör alt ailesi 5 A üye 2 (LRH1) (Zhang et al, 2001) ve diğer proteinlerin gen düzeyinde kontrolünü sağlamaktadır.

Ayrıca, HNF-1a ve HNF-1b birçok kolesterol taşıyıcı (Apolipoprotein A1, A2 ve B (APOA1 (Wade et al, 1994), APOA2 (Tanaka, et al, 2004)), ATP- binding cassette(ABCA1) (Langmann et al,2002)) ve iyon kanal proteinleri (kistik fibröz transmembran iletili regülatörü (CFTR)) (Mouchel et al, 2004). Ayrıca, çözünmüş madde taşıyıcı (Solute carrier) ailesi anyon değiştirici üyesi 2 (SLC4A2) (Arenas, 2008), Polikistik böbrek hastalığı (polikistin 2) transkripsiyonunu aktive eder (Gresh et al, 2004).

Hücre tiplerinin gelişimi süreci bir çok sınıf genlerin aktivasyonu veya represyonu ile mümkün olmaktadır. Bir hipoteze göre, dokulara özel faktörler transkripsiyon düzeyinde etkileşimi ile mümkün olmaktadır. Karaciğer transkripsiyon faktörü (TCF), HNF1A, tripsin1 ve fibrinojen genlerinin transkripsiyonundan sorumludur. HNF1 saflaştırması ile elde edilen bilgilere göre, HNF1 karaciğerde bulunan albümin, alfa-fetprotein, transtiredin gibi bir çok geninin promotor bölgesine bağlandığı

görülmüştür. Bulgulara esasen, karaciğer fenotipi oluşmasında bu faktör çok önemlidir (Courtois *et al*,1988).

Şekil 3.8 HNF1A Genini regüle eden transkripsiyon faktörleri ve bağlanma bölgeleri

Hepatosit nükleer faktörler 1 ve 4 (HNF1 ve HNF4) karaciğer çok miktarda bulunarak, karaciğere bağlı birçok genin ekspresyonunun regülasyonunu sağlamaktadır. HNF1 genlerin promotor bağlanmaktadır. Ancak HNF1 faktörü bağlanma noktası eksikliğinde kendi gen ekspresyonu ve HNF4 faktör bağlı birçok genin negatif regülasyonunu yapmaktadır. HNF1 represyonu HNF4'ün temel aktivasyon domeyni olan AF2 ile direkt etkileşimi ile kaldırılır. Hnf1a faktörü genlerin hem represyon, hem de aktivasyonunu sağlayan genel transkripsiyon faktörleridir (Ktistaki et al, 1997). HNF1A geni birçok farklı transkripsiyon faktörü ile düzenlenmektedir. Gen üzerinde birçok farklı transkripsiyon faktörü bağlanma bölgeleri mevcuttur (Bkz. Şekil 3.8).

3.3 DNA Analizi

3.3.1 Denatürasyon ve Polimeraz Zincir Reaksiyonu (PCR)

PCR; hedef olarak seçilmiş DNA molekülü içinden 100 ve 600 baz içeren kısa DNA dizisini invitro koşullarda klonlanlanması işlemidir. İlk kez Kaliforniya'da Dr. Kary Banks Mullis tarafından 1980'lerde keşfedildi. Dr. Kary Banks Mullis PCR'ın keşfi ve kimyanın Nobel ödülünü almıştır (McPherson and Moller, 2000). Bu yöntemde çoğaltılması (replikasyon) istenen DNA örneği, replikasyon için gereken maddelerle birlikte bir tüpe konarak, üç değişik ısıda bir döngü içerisinde tutulur. İlk basamak DNA'nın denatürasyonudur. DNA'nın iki zinciri 94-95°C'de birbirinden ayrılır (denatürasyon). İkinci basamak bağlanmadır (yapışma = annealing). Ortama konmuş ve sadece çoğaltılmak istenen DNA bölgesine özgül iki primer, sıcaklığın (50-70°C'ye) düşürülmesiyle, ilk basamakta ayrılmış olan kalıp DNA'nın özgül oldukları bölgelerine bağlanırlar. Üçüncü basamak primerlerin uzamasıdır (sentez = extension). Optimum sentez sıcaklığı 72-74°C olan *Thermus aquaticus* (Taq) polimerazı (ya da ısıya dayanıklı başka polimerazlar) bu ısıda hedef DNA'ya yapışmış primerlerin 3' ucundan başlayarak istenen DNA bölgesinin sentezini yapar.

Yeni sentezlenen DNA da bir sonraki döngüde kalıp olarak kullanılır ve bu DNA parçaları geometrik olarak artar. Teoride özgül DNA parçası; siklus sayısı (n) ve başlangıçtaki hedef sayısına (t) bağlı olarak yaklaşık $tx2^n$ sayısına ulaşır. Hedef sayısı, enzim, dNTP, primer konsantrasyonu ve çoğaltılan bölgenin birikmesi gibi nedenlerle ürün miktarı formüldeki sayıya ulaşmaz. Fakat milyonlarca kopyalık çok yüksek yoğunluğa ulaşan hedef DNA molekülünün PCR sonrası agaroz jel elektroforezi gibi bir yöntemle gösterilmesi oldukça kolaydır (Ataberk ve ark, 2010).

3.3.2 DNA Analizi (Sekanslama)

DNA dizi analizleri yada sekanslama DNA birincil yapılarının tayininde ve nükleotid baz diziliminin belirlenmesinde kullanılan yöntemdir. Analiz bir nükleik asit dizisinin diğerine hibridizasyonuna dayanır.

1977 yılında Allan MAXAM- Walter GİLBERT ve Frederick SANGER tarafından iki farklı DNA dizi analizi yöntemi bulunmuştur. 1982 yılında Akiyoshi WADA

DNA dizi analizinin otomatik olarak yapılmasını önermiş ve robotlar geliştirilmeye başlanmıştır.

DNA Dizi Analizinde günümüzde birbirinden farklı iki yöntem kullanılmaktadır. Bu iki yöntem;

1- Maxam ve Gilbert'in kimyasal kırılma yöntemi

2- Sanger-Coulson'un zincir sonlanma yöntemi.

Bu iki yöntemden Sanger – Coulson'un yöntemi günümüzde daha yaygın olarak kullanılmaktadır. Bu yöntemde dizisi saptanacak olan DNA ipliği yeni sentezlenecek iplik için kalıp olarak kullanılır. Yöntemin temeli DNA polimerazın dNTP'lerin (deoksiribonükleozit trifosfat) yanı sıra deoksiribozun 3' pozisyonunda OH grubu taşımayan ddNTP' leri de (dideoksiribonükleozit trifosfat) substrat olarak kullanabilmesine dayanır. Sentezlenen DNA' ya bir ddNTP'nin katılması 3' pozisyonunda OH grubu olmadığı için sentezi durdurur. Sekanslama yapılırken dört ayrı reaksiyon karışımı hazırlanır. Her bir karışım kalıp DNA zinciri, bir primer, dNTP'lerin dördü ve az miktarda ddNTP'lerden birini içerir. Özgül zincir sonlanması için her bir reaksiyonda farklı bir ddNTP bulunur. Reaksiyonların her birinde çok az miktarda modifiye nükleotit kullanıldığı için yeni zincir sentezi rastgele sonlanarak bir dizi DNA fragmenti meydana gelir Bu fragmentlere elektroforez uygulanır. Sanger yöntemin Manuel ve Otomatik Sekans yöntemleri mevcuttur.

Otomatik DNA Dizi Analizi

Artan analiz sayısı, uzun zaman ve yüksek iş gücü gerektirir. Bu gelişmeler sonucunda otomasyon kaçınılmaz olmuştur. Otomatik DNA dizi analizleri zaman kazancı yanında, standart çalışma koşulları ve elde edilen sonuçların değerlendirilmesinde de yarar sağlamıştır. Otomatik DNA dizi analiz cihazları basit olarak, sabit bilgisayarda yüklü programlar ile bu programların yönettiği elektroforez sistemini içerir. Elektroforetik ünitelerde bulunan lazer ışık kaynağı ile monokromatik bir ışık oluşturulur. Söz konusu DNA'nın bulunduğu jelmatriks bu monokromatik ışık ile taranır. Elektroforez süresince DNA'ya bağlanan floresan boya ışık ile taranan bölgeye geldiğinde uyarılır. Uyarılan boya kendi için karakteristik olan dalga boyunda ışığı geri yansır. Yansıyan bu ışık demeti bir

detektör tarafından kaydedilir. Bu veriler bilgisayar programları ile değerlendirilerek sonuçlar grafiksel ya da matematiksel olarak bilgisayar ekranına aktarılır. DNA dizi analizi cihazlarında 6 bazdan 1000 baza kadar güvenli okuma yapılabilmektedir (Boutin, 1997)

Otomatik dizi analizi cihazları Jel Sistemli Cihazlar (ABI Prism 370, 373, 377) ve Kapiler Sistemli Cihazlar (ABI Prism 310, 3100, 3700). ABI Prism 310 Kapiler sistemli cihaz iki ana parçadan oluşur. Birinci kısım veri ünitesidir. Veri ünitesi bir bilgisayar sisteminden ibarettir. Bu bilgisayarda, ikinci kısım ile bağlantıyı kuran ve ikinci kısmı kontrol eden programlar yüklüdür. İkinci kısım analizin yapıldığı elektroforez kısmıdır (Perkin Elmer, 2000). Cihazın çalışma prensibi: Cihaz komutu alınca uygun sıcaklığa ayarlanır. Kapilerin serbest ucu distile su tüpüne girer ve bir dizi işlem sonrası polimer kapiler içerisine tek taraflı yayılır. Kapilerin serbest ucu örnek içine girer. Oluşan elektriksel alan sonucu DNA parçaları kapiler boruya taşınır ve akımın kesilmesiyle kapilerin serbest ucu distile su içine döner. Kapillerin serbest ucu temizlenerek yürütme çözeltisine döner. Cihaza ters akım verilir, DNA parçaları kapilerin serbest ucundan polimer bloğa ardından lazer ünitesine geçer ve yaydığı floresan ışıkla tespit edilir.

Otomatik dizi analizinde en sık olarak ABI Prism Big Dye™ Terminatör Reaksiyon Kiti kullanılır. Bu PCR kitinin özelliği tüm PCR kimyasalları ile beraber, floresan boyalı ddNTP'ler ile Taq DNA Polimeraz enzimini de tek bir karışım halinde bulundurmasıdır. Bu ddNTP'lerin her biri farklı bir floresan boya ile işaretlenmiştir. Bu sayede tek bir reaksiyonla dizi analizi yapılabilir. Kit -15 ile -25 0C arasında saklanır. Kit tüm kalıp DNA'lar için ortak bir PCR protokolü içerir ve PCR süresi ortalama 2,5 saattir (Kubista et al, 2006).

Çizelge 3.1 ABI Prism Big Dye™ terminatör reaksiyon kitinde ddNTP'lerin işaretlendikleri floresan boya isimleri ile bunlara karşılık gelen renkler.

ddNTP	Floras Boya	Renk
A	dR6G	Yeşil
T	dROX	Kırmızı
C	dR110	Mav
G	dTAMRA	Siyah

4. GEREÇ VE YÖNTEMLER

4.1. Çalışma Grubu

Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi Çocuk Sağlığı Hastalıkları Anabilim Dalına başvuran ya da takip edilen MODY tip 3 ön tanılı olgulardan 150 hasta çalışmamızda yer almıştır.

Çalışma İzmir “1 numaralı Yerel Etik Kurulu” tarafından onaylanmış ve çalışmada yer alan hastaların tümü genetik çalışmalar için bilgilendirilmiş gönüllü olur formunu imzalamışlardır. Çalışmaya dahil edilen hastaların yaş aralığı 2-12 arasında olmuştur. Hastaların detaylı anamnezi, öz ve soy geçmişleri alınarak başvuru şikâyetleri ve muayene bulguları, analiz sonuçları ile olgu rapor formunda yer almıştır.

5. MOLEKÜLER YÖNTEMLER

5.1. Kan Örneklerinin Toplanması

Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı, Çocuk Endokrinoloji Bilim Dalında MODY klinik ön tanısıyla ilk başvuran, izlemde olan ve ya dış merkezlerden moleküler tanı amacıyla gönderilen 150 hasta (64 kız ve 86 erkek) çalışmaya alındı. Hastalara ait demografik veriler, klinik durumları, laboratuvar değerleri ve kullanılmış olan tedavi rejimlerine ait bilgiler geriye dönük olarak dosyalarından tarandı. Her hastadan bir EDTA'lı tüp kan alındı ve çalışılncaya kadar -20°C tutuldu.

5.2.1 Genomik DNA İzolasyon

Hastalardan EDTA'lı tüpe alınan periferik kandan 200 μl alınarak genomik DNA eldesi için kullanılmıştır. . EDTA'lı Kandan Genomik DNA Ekstraksiyonu için tuzsuz ve kolon yöntemi kullanılmıştır. Bu amaçla PureLink Genomic DNA mini izolasyon Kiti (Invitrogen, Carlsbad, CA,) kullanılmıştır.

Genomik DNA eldesi işlemleri kit prospektüsüne göre yapıldı. Genomik DNA eldesinin aşamalarında kullanılan solüsyonların amaçları şu şekildedir:

Hücre lizis solüsyonu ile hücre zarının uzaklaştırılıp hücre içeriklerinin açığa çıkmasını, proteinaz K ile tüm hücresel ve nükleer histon proteinlerin ve RNA'nın uzaklaştırılmasını sağlar. Alkolle DNA'nın membranda presipitasyon basamağı ile yıkaması gerçekleştirilir. Membrana bağlama basamakları sonucunda alkol, protein ve membran lipid kontaminasyonlarından uzaklaştırılmış halde en son uygulanan elüsyon basamağında DNA'nın saf olarak eldesi sağlanır. Elüsyon tampon çözeltisi ile membrana bağlı kalan nükleik asidin %85-100'ü elde edilir.

Invitrogen Purelink Genomic Blood DNA Purification (K1820-01) DNA izolasyon mini Kit işlem prosedürü:

Hazırlama

- Su banyosu 55°C 'ye ayarlanır.
- Her hasta için 1,5 ml'lik ependorf, spin ve kolon tüpler hazırlanır.
- Etil alkol saf olması için yeni olarak hazırlanır. (%95>)

- Steril bir ependorf tüpüne 200µl donmuş çözölmüş ya da taze EDTA'lı kan örneği konur
- Üzerine 20 µl Proteinaz-K eklenir.
- 20 µl Rnase A eklenerek vortekslenir ve oda sıcaklığında 2 dakika inkübe edilir.
- 200 µl Genomik/Lysis tamponundan eklenir ve homojen olana kadar vortekslenir.
- Protein sindirimini hızlandırmak için 55⁰C'de 10 dk. su banyosunda inkübe edilir.
- 200 µl %96-100'lük etil alkol eklenir, 15 saniye kadar vortekslenir.
- Ependorftaki lizattan toplama tüplerine ~640 µl eklenir.
- 8.000 rpm'de 1 dakika santrifüj edilir
- 500 µl Wash Buffer 1 ilave edilir.
- 8.000 rpm'de 1 dakika santrifüj edilir. Alt tüpler atılır ve temiz tüpe yerleştirilir.
- 500 µl Wash Buffer 2 ilave edilir.
- 3 dakika maksimum hızda santrifüj edilir. Kolonları atın ve temiz tüpe yerleştirilir.
- 25-200 µl (ort. 100 µl) Elution Buffer eklenir, 1-2 dakika oda ısısında bekletilir.
- Maksimum hızda 1 dakika santrifüj edilir.
- Kolondan Elde edilen DNA toplama tüpünde birikmiştir, buradan mikropipetle ependorfa aktararak +4C'de ya da -20⁰C'de saklanılarak, gerekirse seyreltilerek kullanılır.

DNA saflığının ölçölmesi için, NanoDrop Spektrofotometre cihazında 260/280 nm dalga boyunda DNA solüsyonunun absorbans intensitesi ölçölmüştür. Kontrol edilen bu DNA'dan HNF1A geni eksonlarına özğü PCR amplifikasyonu ve DNA direkt sekans reaksiyonları yapılmıştır.

5.2.2 DNA'nın Agaroz Jel Elektroforez Yöntemiyle Kalite Kontrolü

2 µl (100 ng) DNA çözeltisi %1'lik agaroz jelde elektroforez işlemine tabi tutuldu. Elektroforez işlemi için agarozdan 2 gr tartılarak 100 uL 1 XTBE tapon çözeltisinden manyetik boncuk ile karıştırılıp mikrodalga fırında eritilmesinin ardından homojen görünüme ulaşmış ve 60 C'ye soğutulmuştur. Üzerine 10 ug/mL konsantrasyonunda etidyum bromide (Sigma Co. S.Louis, MA, USA) solüsyonundan 10 uL ilave edilmiştir. Bu solüsyon DNA interkalasyon yapmakta

ve DNA'yı UV ışık altında görünür kılmaktadır. Tank üzerine sölüsyonunun eklenmesinin ardından PCR-DNA molekülü 2 uL Loading DYE (2 orange G+4PCR ürünü) karıştırılarak jele yüklenmiştir. Jeldeki DNA, UV transiluminatöründe baz sayısı bilinen standart DNA markırı ile karşılıklı olarak yüklenip, Syngene İnGeneous jel kamera sistemi kullanılarak görüntülenmiştir. DNA saflığının ölçülmesi için, NanoDrop Spektrofotometre cihazında 260/280 nm dalga boyunda ölçüm yapıldı. Kontrolü tamamlanan DNA molekülleri, moleküler analizlere başlamak üzere +4 C'de saklanmıştır..

5.2.3 Polimeraz Zincir Reaksiyonu (PCR)

HNF1A geninin 631 amino asit kodlayan 10 eksonu için spesifik oligonükleotid primerler (NCBI Genbank NM_001306179 RefSeqGene) dizayn edilerek Invitrogen tarafından sentezlenmiş ve kuru olarak tarafımıza teslim edilmiştir.

Çizelge 5.1 HNF1A geni on eksonu için PCR amplifikasyonunda kullanılan primer listesi

Ekson	Forward (5'→3')	Revers (5'→3')
1	AGTTTGGTTTGTGTCTGCCG	GGGACTCAACTCAGAAGGGG
2	ACAAGGTTCCAGCACCCAG	TGTAATGGGGATGGTGAAGC
3	AGAATCAAGGGCAAGGTCAG	GGACAGCCTTTTACAGGACC
4	AGGACAGGGTTCCTCTGAGC	TGTCACTGGGACAGTCCTCC
5	CTGTGGAGGCAGGGGAG	CTCTTCCAGCTCCTGGATTC
6	GTCTCAGCAG CTGGGGGCCC	CGATGACCAGGGTGGAGGCACC
7	GCAGGGGTGGGATATAACTG	TCCCCTGCATCCATTGAC
8	CTTTCCCCAGTCTTGAGGC	GTGGGACCAACATGGAAGG
9	GTCTTCACCT CAGACACTGA	CTGTGGGGCTGGCGCTGAGCCG
10	GTACCCCTAGGGACAGGCAG	CTGCTGCCCTCATCACC

PCR kiti ve Platinyum Taq Polimeraz ve kiti de Invitrogen (Paisley,UK) marka kullanılmıştır. Bu kitler kullanılarak HNF1A geni her eksonu için ayrı- ayrı PCR amplifikasyonu(her hasta için 10 PCR) gerçekleştirilmiştir. PCR işlemi için toplamda 25 µl olacak şekilde; içerisinde; 1µl genomic DNA , PCR Enfancer Buffer içinde ve 2.5 mmol MgCl₂ içeren PCR solüsyonu ve her birinden 50 µmol/l dGTP,dATP, dTTP ve dCTP oligonukleotidler , 5 pmol forward ve reverse primer ve 1.0 U PlatinumTaq DNA polimeraz eklenerek karışım hazırlanmıştır. PCR karışımı Veriti Thermal Cycler (Applied Biosystems, CA,USA) cihazında gradient programında(56-62⁰C arası) amplifikasyonu gerçekleştirilmiştir.

PCR Ürünlerinin Purifikasyonu

Elde edilen PCR ürünleri, agaroz jel elektroforezinde kontrol edilerek pozitif PCR fragmanları Exo-SAP enzim karışımı (Amersham Life Science,UK) kullanarak purifiye edilmiştir. Saflaştırılmış PCR ürünleri yeniden agaroz jel elektroforezine tabi tutularak jelde görüntülenmiştir. Gerekli görüldüğü takdirde pürüfiye edilmiş PCR amplifikasyon ürünü Nanodrop Spektrofotometrede ölçülmüştür.

5.2.4 DNA Dizi Analizi

Saflaştırılmış HNF1A PCR ürünleri BigDye Terminator v3.1 (Applied Biosystems , CA, U.S.A) kiti kullanılarak DNA dizileme öncesi nükleotidlerin floresan işaretlemesi için ikinci PCR analizine (Cycle-Sequencing PCR) alınmıştır. Bu PCR kitinin özelliği tüm PCR kimyasalları ile beraber, floresan boyalı ddNTP"ler ile Taq DNA Polimeraz enzimini de tek bir karışım halinde bulundurmasıdır. "Big Dye Ready Reaction Mix" olarak adlandırılan bu karışıma sadece primer ve temizlenmiş kalıp DNA eklenir ve PCR başlatılır. Bir amplifikasyon tüpü (20 µl) için reaksiyon karışımı içeriği aşağıdaki şekildedir.

- Kalıp PCR DNA 8.0 µl ,
- "Big Dye Ready Reaction Mix" 8.0 µl
- Primer (3.2pmol / µl) 1.0 µl(ileri ve ya geri primer)
- Distile su 3.0 µl

- Veriti Thermal Cycler cihazında kendi programında amplifikasyonu yapılmıştır.

Cycle-Sequencing PCR işleminden sonra elde edilecek olan PCR ürünlerinin, BigDyeXT kiti ((Applied Biosystems CA, U.S.A) kullanılarak ortamdaki fazla kimyasallar ve floresan boyadan saflaştırılması yapılmıştır. Bu aşama özellikle reaksiyona girmemiş floresan boyalı ddNTP'' lerin uzaklaştırılması açısından da çok önemlidir. İşlem uygun şekilde yapılamazsa kontaminant boyalar lazer tarafından okunacak ve analizin hassasiyetini bozacaktır. Saflaştırma sonrası ortamdan alkolün tamamen uzaklaştırılması gerekmektedir.

Presipite edilerek yeniden saflaştırılmış PCR ürünleri ABI 3130XL Genetic Analyser otomatik DNA sekans sistemine yüklenerek nukleotid dizileri okunmuştur. Bu DNA dizileri kapiller jel elektroforezi kullanılarak okunmuştur.

DNA dizileme sonucunda SeqScape 2.0 software programı kullanılarak c.DNA nükleotid değişimleri HNF1A geni için (NCBI Reference Sequence: NM_001306179) referans dizisine göre, aminoasit mutasyonları(NCBI Reference Sequence : NP_001293108.1) protein veri bankası ile karşılaştırılarak elde edilmiştir.

Çizelge 5.2 HNF1A nükleotid dizisi

ATG GTT TCT AAA CTG AGC CAG CTG CAG ACG GAG CTC CTG GCG GCC 15
 16 CTG CTC GAG TCA GGG CTG AGC AAA GAG GCA CTG ATC CAG GCA CTG 30
 31 GGT GAG CCG GGG CCC TAC CTC CTG GCT GGA GAA GGC CCC CTG GAC 45
 46 AAG GGG GAG TCC TGC GGC GGC GGT CGA GGG GAG CTG GCT GAG CTG 60
 61 CCC AAT GGG CTG GGG GAG ACT CGG GGC TCC GAG GAC GAG ACG GAC 75
 76 GAC GAT GGG GAA GAC TTC ACG CCA CCC ATC CTC AAA GAG CTG GAG 90
 91 AAC CTC AGC CCT GAG GAG GCG GCC CAC CAG AAA GCC GTG GTG GAG 105
 106 ACC CTT CTG CAG GAG GAC CCG TGG CGT GTG GCG AAG ATG GTC AAG 120
 121 TCC TAC CTG CAG CAG CAC AAC ATC CCA CAG CGG GAG GTG GTC GAT 135
 136 ACC ACT GGC CTC AAC CAG TCC CAC CTG TCC CAA CAC CTC AAC AAG 150
 151 GGC ACT CCC ATG AAG ACG CAG AAG CGG GCC GCC CTG TAC ACC TGG 165
 166 TAC GTC CGC AAG CAG CGA GAG GTG GCG CAG CAG TTC ACC CAT GCA 180
 181 GGG CAG GGA GGG CTG ATT GAA GAG CCC ACA GGT GAT GAG CTA CCA 195
 196 ACC AAG AAG GGG CGG AGG AAC CGT TTC AAG TGG GGC CCA GCA TCC 210
 211 CAG CAG ATC CTG TTC CAG GCC TAT GAG AGG CAG AAG AAC CCT AGC 225
 226 AAG GAG GAG CGA GAG ACG CTA GTG GAG GAG TGC AAT AGG GCG GAA 240
 241 TGC ATC CAG AGA GGG GTG TCC CCA TCA CAG GCA CAG GGG CTG GGC 255
 256 TCC AAC CTC GTC ACG GAG GTG CGT GTC TAC AAC TGG TTT GCC AAC 270
 271 CGG CGC AAA GAA GAA GCC TTC CGG CAC AAG CTG GCC ATG GAC ACG 285
 286 TAC AGC GGG CCC CCC CCA GGG CCA GGC CCG GGA CCT GCG CTG CCC 300
 301 GCT CAC AGC TCC CCT GGC CTG CCT CCA CCT GCC CTC TCC CCC AGT 315
 316 AAG GTC CAC GGT GTG CGC TAT GGA CAG CCT GCG ACC AGT GAG ACT 330
 331 GCA GAA GTA CCC TCA AGC AGC GGC GGT CCC TTA GTG ACA GTG TCT 345
 346 ACA CCC CTC CAC CAA GTG TCC CCC ACG GGC CTG GAG CCC AGC CAC 360
 361 AGC CTG CTG AGT ACA GAA GCC AAG CTG GTC TCA GCA GCT GGG GGC 375
 376 CCC CTC CCC CCT GTC AGC ACC CTG ACA GCA CTG CAC AGC TTG GAG 390
 391 CAG ACA TCC CCA GGC CTC AAC CAG CAG CCC CAG AAC CTC ATC ATG 405
 406 GCC TCA CTT CCT GGG GTC ATG ACC ATC GGG CCT GGT GAG CCT GCC 420
 421 TCC CTG GGT CCT ACG TTC ACC AAC ACA GGT GCC TCC ACC CTG GTC 435
 436 ATC GGC CTG GCC TCC ACG CAG GCA CAG AGT GTG CCG GTC ATC AAC 450
 451 AGC ATG GGC AGC AGC CTG ACC ACC CTG CAG CCC GTC CAG TTC TCC 465
 466 CAG CCG CTG CAC CCC TCC TAC CAG CAG CCG CTC ATG CCA CCT GTG 480
 481 CAG AGC CAT GTG ACC CAG AGC CCC TTC ATG GCC ACC ATG GCT CAG 495
 496 CTG CAG AGC CCC CAC GCC CTC TAC AGC CAC AAG CCC GAG GTG GCC 510
 511 CAG TAC ACC CAC ACG GGC CTG CTC CCG CAG ACT ATG CTC ATC ACC 525
 526 GAC ACC ACC AAC CTG AGC GCC CTG GCC AGC CTC ACG CCC ACC AAG 540
 541 CAG GTC TTC ACC TCA GAC ACT GAG GCC TCC AGT GAG TCC GGG CTT 555
 556 CAC ACG CCG GCA TCT CAG GCC ACC ACC CTC CAC GTC CCC AGC CAG 570
 571 GAC CCT GCC GGC ATC CAG CAC CTG CAG CCG GCC CAC CGG CTC AGC 585
 586 GCC AGC CCC ACA GTG TCC TCC AGC AGC CTG GTG CTG TAC CAG AGC 600
 601 TCA GAC TCC AGC AAT GGC CAG AGC CAC CTG CTG CCA TCC AAC CAC 615
 616 AGC GTC ATC GAG ACC TTC ATC TCC ACC CAG ATG GCC TCT TCC TCC 630
 631 CAG TAA

6. SONUÇLAR

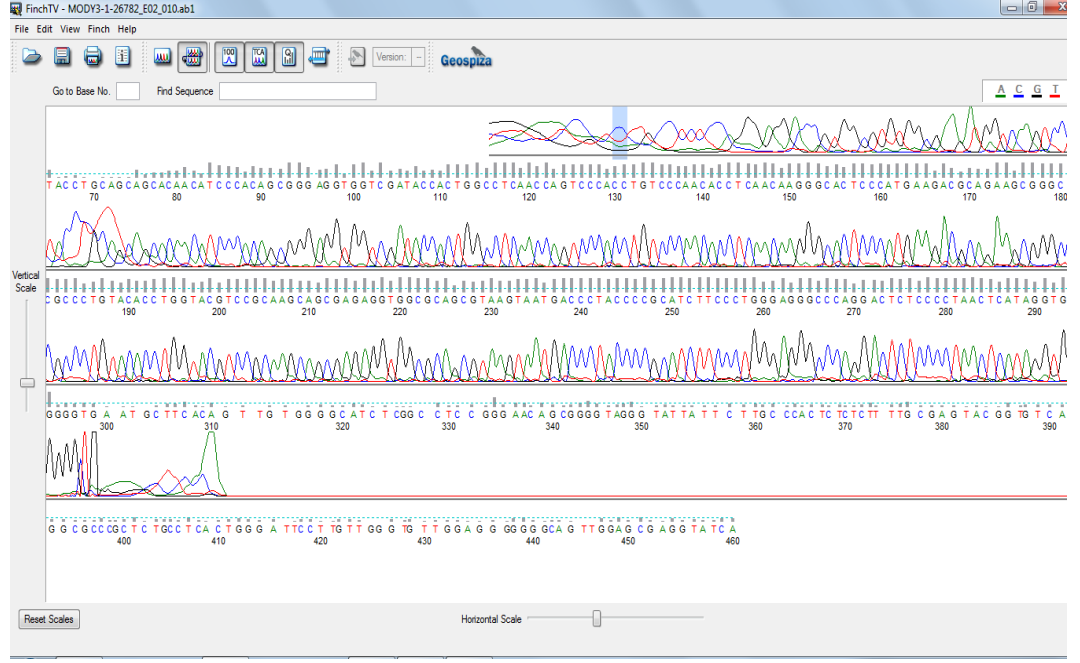
Çalışmada MODY3 tanısı koyulan 150 hasta araştırılmıştır. Gende bulunan 10 eksonda 15 farklı nükleotid değişimi tespit edilmiştir (Çizelge 6.1).

Çizelge 6.1 Nükleotid değişimlerinin eksonlara göre dağılımı.

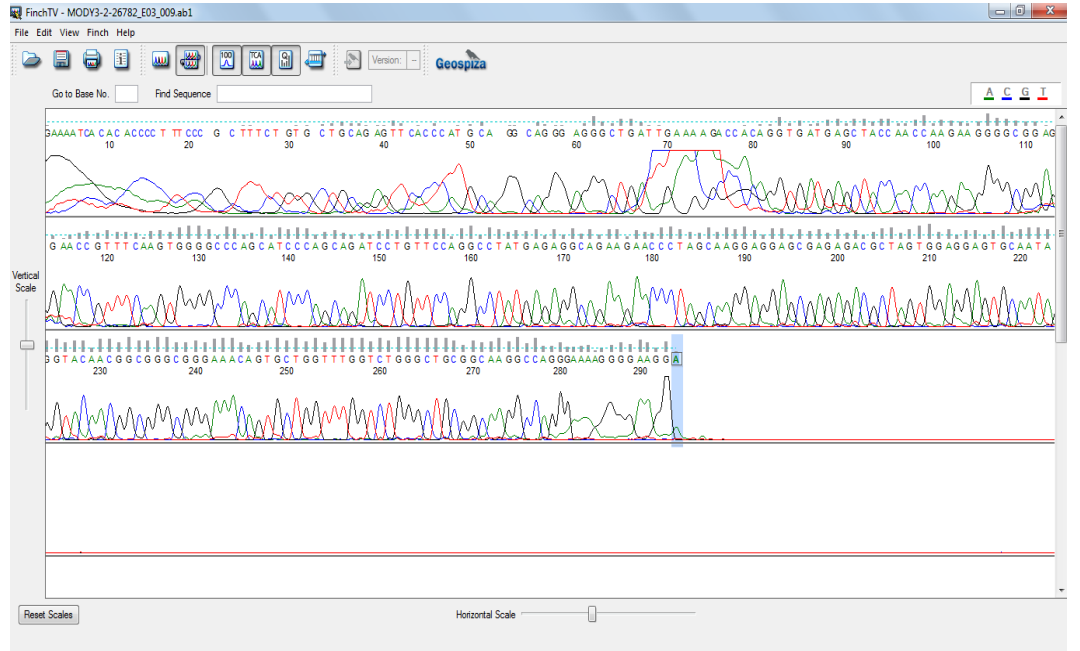
Ekson	Nükleotid Değişimi Sayısı
1.Ekson	3
2.Ekson	Yok
3.Ekson	2
4.Ekson	3
5.Ekson	Yok
6.Ekson	Yok
7.Ekson	2
8.Ekson	1
9.Ekson	1
10.Ekson	Yok
3'UTR	3
Toplam	15

Elde edilen veriler HGMD (“HUMAN GENETİC MUTATIONS DATABASE”) bilgi bankası ile karşılaştırılmıştır. HNF1A geninde bulunan on eksonda bu güne kadar yayınlanmamış ve HGMD veri tabanına girmeyen üç yeni nükleotid değişimi belirlenmiştir. 3'UTR bölgesinde üç farklı nükleotid değişimi belirlenmiştir. 7. Ve 8. Eksonların Splice bölgelerinde üç farklı nükleotid değişimi belirlenmiştir (Bkz. Ek 1 ve Ek 2).

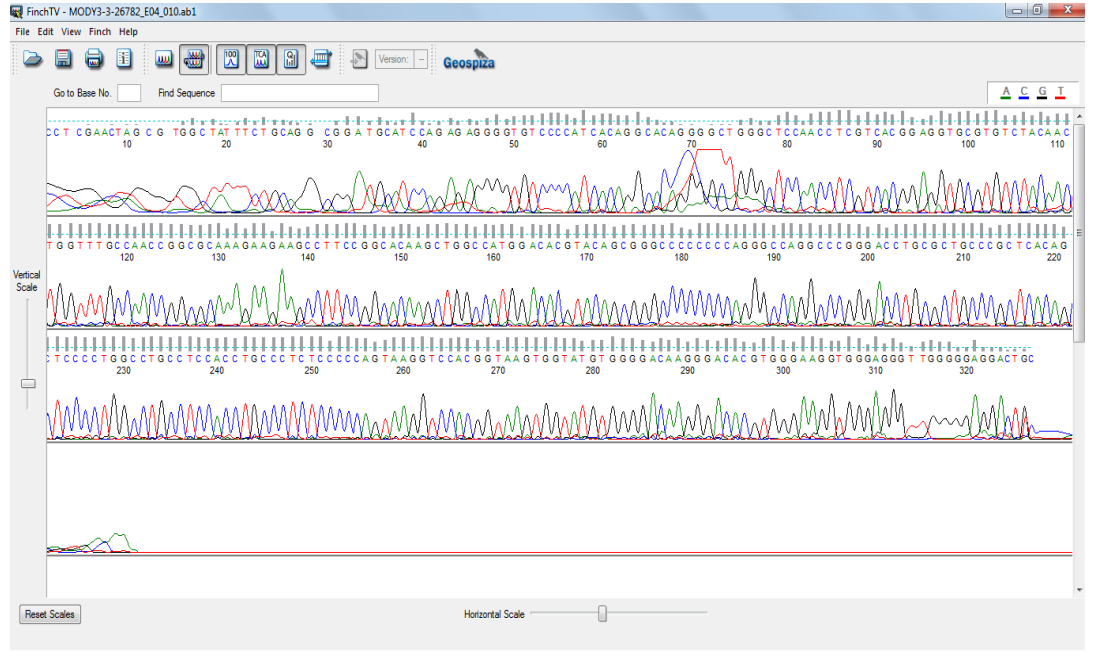
HNF1A geni DNA sekans analizi elektroforegramı bulguları aşağıda belirtilmiştir.

Şekil 6.1 1.Eksonun DNA sekans analizi elektroforegramı

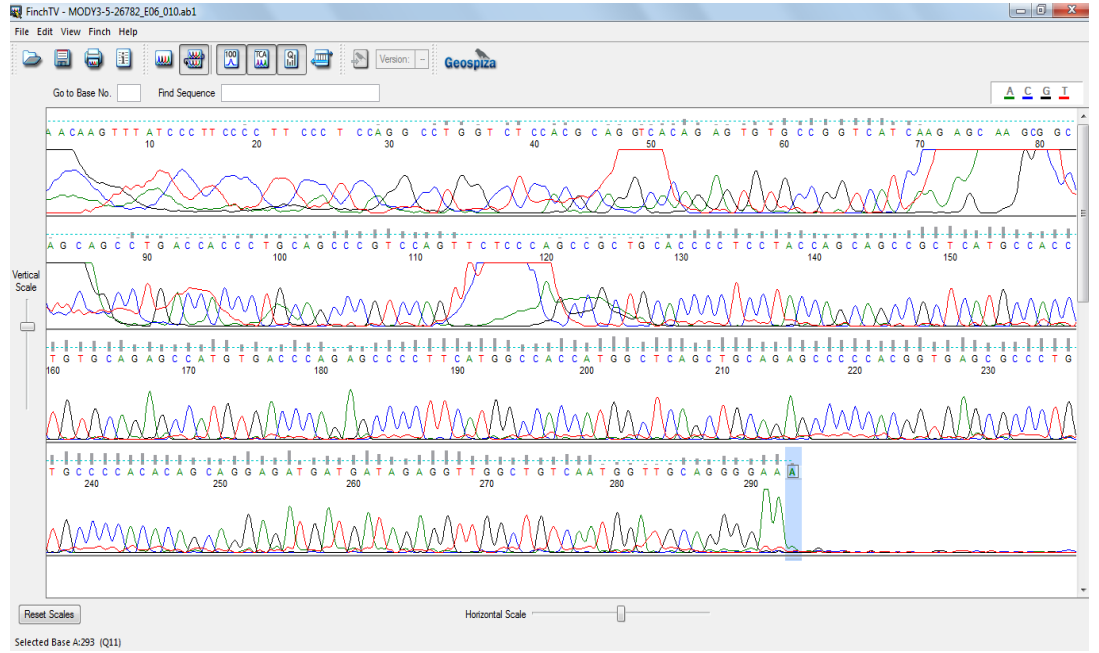
Şekil 6.2 2.Eksonun DNA sekans analizi elektroforegramı

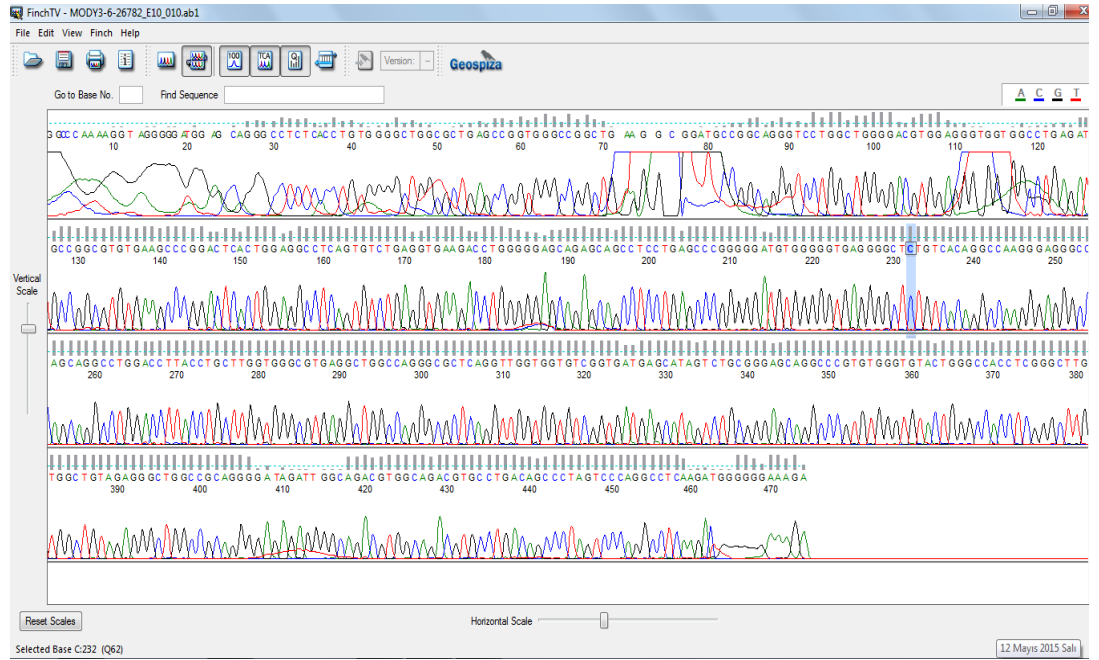
Şekil 6.3 3.Eksonun DNA sekans analizi elektroforegramı

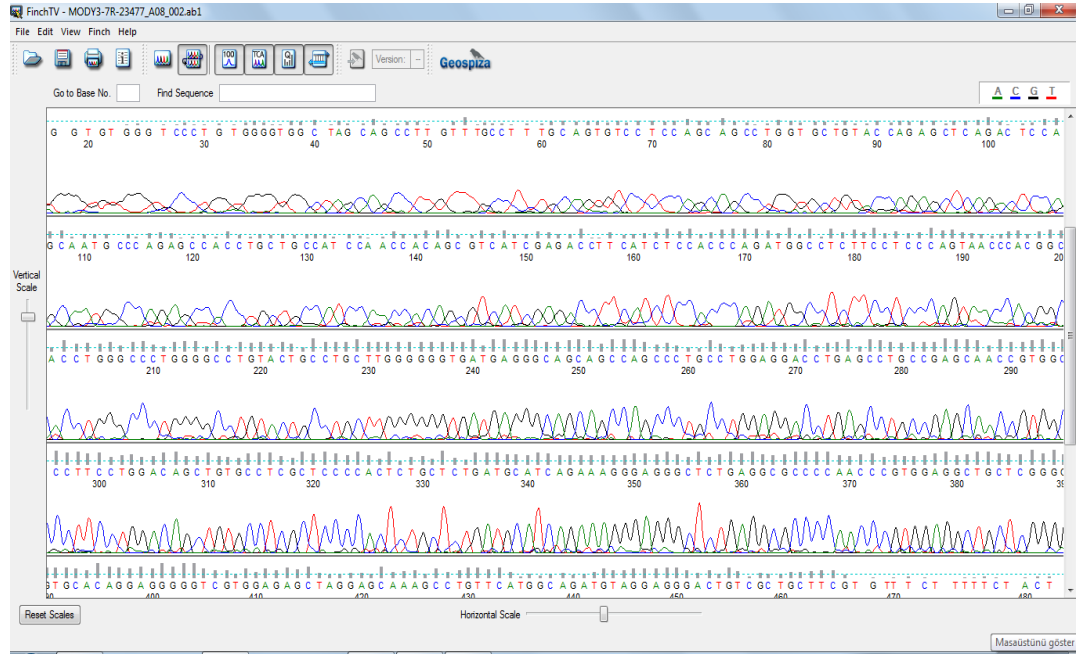
Şekil 6.4 4. Eksonun DNA sekans analizi elektroforegramı

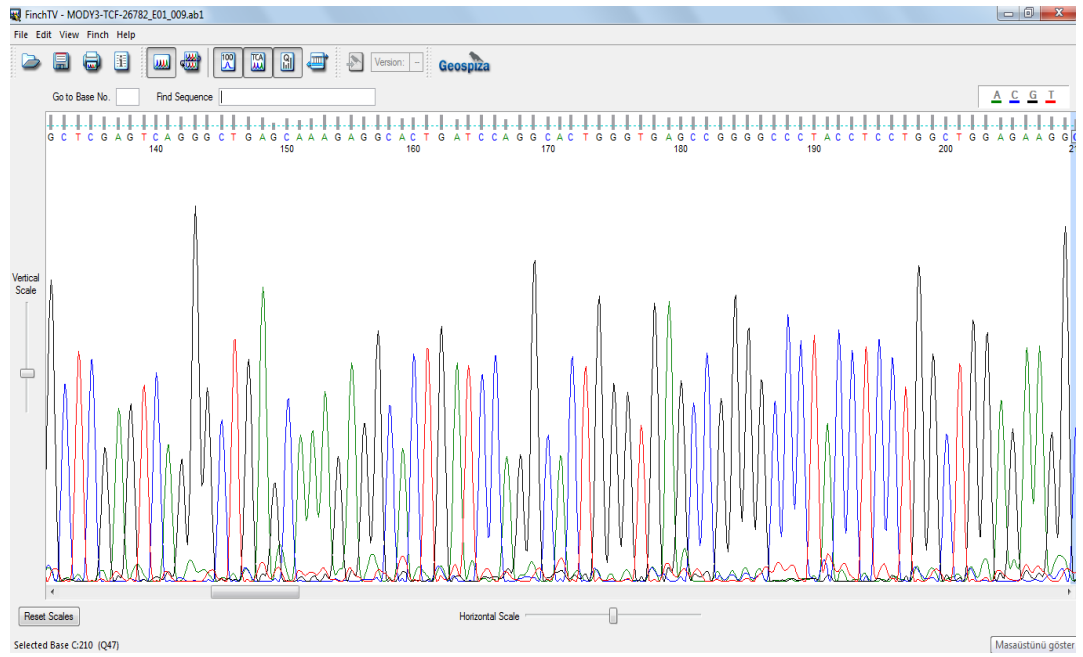
Şekil 6.5 5. Ve 6. Eksonların DNA sekans analizi elektroforegramı

Şekil 6.6 7. Eksonun DNA sekans analizi elektroforegramı

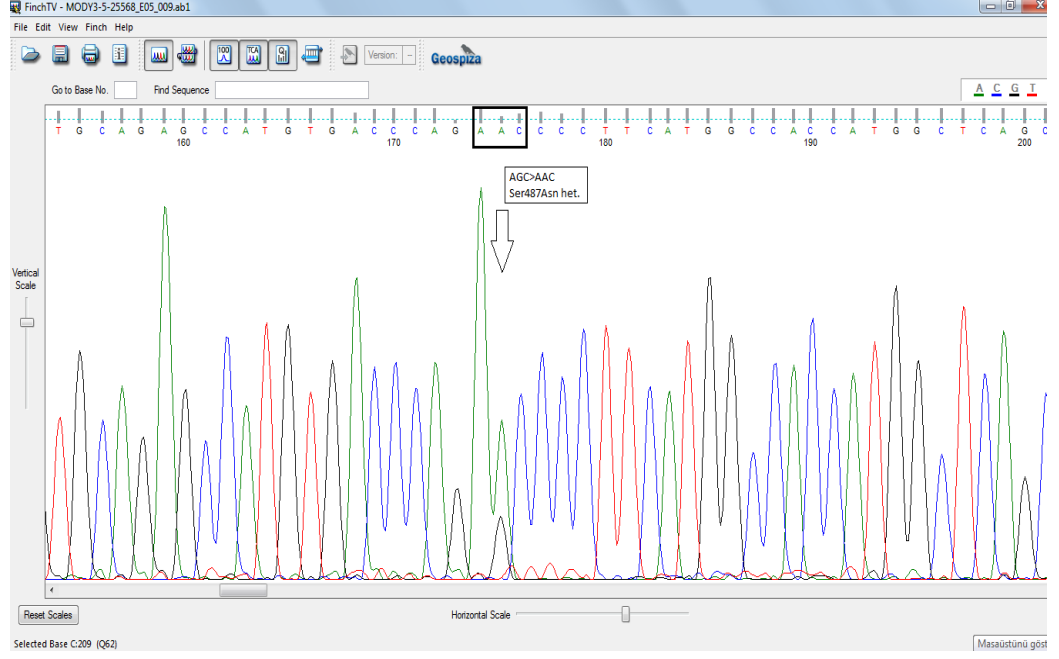

Şekil 6.7 8.ve 9. Eksonların DNA sekans analizi elektroforegramı

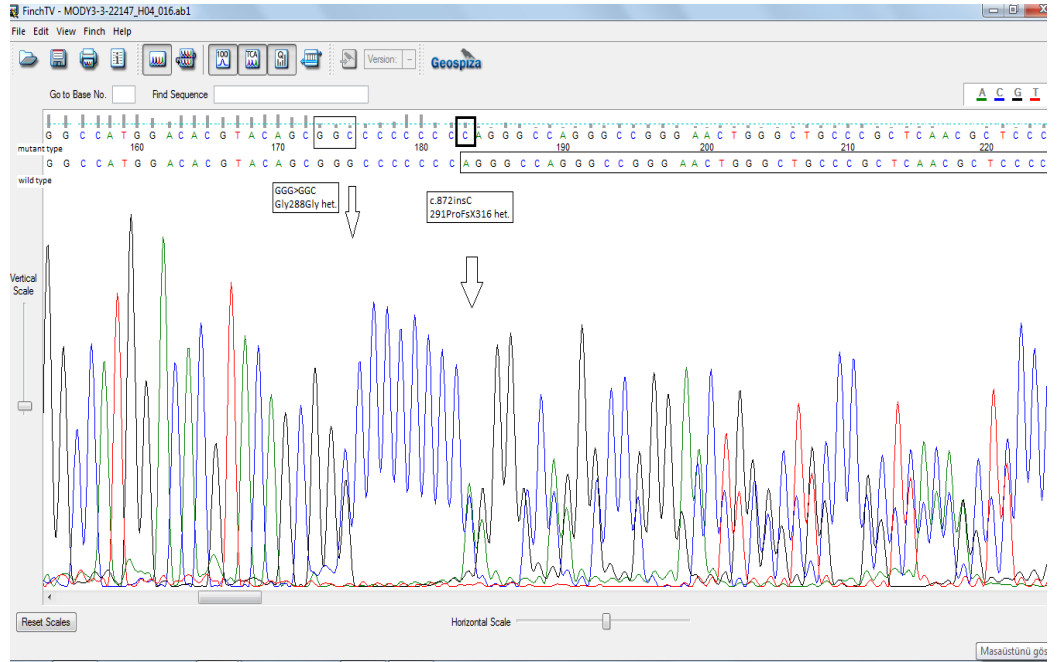

Şekil 6.8 10.Eksonun DNA sekans analizi elektroforegramı

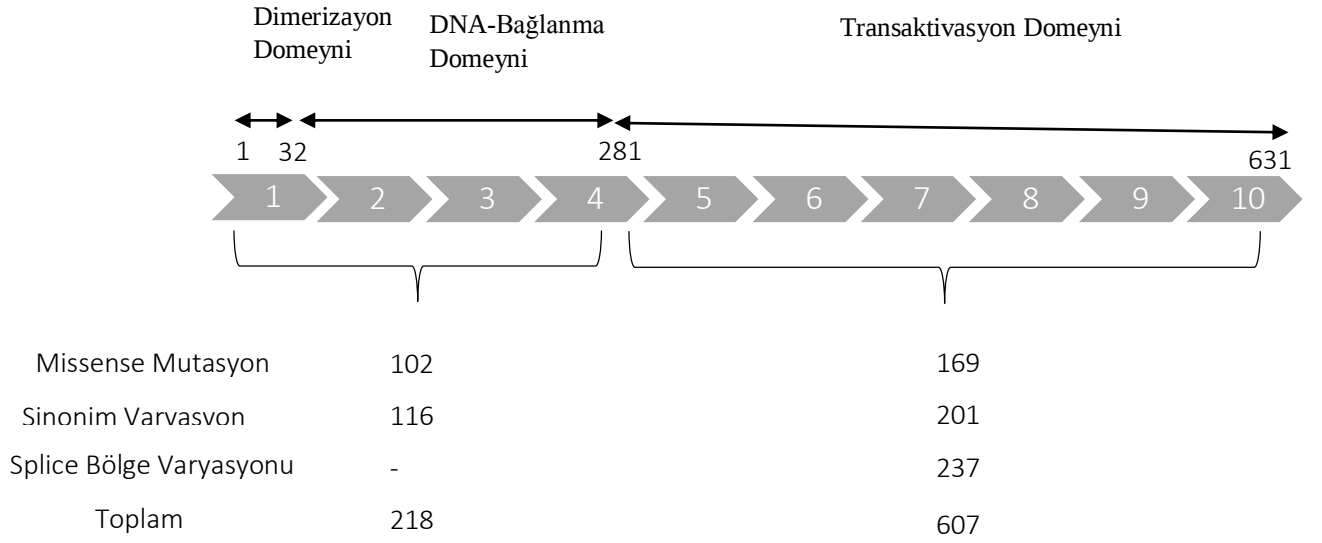
Şekil 6.11 Ser487Asn heterozigot mutasyonu (AGC>AAC) DNA sekans analizi elektroforegramı

Şekil 6.12 Gly288Gly heterozigot (GGG>GGC) ve c.872 insC (291 ProFsX316) heterozigot polimorfizleri DNA sekans analizi elektroforegramı.

HNF1A geni üç bölgeden (domain) oluşmaktadır ve oluşan nükleotid değişimleri ve mutasyonlar bulunduğu domaine göre önem arz etmektedir. Aşağıda belirtilen

tabloda (Çizelge 6.4) nükleotid değişimleri DNA'nın domeynlerine göre dağılımı gösterilmektedir. DNA ekson ve splice bölgelerinde elde edilen toplam 825 farklı nükleotid değişim verisi bulunmaktadır. Toplam %25'lik kısmı DNA dimerizasyon ve DNA bağlanma Domeyninde ve %75'lik kısım ise Transaktivasyon Domeyninde olduğu görülmektedir (Şekil 6.13).

Şekil. 6.13 Saptanan nükleotid değişimlerinin DNA domeynlerine göre dağılımı

6.1. HNF1A Geninde Saptanan Varyasyonlar

6.1.1 1.Ekson Leu17Leu Varyasyonu

Genotipik olarak “CTC>CTA” 51C>A nükleotid değişimi gözlenmiştir. Pürin baz olan “Adenin” primidin baz “Sitozin” ile yer değiştirmiştir. Sinonim aminoasit değişimi tanımlanmıştır. 113 hastada bu varyasyon tespit edilmiştir.

6.1.2 1. Ekson Ile27Leu Mutasyonu

HGMD ismi- CM001349

Genotipik olarak “ATC>CTC” 139A> C nükleotid değişimi gözlenmiştir. Pürin baz olan “Adenin” pridin baz “Sitozin” ile yer değiştirmiştir. HGMD verilerine göre bu değişim fenotipik olarak “İnsülin direnci” ile ilişkili olduğu kanıtlanmıştır. 98 hastada bu missense mutasyon tespit edilmiştir. Polar olmayan iki amino asit

“Isoleucine” ve “Leucine” yer değiştirmiştir. Dimerizasyon domeynin oluşan bu mutasyonun önemli bir etkiye neden olduğu düşünölmektedir.

6.1.3: 1. Ekson Gln28His Mutasyonu

Yeni Mutasyondur.

Genotipik olarak “CAG>CAT” 144G>T nükleotid değişimi gözlenmiştir. Pürin baz olan “Guanin” primidin baz “Timin” ile yer değiştirmiştir. HGMD verilerinde bu mutasyona rastlanmamıştır. Bu yeni mutasyondur.. Sadece bir hastada bu missense mutasyon belirlenmiştir. Polar aminoasit olan “Glutamine” pozitif yüklü “Histidin” amino asiti ile yer değiştirmiştir. Bu mutasyon DNA dimerizasyon domeyninde oluşmuştur. Hastalığın şiddetine önemli etkisi olduğu düşünölmektedir.

6.1.4 3.Ekson His179His Varyasyonu

Genotipik olarak “CAT>CTC” 536A>T nükleotid değişimi gözlenmiştir. Pürin baz olan “Adenin” primidin baz “Timin” ile yer değiştirmiştir. Sinonim aminoasit değişimi tanımlanmıştır. Sadece bir hastada bu varyasyon belirlenmiştir.

6.1.5 3.Ekson Thr231Thr Varyasyonu

Genotipik olarak “ACG>ACC” 693G>C nükleotid değişimi gözlenmiştir. Pürin baz olan “Guanin” pridin baz “Sitozin” ile yer değiştirmiştir. Sinonim aminoasit değişimi tanımlanmıştır. İki farklı hastada bu varyasyon belirlenmiştir.

6.1.6 4.Ekson Gly288Gly Varyasyonu

Genotipik olarak “GGG>GGC” 864G>C nükleotid değişimi gözlenmiştir. Pürin baz olan “Guanin” pridin baz “Sitozin” ile yer değiştirmiştir. Sinonim aminoasit değişimi tanımlanmıştır. 57 farklı hastada bu varyasyon belirlenmiştir.

6.1.7 4.Ekson Pro290Arg Mutasyonu

Yeni Mutasyondur

Genotipik olarak “CCC>CGC” 869C>G nükleotid değişimi gözlenmiştir. Primidin baz olan “Sitozin” pürin baz “Guanin” ile yer değiştirmiştir. HGMD

verilerinde bu mutasyona rastlanmamıştır. Bu yeni mutasyondur. Sadece bir hastada bu missense mutasyon belirlenmiştir. Polar amino asit olan “Prolin” pozitif yüklü “Arginine” ile yer değiştirmiştir. Transaktivasyon domeyninde oluşan bu mutasyon hastalığın şiddetine önemli ölçüde etki ettiği düşünülmektedir.

6.1.8 4.Ekson Arg272Gly Mutasyonu

Yeni Mutasyondur

Genotipik olarak “CGC>GGC” 814C>G nükleotid değişimi gözlenmiştir. Primidin baz olan “Sitozin” ile pürin baz “Guanin” yer değiştirmiştir. HGMD verilerine göre bu değişim fenotipik olarak “Tip 2 diyabet” ile ilişkili olduğu kanıtlanmıştır. Üç farklı hastada bu missense mutasyon belirlenmiştir. Polar olan “Arginine” amino asiti polar olmayan “Glycine” ile yer değiştirmiştir. Bu mutasyon DNA transaktivasyon bölgesinde oluşmuştur. Bu mutasyon hastalığın şiddetine önemli olduğu görülmektedir.

6.1.9 7.Ekson Leu459Leu Varyasyonu

Genotipik olarak “CTG>CTA” 1377G>A nükleotid değişimi gözlenmiştir. Pürin bazlar olan “Guanin” “Adenin” ile yer değiştirmiştir. Sinonim aminoasit değişimi tanımlanmıştır. 103 farklı hastada bu varyasyon belirlenmiştir.

6.1.10 7.Ekson Ser487Asn Mutasyonu

HGMD ismi

CM067474

Genotipik olarak “AGC>AAC” 1460G>A nükleotid değişimi gözlenmiştir. Purin bazlar olan “Guanin” “Adenin” ile yer değiştirmiştir. HGMD verilerine göre bu değişim fenotipik olarak “Kardiovasküler Hastalık Riski” ile ilişkili olduğu kanıtlanmıştır. 107 farklı hastada bu missense mutasyon belirlenmiştir. Polar amino asit olan “Serine” pozitif yüklü “Asparagine” amino asiti ile yer değiştirmiştir. Transaktivasyon domeyninde oluşan bu mutasyon hastalığın şiddetine etkisinin önemli olduğu düşünülmektedir.

6.1.11 7.Ekson-intronda- IVS7+8G>A Varyasyonu

Yeni Varyasyondur

Splice bölge varyasyonudur. Purin bazlar olan “Guanin” ile “Adenin” yer değiştirmiştir. HGMD veri tabanında bu varyasyon belirlenmemiştir. 111 farklı hastada bu varyasyon belirlenmiştir.

6.1.12 8.Ekson- intron IVS8+29T>C Varyasyonu

Yeni Varyasyondur

Splice bölge varyasyonudur. Primidin bazlar olan “Timin” ile “Sitozin” yer değiştirmiştir. HGMD veri tabanında bu varyasyon belirlenmemiştir. 125 farklı hastada bu varyasyonu belirlenmiştir.

6.1.13 8.Ekson Thr515Thr Varyasyonu

Genotipik olarak “ACG>ACT” 1545G>T nükleotid değişimi gözlenmiştir. Pürin baz olan “Guanin” primidin baz olan “Timin” ile yer değiştirmiştir. Sinonim aminoasit değişimi tanımlanmıştır. 41 hastada bu varyasyon belirlenmiştir.

6.1.14 8.Ekson IVS8 +75G>A Varyasyonu

Yeni Varyasyondur

Splice bölge varyasyonu. Primidin bazlar olan “Timin” ile “Sitozin” yer değiştirmiştir. HGMD veri tabanında bu varyasyonu belirlenmemiştir. Sadece bir hastada bu varyasyon belirlenmiştir.

6.1.15 9.Ekson Gly574Ser Mutasyon

HGMD ismi

CM020516

Genotipik olarak “GGC-AAC” 1721G>A nükleotid değişimi gözlenmiştir. Purin bazlardan “Guanin” “Adenin” ile yer değiştirmiştir. HGMD verilerine göre bu değişim fenotipik olarak Tip 2 diyabete neden olduğu gösterilmiştir. 61 hastada bu missense mutasyon belirlenmiştir. Polar olmayan “Glycine” polar amino asit “Serine” ile yer değiştirmiştir. Transaktivasyon domeyninde oluşan bu mutasyon, protein etki mekanizmasını önemli ölçüde etkilemiştir.

6.1.16 3’UTR+438G>A Varyasyonu

Yeni Varyasyondur

3'UTR bölge varyasyonudur. Purin bazlar olan “Guanin” ile “Adenin” yer değiştirmiştir. HGMD veri tabanında bu varyasyon belirlenmemiştir. 91 hastada bu varyasyon belirlenmiştir.

6.1.17 3'UTR+197G>T Varyasyonu

Yeni Varyasyondur.

3'UTR bölge varyasyonudur. Purin baz olan “Guanin” pirimidin baz olan “Timin” ile yer değiştirmiştir. HGMD veri tabanında bu varyasyon belirlenmemiştir. 78 hastada bu varyasyon belirlenmiştir.

6.1.18 3'UTR+603G>A Varyasyonu

Yeni Varyasyondur

3'UTR bölge varyasyonudur. Purin bazlar olan “Guanin” “Adenin” ile yer değiştirmiştir. HGMD veri tabanında bu varyasyonu belirlenmemiştir. Sadece bir hastada bu varyasyon belirlenmiştir.

7. TARTIŞMA

Tip 3 MODY sendromunun klinik gidişatı özellikle her ailede oldukça farklı görülmektedir. HNF1A mutasyon taşıyıcı norglisemik olabilirken, benzer yaştaki diğer kardeşi hiperglisemik olduğu görülebilmektedir (Bellanne-Chantelot et al, 2007). Diyagnozda semptomlar oldukça farklılık gösterebilmektedir. Bazı hastalarda metabolik yetersizlikler görölse de, diğerleri sistematik tarama ile belirlenmektedir. Hastalığı şiddeti ve insülin sekresyonu eksikliği değışiklik göstermektedir. Hastaların üçte biri 15 yıllık diyabet sürecinden sonra insülin uygulamasına gerek duyarken, diğerleri ise diyet ve oral hipoglisemik ajanlar ile kontrol edilmektedir. Diğer monogenik hastalıklar gibi, bu fenotipik değışkenlikler çevresel ve/veya diğer genetik faktörlerle açıklanmaktadır.

HNF1A mutasyonun moleküler karakteristiğı hastalığın şiddetinde önemli rol oynamaktadır. HNF1A geninde yaklaşık 200 farklı mutasyon belirlenmiştir (Bkz. Ek 3) (Ellard, et al, 2006). HNF1A üç fonksiyonel domeynden oluşmaktadır. Doku modellerine ve farklı transkripsiyonel özelliklere göre alternatif “splicing” ile oluşan üç farklı izoform mevcuttur. Araştırmalara göre HNF1A mutasyon spektrumunun diyabetin başlama yaşı ile ilgili korelasyonunun bulunmadığı görölmüştür.

1999 dan önce 30 dan fazla mutasyon HNF1A geninde belirlenmiştir. HNF1A geni promotor HNF-4 α proteini etkileşimde bulunur ve bu bölgede oluşan mutasyonlar MODY3 hastalığına neden olmaktadır. Yazarlar promotor bölgedeki oluşan mutasyonlarında da, anlamlı bölge ve intronik bölge gibi mutasyon taraması yapılması gerektiğini belirtmişlerdir. Japonya da araştırmacılar %5.5 (3/55) oranda tip 1 diyabet görülen hastada, HNF1A mutasyon bulgusuna rastlanmıştır (Winter, 2000) .

Kaisaki ve ark. Belirtiklerine göre, ekzon 4 mutasyonel hotspot bölge olup, poly-C (sitozin) tekrar bölgesi içermektedir.

Yamagata ve ark. Gösterdiği kanıtlarda P291fsinsC mutasyonu oluştuğunda, oluşan eksik HNF-1 α proteini ile normal HNF-1 α proteini dimerizasyonu oluşur. Yazarların hipotezine göre HNF-1 α fonsiyonel DNA ile etkileşime girmesi için doğru bir biçimde dimerize olması gerektiğinden, hatalı HNF-1 α HNF-1 α ile dimerizasyon oluşturması etkili olmamaktadır ve oluşan bu mutasyon dominant

tersinir etki yapmaktadır. Örneğin HNF-1 α bir mutasyonlu kopyası HNF-1 α 'nın normal fonksiyonunu bozucu etkide bulunmaktadır. Diğer mutasyonlar da farklı yollarla HNF-1 α fonksiyonu bozmaktadır.

MODY için en sık tanımlanmış etiyolojiler HNF1A ve GCK (Glikokinaz) mutasyonlarıdır. Birleşik Krallıkta MODY ailelerinde %73 (11/15) oranında HNF1A mutasyonu belirlenmiştir (Frayling et al., 1997). Ayrıca, erişkinlerde görülen tip 2 diyabet hastalarında (40 yaşından önce) % 6 (2/32) oranında HNF1A mutasyonu görülmüştür. Danimarka'da MODY ailelerinde %56 (5/9) oranında HNF1A mutasyonu belirlenmiştir (Hansen, et al, 1997). Kuzey Amerika ve Finlandiya MODY ailelerinde %21 oranında (10/47) HNF1A mutasyonları belirlenmiştir (Glucksman et al, 1997). Almanya'da 25 erişkinlerde görülen diyabet tip 2 (35 yaşından önce) yapılan araştırmada, %36 (9/25) HNF1A mutasyonu bulunmuştur (Kaisaki, 1997). Brezilyalı ve İspanyol MODY hastalarında %30 (7/23) oranında HNF1A mutasyonu belirlenmiştir (Boutin et al, 1997). İki obez siyah Afrikalı akut diyabet başlangıçlı olan hastalardan sadece birinde HNF1A mutasyonu belirlenmiştir. HNF1A geninde oluşan mutasyonun geç dönemde oluşan diyabet ve obezite ile ilişkili diyabetin oluşmasında düzenli olarak katkıda bulunduğu dair kanıt bulunamamıştır. 600 Fransız kardeş çiftlerde yapılan araştırmada tip2 diyabetler 12q. kromozomun bir ilişkisi bulunamamıştır (Lesage et al, 1995). Geç dönemde başlayan tip 2 diyabet 110 Japon hastadan sadece birinde HNF1A mutasyonu belirlenmiştir (Iwasaki et al, 1997). Bununla birlikte, erişkin başlangıçlı tip 2 diyabet hastalarda % 8 (7/83) oranında HNF1A mutasyonu bulunmuştur. 2 farklı aileden 62 tip 2 diyabet hastasında yapılan çalışmada, tip 2 diyabetin HNF1A geni ile ilişkili olduğu görülmüştür. Her iki ailede yeni mutasyonlar belirlenmiştir (Elbein et al, 1998).

Başka bir araştırmada 356 farklı hastada yüksek allelik heterojenite görülmüştür. Bu araştırmada, 169 mutasyon ve bu mutasyonların 118'i daha önce tanımlanmamış olan mutasyonlar olduğu belirtilmiştir. Yüksek oranda (%82) yeni mutasyon belirlenmiştir (Bkz. Ek 4) (Bellanne-Chantelot et al, 2007).

DNA'nın fonksiyonel domainlerinde önemli oranda mutasyon tiplerinde farklılık görülmüştür. DNA dimerizasyon domaininde %74 oranında missense mutasyon ancak transaktivasyon bölgesinde anlamsız (%62) mutasyon ağırlıkta olduğu

görülmüştür. Benzer bir dağılım daha önceki araştırmalarda da vurgulanmıştır. Bazı missense mutasyonların hafif fonksiyonel sonuçları olabilmekte ve klinik ekspresyonu etkilenen domeynin fonksiyonel önemi ile ilgili olduğu görülmektedir.

HGMD veri bankasında HNF1A gen düzeyinde belirlenen mutasyonlar aşağıdaki çizelgelerde belirtilmiştir. (Bkz. Ek 5, Ek 6 ve Ek 7). Bu veri bankasında missense mutasyonların, insersiyon (ekleme) ve delesyon (silinme) mutasyonların çizelgelerinde günümüze dek en yeni mutasyonların listesi bulunmaktadır. Bizim elde ettiğimiz verilerin bu veri bankası ile kıyaslanması sonucu yeni mutasyonlar bulunmuştur. Ayrıca, her toplumda HNF1A geninde oluşan mutasyon sıklığı ve bölgesi farklılık göstermektedir.

8. ÖNERİLER

Bu çalışma sonucunda elde edilen verilere HNF1A geni ile MODY tip 3 sendromunun ilişkisi ortaya konulmuştur. Farklı bölgelerde ve domeynlerde oluşan varyasyonların protein fonksiyonuna farklı etki etmektedir. sonraki araştırmalarda, HNF1A geni promotor bölgesinin araştırılması önemlidir. Bu gende oluşan mutasyonların erken dönemde teşhisi çok önemlidir. Erken teşhis ile hastalık erken dönemde kontrol altına alınarak, hayat kalitesinin etki etmesi önlenmelidir.

YORUM

1. Toplam 10 ekzonu bulunan HNF1A geni altı ekzonunda toplam 15 farklı nükleotid değişimi belirlenmiştir. Splice ve 3'UTR bölgelerinin her birinde ise üç farklı nükleotid değişimi belirlenmiştir.
2. Ekson bölgelerinde belirlenen 15 nükleotid değişimi DNA domeyni bölgelerine göre farklılık göstermiştir. Dimerizasyon domeyninde 3 nükleotid değişimi, DNA-Bağlanma domeyninde 2 nükleotid değişimi ve transaktivasyon domeyninde ise 10 farklı nükleotid değişimi belirlenmiştir.
3. "HGMD" verileri kullanılarak belirlediğimiz nükleotid değişimlerinin 3 farklı hastalıkla fenotipik ilişkisi ortaya konulmuştur. Ile27Leu mutasyonu insülin direnci ile, Gln28His varyasyonu MODY3 hastalığı ile ve Gln574Ser mutasyonu ise tip 2 Diyabet hastalığı ile ilişkili olduğu belirlenmiştir.
4. Araştırmamız sonucunda "HGMD" veri bankasında bulunmayan üç yeni nükleotid değişimi saptanmıştır. Bunlar sırası ile Arg272Gly, Pro290His ve Ser487His mutasyondur.
5. Çalışmalarımızda altı farklı mutasyon ve 9 sinonim nükleotid değişimi belirlenmiştir.

9. KAYNAKLAR

Atabek, E., M., Kurtoğlu, S., 2004, Gençlerin Erişkin Başlangıçlı Diabeti, T Klin Tıp Bilimleri , 24:167-172s.

Arenas, F., Hervias, I., Uriz, M., Joplin, R., Prieto, J., Medina, J.,F., 2008, Combination of ursodeoxycholic acid and glucocorticoids upregulates the AE2 alternate promoter in human liver cells. The Journal of clinical investigation Jan 10, 78p

Ban, N., Yamada, Y., Someya, Y., Miyawaki, K., Ihara, Y., Hosokawa, M., Toyokuni, S., Tsuda, K., Seino, Y., 2002, Hepatocyte nuclear factor-1alpha recruits the transcriptional co-activator p300 on the GLUT2 gene promoter. Diabetes May;51(5):1409-18pp.

Barford., D., Das., A.,K., Egloff., M.,P., 1998, The Structure and mechanism of protein phosphatases: Insights into Catalysis and Regulation *Annu Rev Biophys Biomol Struct.* Vol.27: 133-164pp.

Bellanne-Chantelot,C., Carette, C., Riveline,J., Valero, R., Gautier, J., Larger, E., Reznik,Y., Ducluzeau, P., Sola, A., Hartemann-Heurtier, A., Lecomte, P., Chaillous, L., Laloi-Michelin, M., Wilhem, J., Cuny, P.,Duron, F., Guerci,B., Jeandidier, N., Mosnier-Pudar, H., Assayag, M., Dubois-Laforgue, D., Velho, G., Timsit, J., 2007, The Type and the Position of HNF1A Mutation Modulate Age at Diagnosis of Diabetes in Patients with Maturity-Onset Diabetes of the Young (MODY)-3, <http://diabetes.diabetesjournals.org> on 14 November , DOI: 10.2337/db07-0859.

Bell, G.,I., 1991, Molecular defects in diabetes mellitus, Diabetes Apr: 40 (4): 413–422pp.

Ben-Shushan, E., Marshak, S., Shoshkes, M., Cerasi, E., Melloul, D., 2001, A pancreatic beta -cell-specific enhancer in the human PDX-1 gene is regulated by hepatocyte nuclear factor 3beta (HNF-3beta), HNF-1alpha, and SPs transcription factors. The Journal of biological chemistry May 18;276(20):17533-40pp.

Bennet, P.,H., Knowler,W.,C., 2005, Definition, Diagnosis and Classification of Diabetes Mellitus and Glucose Homeostasis. In “Joslin Diabetes Mellitus”. (eds) Kahn CR, Weir GC, King GL, Jacobson AM, Moses AC, Smith RJ. 14th ed, Philadelphia, Lippincott Williams &Wilkins; 331-339pp.

Boutin, P., Chevre, J.,C., Hami, E.,H., 1997, An automated fluorescent single-strand conformation polymorphism technique for screening mutations in the hepatocyte nuclear factor-1a gene (maturity-onset diabetes of the young), *Diabetes*, 46: 2108–2109pp.

Chang., C., Stewart., R.,C., 1998, The Two-Component System. *Plant Physiol*, 117: 723-731pp,

Chung, I., Bresnick, E., 1995, Regulation of the constitutive expression of the human CYP1A2 gene: cis elements and their interactions with proteins, *Molecular pharmacology*, Apr;47(4):677-85pp.

Cluck, M., Murphy, L., O., Olson, J., Knezetic, J., A., Adrian, T., E., 2003, Amylin gene expression mediated by cAMP/PKA and transcription factors HNF-1 and NFY. *Molecular and cellular endocrinology*, 210(1-2):63-75pp.

Courtois, G., Baumhueter, S., Crabtree, G.,R., Proc Natl Acad Sci U S A., 1988, Purified hepatocyte nuclear factor 1 interacts with a family of hepatocyte-specific promoters, *Source Department of Pathology, Stanford University School of Medicine*, Nov;85(21):7937-41pp.

Cozzon, A., J., 1988, Protein phosphorylation in prokaryotes *Ann. Rev. Microbiol*, 42:97-125pp.

Elbein, S.,C., Teng, K., Yount, P., 1998, Linkage and molecular scanning analyses of MODY3/hepatocyte nuclear factor-1a gene in typical familial type 2 diabetes: evidence for novel mutations in exons 8 and 10, *J Clin Endocrinol Metab* ,83: 2059–2065pp.

Ellard, S., Colclough, K., 2006, Mutation in the Genes Encoding the Transcription Factors Hepatocyte Nuclear Factor 1 Alpha (HNF1A) and 4 Alpha (HNF4A) in Maturity-Onset Diabetes of the Young, *Human Mutation* 27(9), 854-869pp.

Ensembl Genome Browser,

http://www.ensembl.org/Human/Search/Results?q=hnf1a;site=ensembl;facet_spec ies=Human (Erişim tarihi: 4 Mart 2014)

- Fajans, S.,S., Conn, J.,W.,** 1960, Tolbutamide-induced improvement in carbohydrate tolerance of young people with mild diabetes mellitus. *Diabetes* , 9: 83–88pp.
- Fajans, S.,S.,** 1987, MODY: a model for understanding the pathogeneses and natural history of type II diabetes., *Horm Metab Res* ;19:591-9pp.
- Faustino, N.,A., Cooper, T.,A.,** 2003, Pre-mRNA splicing and human disease, *Genes Dev*; 17:419-37pp.
- Frayling, T.,M., Bulman, M.,P., Ellard, S.,** 1997, Mutations in the hepatocyte nuclear factor-1a gene are a common cause of maturity-onset diabetes of the young in the U.K. *Diabetes* , 46 (4): 720–725pp.
- Glucksman, M.,A., Lehto, M., Tayber., O.,** 1997, Novel mutations and a mutational hotspot in the MODY3 gene, *Diabetes*, 46: 1081–1086pp.
- Granner, D.,K., O'brien, R.,M.,** 1992, Molecular physiology and genetics of NIDDM., Importance of metabolic staging., *Diabetes Care* Mar: 15 (3): 369–395pp.
- Gresh, L., Fischer, E., Reimann, A., Tanguy, M., Garbay, S., Shao, X., Hiesberger., T., Fiette, L., Igarashi, P., Yaniv, M., Pontoglio, M.,** 2004, A transcriptional network in polycystic kidney disease. *The EMBO journal* Apr 7;23(7):1657-68pp.
- Guyton, A., C., Hall, J., E.,** 1998, *Tıbbi Fizyoloji*, 9. Basım, Nobel Tıp Kitabevi, Tübitak Yayınları, Sayı 363s.
- Hansen, T., Eiberg, H., Rouard, M.,** 1997, Novel MODY3 mutations in the hepatocyte nuclear factor-1a gene, *Diabetes* ,46: 726–730pp.
- Hu, C., Perlmutter, D.,H.,** 1999, Regulation of alpha1-antitrypsin gene expression in human intestinal epithelial cell line caco-2 by HNF-1alpha and HNF-4. *The American journal of physiology* May;276: 94pp.
- Kaisaki, P.,J., Menzel, S., Lander, T.,** 1997, Mutations in the hepatocyte nuclear factor-1a gene in MODY and early-onset NIDDM, *Diabetes*, 46 (3): 528–535pp.
- Ktistaki, E., Talianidis, I.,** 1997, Modulation of hepatic gene expression by hepatocyte nuclear factor, *Source Institute of Molecular Biology and Biotechnology, Foundation for Research and Technology-Hellas, Science* Jul 4; 12p.

Kubista, M., Andrade, J.M., Bentsson, M., Forootan, A., Jonak, J. and Lind, K., 2006, The Real-Time PCR, *Mol Aspects Med*, 27: 95-125pp.

Langmann, T., Porsch-Ozcurumez, M., Heimerl, S., Probst, M., Moehle, C., Taher, M., Borsukova, H., Kielar, D., Kaminski, W.,E., Dittrich-Wengenroth, E., Schmitz, G., 2002, Identification of sterol-independent regulatory elements in the human ATP-binding cassette transporter A1 promoter: role of Sp1/3, E-box binding factors, and an oncostatin M-responsive element. *The Journal of biological chemistry* Apr 26;277(17):14443-50p.

Latchman, D., 2002, Posttranscriptional regulation. In: Latchman OS (ed). *Gene regulation: a eukaryotic perspectives*, 4th ed, Cheltenham: Nelson Thornes Ltd, 9pp.

Lesage, S., Hani, E.,H., Philippi, A., 1995, Linkage analysis of the MODY3 locus on chromosome 12q with late-onset NIDDM, *Diabetes*, 44: 1243–1247p.

Martin, M.,G., Wang, J., Solorzano-Vargas, R.,S., Lam, J.,T., Turk, E., Wright, E.,M., 2000, Regulation of the human Na(+)-glucose cotransporter gene, SGLT1, by HNF-1 and Sp1. *American journal of physiology. Gastrointestinal and liver physiology*. Apr;278(4):G591-603p.

McTaggart, J.,S., Clark, R.,H., Ashcroft, F.,M., 2010, The role of the KATP channel in glucose homeostasis in health and disease: more than meets the islet, *J Physiol*; 588(17): 32019p.

Mohan, V., Jaydip, R., Deepa, R., 2007, Type 2 diabetes in Asian Indian youth. *Pediatric Diabetes*, ;8(Suppl 9):28-34pp.

Mouchel,N., Henstra, S.,A., McCarthy, V.,A., Williams., S.,H., Phylactides, M., Harris., A., 2004, HNF1alpha is involved in tissue-specific regulation of CFTR gene expression. *The Biochemical journal* Mar 15;378 (Pt 3):909-18p.

National Center for Biotechnology Information (NCBI),
<http://www.ncbi.nlm.nih.gov/gene/6927> (Erişim tarihi, 23 Ekim, 2014).

Odom, D.,T., Zizlsperger, N., Gordon, D.,B., Bell, G.,W., Rinaldi, N.,J., Murray., H.,L., Volkert, T.,L., Schreiber, J., Rolfe, P.,A., Gifford, D.,K., Fraenkel, E., Bell, G.,I., Young, R.,A., 2004, Control of pancreas and liver gene expression by HNF transcription factors. *Science* Feb 27;303(5662):1378-81p.

Olgun., N, Eti Aslan, F., Coşansu, G., Çelik S., 2010, Diabetes mellitus. “Dahili ve Cerrahi Hastalıklarda Bakım” içinde. (ed) Karadakovan A, Aslan FE. Adana, Nobel Tıp Kitabevi; syf 829-864.

Pontoglio, M., 2000, Hepatocyte nuclear factor 1, a transcription factor at the crossroads of glucose homeostasis. Journal of the American Society of Nephrology ,11 Suppl 16:140-3p.

Powell, D.,R., Suwanichkul, A., 1993, HNF1 activates transcription of the human gene for insulin-like growth factor binding protein-1. DNA and cell biology May;12(4):283-9p.

Shepherd, L., M., Campbell, S., C., Macfarlane, W., M., 2004, Transcriptional regulation of the IAPP gene in pancreatic beta-cells. Biochimica et biophysica acta, Nov 24;1681(1):28-37pp.

Stock., A.,J., 1989 Ninfa and A.M. Stock Protein phosphorylation and regulation of adaptive responses in bacteria. Microbiol. Rev, 450-490pp.

Tanaka, T., Tomaru, Y., Nomura, Y., Miura, H., Suzuki, M., Hayashizaki, Y., 2004, Comprehensive search for HNF-1beta-regulated genes in mouse hepatoma cells perturbed by transcription regulatory factor-targeted RNAi. Nucleic acids research May 17;32(9):2740-50p.

The Universal Protein Resource (UniProt),

<http://www.uniprot.org/uniprot/P20823> (Erişim tarihi: 4 Şubat 2014).

Türkiye Endokrinoloji ve Metabolizma Derneği (TEMED), 2009, Diabetes Mellitus Çalışma ve Eğitim Grupları, Diabetes Mellitus ve Komplikasyonlarının Tanı Tedavi ve İzlem Klavuzu.4. Baskı, 3s.

Wade, D.,P., Lindahl, G.,E., Lawn, R.,M., 1994, Apolipoprotein(a) gene transcription is regulated by liver-enriched trans-acting factor hepatocyte nuclear factor 1 alpha. The Journal of biological chemistry Aug 5;269(31):19757-65p.

Winter ,W.,E., , 2000, Molecular and biochemical analysis of the MODY syndromes, Pediatric Diabetes 1: 88–117pp.

Zhang, C.,K., Lin, W., Cai, Y.,N., Xu, P.,L., Dong, H., Li, M., Kong, Y.,Y., Fu, G., Xie, Y.,H., Huang, G.,M., Wang, Y., 2009, Characterization of the genomic structure and tissue-specific promoter of the human nuclear receptor NR5A2 (hB1F) gene. Gene Aug 8;273(2):239-49p.

ÖZGEÇMİŞ**AZAR SHIRINOV****Telefon:** +90 (555) 4726562**Adres :** Atakent Mah, Turgut Özal Bulv 32, C1 91, Küçükçekmece, Istanbul/TÜRKİYE**E-mail :** shirinovazer@yahoo.com**Doğum Tarihi :** 27.04.1987**Doğum Yeri :** Lenkeran / AZERBAYCAN**Uyruğu:** Azerbaycan**Medeni Durumu :** Evli**Eğitim Bilgileri :**

2011 – 20015

Yüksek Lisans

Ege Üniversitesi Biyoteknoloji ABD

2005 – 20011

Lisans

2,67 / 4

Ege Üniversitesi Mühendislik Fakültesi,
Biyomühendislik Bölümü

Bitirme Tezi: Algal Biodizel Üretimi

Araştırma Alanları:

DNA İzolasyon

Polymerase Chain Reaction (PCR)

DNA Sequencing

Algal Biodizel Üretimi

Biyoteknoloji

Mikrobiyoloji

Biyoproses Mühendisliği

Biyoinformatik

Başarıları:

Ege Üniversitesi Mühendislik Fakültesi En Başarılı Yabancı Uyruklu Öğrenci,
2011

Projede Yaptığı Görev:

“

HNF1A DNA Transkripsiyon Faktör Geninin MODY3 Hastalarında Araştırılması,
Fenotip Genotip İlişkisi

Ege Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projesi 05/2014

Yabancı Dil

Azerbaycanca

Türkçe

İngilizce

Rusca

Bilgisayar Becerileri:

MS Office Programları (Etkin), Finch TV, SPSS, Adobe Tasarım Programları

Hobiler

Yüzme, Serbest Güreş, Kitap Okumak

EKLER

Ek 1 HNF1A geni ilk altı eksonda saptanan nükleotid değişimleri.

Ek 2 HNF1A geni 7,8,9, 10 eksonları ve 3'UTR bölgesinde belirlenen nükleotid değişimleri.

Ek 3 HNF1A geninde belirlenen mutasyonlar (Ellard, et al, 2006).

Ek 4 Bir araştırmacıya ait araştırmada belirlenen 118 yeni mutasyon (Bellanne-Chantelot et al, 2007).

Ek 5 HGMD veri bankasında bulunan missense mutasyonların listesi

Ek 6 HGMD veri bankasında bulunan “splicing” bölge mutasyonların listesi

Ek 7 HGMD veri bankasında bulunan delesyon mutasyonların listesi

Ek 8 MODY sendromuna neden olan genler ve klinik özellikleri

Ek 1 HNF1A geni ilk altı eksonda saptanan nükleotid değişimleri

Has ta	Ad- Soya d	Ekson1	Ekso n 2	Ekson 3	Ekson 4	Ekso n 5	Ekso n 6
1.	E.Ç	Leu17Leu / Ile27Leu H	N	N	N	N	N
2.	Z.G	Leu17Leu h	N	N	Gly288Gly h	N	N
3.	T.A	Leu17Leu / Ile27Leu H	N	N	N	N	N
4.	Z.H	N	N	N	Gly288Gly h	N	N
5.	B.D	Leu17Leu H /Ile27Leu h	N	N	N	N	N
6.	H.Y	Leu17Leu / Ile27Leu h	N	N	N	N	N
7.	N.B	Leu17Leu / Ile27Leu h	N	N	N	N	N
8.	E.T	Leu17Leu / Ile27Leu h	N	N	Gly288Gly h	N	N
9.	M.B	N	N	N	Gly288Gly h	N	N
10.	G.B	Leu17Leu / Ile27Leu h	N	Thr231 Thr H	Gly288Gly h	N	N
11.	G.B	Leu17Leu / Ile27Leu h	N	N	Gly288Gly h	N	N
12.	H.B	Leu17Leu / Ile27Leu h	N	Thr231 Thr H	Gly288Gly H	N	N
13.	Ö.B	Leu17Leu / Ile27Leu h	N	N	N	N	N
14.	G.D	N	N	N	N	N	N
15.	M.Ç	Leu17Leu / Ile27Leu h	N	N	N	N	N
16.	A.B	Leu17Leu H / Ile27Leu h	N	N	Gly288Gly h	N	N
17.	F.E	Leu17Leu / Ile27Leu h	N	N	N	N	N
18.	A.E	Leu17Leu / Ile27Leu h	N	N	N	N	N
19.	A.E	Leu17Leu / Ile27Leu h	N	N	N	N	N
20.	E.D	Leu17Leu / Ile27Leu h	N	N	N	N	N
21.	M.D	Leu17Leu / Ile27Leu H	N	N	N	N	N
22.	M.A	Leu17Leu / Ile27Leu h	N	N	Gly288Gly /Pro290Ar g h	N	N
23.	B.Y	Leu17Leu / Ile27Leu h	N	N	N	N	N
24.	G.Y	Leu17Leu / Ile27Leu h	N	N	N	N	N
25.	A.K	Leu17Leu / Ile27Leu H	N	N	N	N	N
26.	İ.Ş	Leu17Leu / Ile27Leu h	N	N	N	N	N
27.	C.Ç	Leu17Leu h	N	N	Gly288Gly h	N	N
28.	M.D	Leu17Leu / Ile27Leu H	N	N	N	N	N
29.	Y.Y	Leu17Leu / Ile27Leu h	N	N	N	N	N
30.	E.A	Leu17Leu h	N	N	Gly288Gly h	N	N
31.	A.Y	Leu17Leu / Ile27Leu h	N	N	N	N	N
32.	M.Ç	Leu17Leu / Ile27Leu h	N	N	N	N	N
33.	M.A	Leu17Leu / Ile27Leu H	N	N	N	N	N
34.	S.A	N	N	N	N	N	N

35	K.A	Leu17Leu / Ile27Leu h	N	N	Gly288Gly h	N	N
36	C.T	Leu17Leu H / Ile27Leu h	N	N	Gly288Gly h	N	N
37	B.P	Leu17Leu h	N	N	Gly288Gly h	N	N
38	F.A	Leu17Leu h	N	N	N	N	N
39	K.Y	Leu17Leu h	N	N	Gly288Gly h	N	N
40	A.A	Leu17Leu / Ile27Leu H	N	N	N	N	N
41	H.Ö	Leu17Leu H / Ile27Leu h	N	N	Gly288Gly h	N	N
42	E.B	Leu17Leu h	N	N	N	N	N
43	U.A	Leu17Leu / Ile27Leu h	N	N	Gly288Gly h	N	N
44	O.S	N	N	N	N	N	N
45	A.A	Leu17Leu / Ile27Leu H	N	N	Gly288Gly h	N	N
46	H.G	Ile27Leu h	N	N	N	N	N
47	G.G	Leu17Leu h / Ile27Leu H	N	N	N	N	N
48	F.P	Leu17Leu / Ile27Leu h	N	N	Gly288Gly h	N	N
49	Ö.P	Leu17Leu / Ile27Leu h	N	N	Gly288Gly h	N	N
50	Y.Ö	Leu17Leu h	N	N	N	N	N
51	E.S	Leu17Leu h	N	N	N	N	N
52	N.A	Leu17Leu h	N	N	N	N	N
53	N.Y	Leu17Leu / Ile27Leu h	N	N	Gly288Gly h	N	N
54	S.Y	Leu17Leu H / Ile27Leu h	N	N	Gly288Gly h	N	N
55	S.C	Leu17Leu / Ile27Leu h	N	N	Gly288Gly h	N	N
56	G.B	Leu17Leu / Ile27Leu h	N	N	N	N	N
57	O.G	Leu17Leu / Ile27Leu H	N	N	Gly288Gly h	N	N
58	H.Ş	N	N	N	N	N	N
59	O.Ş	Leu17Leu / Ile27Leu H	N	N	N	N	N
60	M.Y	Leu17Leu h	N	N	Gly288Gly h	N	N
61	C.T	N	N	N	N	N	N
62	T.K	Leu17Leu H / Ile27Leu h	N	N	N	N	N
63	H.K	Leu17Leu / Ile27Leu H	N	N	N	N	N
64	S.K	Leu17Leu / Ile27Leu h	N	N	N	N	N
65	F.U	Leu17Leu / Ile27Leu H	N	N	N	N	N
66	K.E	Leu17Leu / Ile27Leu h	N	N	N	N	N
67	S.Ö	Leu17Leu / Ile27Leu h	N	N	N	N	N
68	A.A	Leu17Leu h	N	N	N	N	N
69	B.A	Leu17Leu / Ile27Leu h	N	N	N	N	N
70	E.D	Leu17Leu / Ile27Leu h	N	N	N	N	N
71	R.K	Leu17Leu H / Ile27Leu h	N	N	N	N	N
72	R.Ö	Leu17Leu / Ile27Leu H	N	N	N	N	N
73	F.Ş	Leu17Leu H / Ile27Leu h	N	N	N	N	N

74	M.A	Leu17Leu H / Ile27Leu h	N	N	N	N	N
75	H.K	Leu17Leu / Ile27Leu h	N	N	N	N	N
76	O.K	Leu17Leu / Ile27Leu h	N	N	N	N	N
77	C.G	Leu17Leu h	N	N	Gly288Gly h	N	N
78	A.K	Leu17Leu H / Ile27Leu h	N	N	Gly288Gly h	N	N
79	H.A	Leu17Leu / Ile27Leu h	N	N	Gly288Gly h	N	N
80	H.A	Leu17Leu / Ile27Leu h	N	N	Gly288Gly h	N	N
81	Z.A	N	N	N	N	N	N
82	S.A	N	N	N	N	N	N
83	D.Ş	Leu17Leu / Ile27Leu H	N	N	N	N	N
84	A.S	Leu17Leu / Ile27Leu h	N	N	N	N	N
85	O.A	Leu17Leu h	N	N	N	N	N
86	O.Ç	Leu17Leu / Ile27Leu h	N	N	N	N	N
87	F.E	N	N	N	Gly288Gly H	N	N
88	P.O	Leu17Leu / Ile27Leu H	N	N	N	N	N
89	M.D	Leu17Leu / Ile27Leu H	N	N	N	N	N
90	B.M	Leu17Leu / Ile27Leu H	N	N	N	N	N
91	Ö.K	Leu17Leu / Ile27Leu h	N	N	Arg272Gly h /Gly288 Gly h	N	N
92	G.İ	Leu17Leu h	N	N	Gly288Gly h	N	N
93	N.E	Leu17Leu H / Ile27Leu h	N	N	N	N	N
94	M.A	Leu17Leu / Ile27Leu h	N	N	Gly288Gly h	N	N
95	G.B	N	N	N	N	N	N
96	İ.B	Leu17Leu / Ile27Leu H	N	N	N	N	N
97	Ü.G	Leu17Leu / Ile27Leu H	N	N	Gly288Gly h	N	N
98	H.Ç	Leu17Leu h	N	N	N	N	N
99	R.Ç	N	N	N	N	N	N
100	M.E	Leu17Leu H / Ile27Leu h	N	N	N	N	N
101	E.P	N	N	N	N	N	N
102	Ş.P	N	N	N	N	N	N
103	M.P	N	N	N	N	N	N
104	Y.D	Leu17Leu / Ile27Leu h	N	N	N	N	N
105	İ.K	N	N	N	Gly288Gly h	N	N
106	B.K	Leu17Leu h	N	N	N	N	N
107	İ.K	Leu17Leu h	N	N	Gly288Gly h	N	N

108	Y.F	Leu17Leu h	N	N	Gly288Gly h	N	N
109	P.K	Leu17Leu / Ile27Leu h	N	N	N	N	N
110	H.Y	Leu17Leu H / Ile27Leu h	N	N	N	N	N
111	B.Y	N	N	N	Gly288Gly H	N	N
112	E.Y	Leu17Leu H / Ile27Leu h.	N	N	N	N	N
113	F.T	N	N	N	N	N	N
114	M.T	N	N	N	N	N	N
115	M.T	N	N	N	N	N	N
116	A.D	Leu17Leu / Ile27Leu H.	N	N	N	N	N
117	N.S	Leu17Leu/ Ile27Leu / Gln28His h	N	N	N	N	N
118	M.D	N	N	N	Gly288Gly h	N	N
119	C.Y	Leu17Leu / Ile27Leu H	N	N	N	N	N
120	G.Y	Leu17Leu / Ile27Leu h	N	N	Gly288Gly h	N	N
121	N.Y	Leu17Leu / Ile27Leu h	N	N	Gly288Gly h	N	N
122	M.Y	Leu17Leu / Ile27Leu h	N	N	Gly288Gly h	N	N
123	S.A	Leu17Leu / Ile27Leu h	N	N	Gly288Gly h	N	N
124	Z.A	N	N	N	N	N	N
125	F.A	N	N	N	N	N	N
126	N.T	Leu17Leu / Ile27Leu H.	N	N	N	N	N
127	F.Ö	Leu17Leu H / Ile27Leu h	N	N	N	N	N
128	C.T	N	N	N	Gly288Gly h	N	N
129	F.A	N	N	N	Gly288Gly h	N	N
130	B.Y	N	N	N	N	N	N
131	F.Ç	Leu17Leu / Ile27Leu h	N	His179 His h	Gly288Gly h	N	N
132	E.Ö	Leu17Leu / Ile27Leu h	N	N	Arg272Gly y h /Gly288 Gly h	N	N
133	C.Ş	Leu17Leu / Ile27Leu h	N	N	Gly288Gly h	N	N

13 4	E.Ö	Leu17Leu / Ile27Leu h	N	N	Arg272Gly h/Gly288 Gly h	N	N
13 5	R.Y	N	N	N	Gly288Gly h	N	N
13 6	F.Z	Leu17Leu / Ile27Leu h	N	N	Gly288Gly h	N	N
13 7	S.Y	Leu17Leu h	N	N	Gly288Gly h	N	N
13 8	M.B	Leu17Leu / Ile27Leu h	N	N	N	N	N
13 9	S.B	Leu17Leu H	N	N	N	N	N
14 0	D.K	N	N	N	N	N	N
14 1	B.S	Leu17Leu h	N	N	Gly288Gly h	N	N
14 2	E.Y	Leu17Leu H / Ile27Leu h	N	N	N	N	N
14 3	B.G	Leu17Leu h	N	N	N	N	N
14 4	O.D	Leu17Leu / Ile27Leu h	N	N	N	N	N
14 5	C.A	N	N	N	Gly288Gly h	N	N
14 6	E.T	Leu17Leu / Ile27Leu h	N	N	Gly288Gly h	N	N
14 7	A.D	Leu17Leu / Ile27Leu H	N	N	Gly288Gly h	N	N
14 8	E.İ	Leu17Leu h	N	N	N	N	N
14 9	A.G	Leu17Leu h	N	N	Gly288Gly h	N	N
15 0	K.D	Leu17Leu / Ile27Leu H	N	N	N	N	N

Ek 2 HNF1A geni 7,8,9, 10 eksonları ve 3'UTR bölgesinde belirlenen nükleotid değişimleri.

Hasta	7.Ekson	8.Ekson	9.E	10.E	UTR
1.	Leu459Leu H /Ser487Asn H /IVS7+8G>A	IVS8+29T>C H	N	N	3'UTR+438G>A /3'UTR+197G>T h
2.	N	Thr515Thr H./IVS8+29T>C H.	N	N	N
3.	Leu459Leu h ./Ser487Asn h ./IVS7+8G>A	IVS8+29T>C H	N	N	3'UTR+438G>A /3'UTR+197G>T h
4.	Leu459Leu h ./Ser487Asn h ./IVS7+8G>A	Thr515Thr H./IVS8+29T>C H.	N	N	3'UTR+438G>A /3'UTR+197G>T h
5.	Leu459Leu h ./Ser487Asn h	N	N	N	N
6.	Leu459Leu h ./Ser487Asn h ./IVS7+8G>A	IVS8+29T>C h	N	N	3'UTR+197G>T h

7.	Leu459Leu h./Ser487Asn h./IVS7+8G>A	IVS8+29T>C h	N	N	3'UTR+197G>T h
8.	Leu459Leu h./Ser487Asn h./IVS7+8G>A	IVS8+29T>C H	N	N	3'UTR+438G>A /3'UTR+197G>T h
9.	N	IVS8+29T>C H	N	N	3'UTR+197G>T H
10.	Leu459Leu h./Ser487Asn h./IVS7+8G>A	IVS8+29T>C H	N	N	3'UTR+438G>A /3'UTR+197G>T h
11.	Leu459Leu h./Ser487Asn h./IVS7+8G>A	IVS8+29T>C H	N	N	3'UTR+438G>A /3'UTR+197G>T h
12.	Leu459Leu h./Ser487Asn h./IVS7+8G>A	IVS8+29T>C H	N	N	3'UTR+438G>A /3'UTR+197G>T h
13.	Leu459Leu h./Ser487Asn h./IVS7+8G>A	IVS8+29T>C h	N	N	3'UTR+438G>A /3'UTR+197G>T h
14.	N	N	N	N	N
15.	N	N	N	N	N
16.	Leu459Leu h./Ser487Asn h./IVS7+8G>A	Thr515Thr H./IVS8+29T>C H.	N	N	3'UTR+438G>A H/3'UTR+197G>T h
17.	Leu459Leu h./Ser487Asn h./IVS7+8G>A	IVS8+29T>C h	N	N	3'UTR+438G>A /3'UTR+197G>T h
18.	Leu459Leu h./Ser487Asn h./IVS7+8G>A	IVS8+29T>C h	N	N	3'UTR+438G>A /3'UTR+197G>T h
19.	Leu459Leu h./Ser487Asn h./IVS7+8G>A	IVS8+29T>C h	N	N	3'UTR+438G>A /3'UTR+197G>T h
20.	Leu459Leu h./Ser487Asn h./IVS7+8G>A	IVS8+29T>C h	N	N	3'UTR+438G>A /3'UTR+197G>T h
21.	Leu459Leu H /Ser487Asn H /IVS7+8G>A	IVS8+29T>C H	N	N	3'UTR+438G>A /3'UTR+197G>T H
22.	Leu459Leu h./Ser487Asn h./IVS7+8G>A	Thr515Thr H./IVS8+29T>C H	N	N	3'UTR+438G>A /3'UTR+197G>T h
23.	Leu459Leu h./Ser487Asn h./IVS7+8G>A	IVS8+29T>C H	N	N	3'UTR+438G>A /3'UTR+197G>T h
24.	Leu459Leu h./Ser487Asn h./IVS7+8G>A	IVS8+29T>C H	N	N	3'UTR+438G>A /3'UTR+197G>T h
25.	Leu459Leu H /Ser487Asn H /IVS7+8G>A	IVS8+29T>C H	N	N	3'UTR+438G>A /3'UTR+197G>T H
26.	Leu459Leu h./Ser487Asn h./IVS7+8G>A	IVS8+29T>C h	N	N	3'UTR+438G>A /3'UTR+197G>T h
27.	N	IVS8+29T>C H	N	N	N
28.	Leu459Leu H /Ser487Asn H /	N	N	N	N
29.	Leu459Leu h./Ser487Asn h./IVS7+8G>A	IVS8+29T>C h	N	N	3'UTR+438G>A /3'UTR+197G>T h
30.	N	Thr515Thr h	N	N	N
31.	Leu459Leu h./Ser487Asn h./IVS7+8G>A	N	N	N	N
32.	Leu459Leu h./Ser487Asn h./IVS7+8G>A	IVS8+29T>C h	N	N	3'UTR+438G>A /3'UTR+197G>T h
33.	Leu459Leu H /Ser487Asn H /IVS7+8G>A	IVS8+29T>C H			3'UTR+438G>A /3'UTR+197G>T H
34.	N	N	N	N	N
35.	Leu459Leu h./Ser487Asn h./IVS7+8G>A	Thr515Thr h./IVS8+29T>C H	N	N	3'UTR+438G>A /3'UTR+197G>T h

36	N	Thr515Thr h./IVS8+29T>C h	N	N	N
37	IVS7+8G>A	IVS8+29T>C H	N	N	3'UTR+438G>A /3'UTR+197G>T h
38	Leu459Leu H /Ser487Asn H /IVS7+8G>A	N	N	N	N
39	N	Thr515Thr h./IVS8+29T>C H	N	N	N
40	Leu459Leu H /Ser487Asn H /IVS7+8G>A	N	N	N	N
41	Leu459Leu h./Ser487Asn h./IVS7+8G>A	Thr515Thr h./IVS8+29T>C H	N	N	3'UTR+438G>A /3'UTR+197G>T h
42	Leu459Leu H /Ser487Asn H /IVS7+8G>A	N	N	N	N
43	Leu459Leu h./Ser487Asn h./IVS7+8G>A	Thr515Thr h./IVS8+29T>C H	N	N	3'UTR+438G>A /3'UTR+197G>T h
44	N	N	N	N	N
45	Leu459Leu h./Ser487Asn h./IVS7+8G>A	Thr515Thr h./IVS8+29T>C H	N	N	3'UTR+438G>A /3'UTR+197G>T h
46	N	Thr515Thr h./IVS8+29T>C h	N	N	N
47	Leu459Leu h./Ser487Asn h./IVS7+8G>A	N	N	N	3'UTR+438G>A /3'UTR+197G>T h
48	IVS7+8G>A h	Thr515Thr h./IVS8+29T>C H	N	N	3'UTR+438G>A /3'UTR+197G>T h
49	Leu459Leu h./Ser487Asn h./IVS7+8G>A	Thr515Thr h./IVS8+29T>C H	N	N	3'UTR+438G>A h
50	N	IVS8+29T>C h./IVS8+75G>A h	Ser574Gly H	N	3'UTR+438G>A /3'UTR+197G>T h
51	IVS7+8G>A h	IVS8+29T>C h	N	N	3'UTR+438G>A H
52	Leu459Leu h./Ser487Asn h./IVS7+8G>A H	IVS8+29T>C H	N	N	3'UTR+438G>A /3'UTR+197G>T h
53	Leu459Leu h./Ser487Asn h./IVS7+8G>A	Thr515Thr h./IVS8+29T>C H	N	N	3'UTR+438G>A /3'UTR+197G>T h
54	Leu459Leu h./Ser487Asn h./IVS7+8G>A	Thr515Thr h./IVS8+29T>C H	N	N	3'UTR+438G>A /3'UTR+197G>T h
55	Leu459Leu h./Ser487Asn h./IVS7+8G>A	Thr515Thr h./IVS8+29T>C H	N	N	3'UTR+438G>A /3'UTR+197G>T h
56	Leu459Leu h./Ser487Asn h./IVS7+8G>A	IVS8+29T>C h	N	N	3'UTR+438G>A /3'UTR+197G>T h
57	Leu459Leu h./Ser487Asn h./IVS7+8G>A	Thr515Thr h./IVS8+29T>C H	N	N	3'UTR+197G>T H

58	IVS7+8G>A	IVS8+29T>C H	Ser574Gly H	N	3'UTR+438G>A /3'UTR+197G>T H
59	Leu459Leu H ./Ser487Asn H ./IVS7+8G>A	IVS8+29T>C H	N	N	N
60	N	Thr515Thr h ./IVS8+29T>C h	N	N	N
61	N	IVS8+29T>C h	N	N	3'UTR+438G>A /3'UTR+197G>T H
62	Leu459Leu h ./Ser487Asn h ./IVS7+8G>A H	IVS8+29T>C H	N	N	3'UTR+438G>A /3'UTR+197G>T H
63	Leu459Leu h ./Ser487Asn h ./IVS7+8G>A H	IVS8+29T>C H	N	N	3'UTR+438G>A /3'UTR+197G>T h
64	Leu459Leu h ./Ser487Asn h ./IVS7+8G>A	IVS8+29T>C H	N	N	3'UTR+438G>A /3'UTR+197G>T H
65	Leu459Leu H ./Ser487Asn H ./IVS7+8G>A	IVS8+29T>C H	N	N	3'UTR+438G>A /3'UTR+197G>T h
66	Leu459Leu h ./Ser487Asn h ./IVS7+8G>A	IVS8+29T>C h	N	N	3'UTR+438G>A /3'UTR+197G>T h
67	Leu459Leu h ./Ser487Asn h ./IVS7+8G>A	IVS8+29T>C h	N	N	3'UTR+438G>A /3'UTR+197G>T h
68	Leu459Leu h ./Ser487Asn h ./IVS7+8G>A	IVS8+29T>C h	N	N	3'UTR+438G>A h
69	Leu459Leu h ./Ser487Asn h ./IVS7+8G>A	IVS8+29T>C h	N	N	3'UTR+438G>A /3'UTR+197G>T h
70	Leu459Leu h ./Ser487Asn h ./IVS7+8G>A	IVS8+29T>C h	N	N	3'UTR+438G>A /3'UTR+197G>T h
71	Leu459Leu h ./Ser487Asn h ./IVS7+8G>A H	IVS8+29T>C H	N	N	3'UTR+438G>A /3'UTR+197G>T H
72	Leu459Leu H ./Ser487Asn H ./IVS7+8G>A	IVS8+29T>C H	N	N	3'UTR+438G>A /3'UTR+197G>T H
73	Leu459Leu h ./Ser487Asn h ./IVS7+8G>A	IVS8+29T>C H	N	N	3'UTR+438G>A /3'UTR+197G>T h
74	Leu459Leu h ./Ser487Asn h ./IVS7+8G>A	IVS8+29T>C H	N	N	3'UTR+438G>A /3'UTR+197G>T h
75	Leu459Leu h ./Ser487Asn h ./IVS7+8G>A	IVS8+29T>C H	N	N	3'UTR+438G>A /3'UTR+197G>T h
76	Leu459Leu h ./Ser487Asn h ./IVS7+8G>A	IVS8+29T>C h	N	N	3'UTR+197G>T h
77	IVS7+8G>A h	IVS8+29T>C H	N	N	3'UTR+438G>A /3'UTR+197G>T h
78	Leu459Leu h ./Ser487Asn h ./IVS7+8G>A	Thr515Thr h ./IVS8+29T>C H	N	N	3'UTR+438G>A /3'UTR+197G>T h
79	Leu459Leu h ./Ser487Asn h ./IVS7+8G>A	Thr515Thr h ./IVS8+29T>C H	N	N	3'UTR+438G>A /3'UTR+197G>T h
80	Leu459Leu h ./Ser487Asn h ./IVS7+8G>A	Thr515Thr h ./IVS8+29T>C H	N	N	3'UTR+438G>A /3'UTR+197G>T h
81	N	N	Ser574Gly H	N	N
82	N	N	Ser574Gly H	N	N
83	Leu459Leu H ./Ser487Asn h ./IVS7+8G>A H	N	N	N	3'UTR+438G>A /3'UTR+197G>T h

84	Leu459Leu h./Ser487Asn h./IVS7+8G>A	IVS8+29T>C H	Ser574Gly H	N	3'UTR+438G>A /3'UTR+197G>T h
85	Leu459Leu h./Ser487Asn h./IVS7+8G>A	N	N	N	3'UTR+438G>A /3'UTR+197G>T h
86	Leu459Leu h./Ser487Asn h./IVS7+8G>A H	IVS8+29T>C h	N	N	3'UTR+197G>T h
87	N	Thr515Thr H./IVS8+29T>C H	N	N	N
88	Leu459Leu H./Ser487Asn H./IVS7+8G>A	IVS8+29T>C H	N	N	3'UTR+438G>A /3'UTR+197G>T h
89	Leu459Leu H./Ser487Asn H./IVS7+8G>A	IVS8+29T>C H	N	N	3'UTR+438G>A /3'UTR+197G>T h
90	Leu459Leu H./Ser487Asn H./IVS7+8G>A	IVS8+29T>C H	N	N	3'UTR+438G>A /3'UTR+197G>T h
91	N	IVS8+29T>C H	Ser574Gly H	N	3'UTR+438G>A /3'UTR+197G>T h
92	N	IVS8+29T>C H	N	N	N
93	Leu459Leu h./Ser487Asn h./IVS7+8G>A H	IVS8+29T>C H	Ser574Gly H	N	3'UTR+438G>A h/3'UTR+197G>T h
94	Leu459Leu h./Ser487Asn h./IVS7+8G>A	Thr515Thr h./IVS8+29T>C H	Ser574Gly H	N	3'UTR+438G>A h/3'UTR+197G>T h
95	Leu459Leu h./Ser487Asn h./IVS7+8G>A	IVS8+29T>C h	Ser574Gly H	N	3'UTR+438G>A h/3'UTR+197G>T h
96	Leu459Leu H./Ser487Asn H./IVS7+8G>A	IVS8+29T>C H	Ser574Gly H	N	3'UTR+438G>A h
97	Leu459Leu h./Ser487Asn h./IVS7+8G>A H	Thr515Thr h./IVS8+29T>C H	Ser574Gly H	N	3'UTR+438G>A h
98	IVS7+8G>A h	IVS8+29T>C h	Ser574Gly H	N	3'UTR+438G>A h
99	N	N	Ser574Gly H	N	N
100	IVS7+8G>A h	IVS8+29T>C H	Ser574Gly H	N	3'UTR+438G>A h
101	Leu459Leu h./Ser487Asn h./IVS7+8G>A	IVS8+29T>C h	Ser574Gly H	N	3'UTR+438G>A h
102	Leu459Leu H./Ser487Asn H./IVS7+8G>A	IVS8+29T>C H	Ser574Gly H	N	3'UTR+438G>A H
103	Leu459Leu H./Ser487Asn H./IVS7+8G>A	IVS8+29T>C H	Ser574Gly H	N	3'UTR+438G>A H
104	Leu459Leu H./Ser487Asn H./IVS7+8G>A	IVS8+29T>C h	Ser574Gly H	N	3'UTR+438G>A H
105	N	Thr515Thr h./IVS8+29T>C h	Ser574Gly H	N	N
106	IVS7+8G>A h	IVS8+29T>C H	Ser574Gly H	N	3'UTR+438G>A h/3'UTR+197G>T h
107	IVS7+8G>A h	Thr515Thr h./IVS8+29T>C H	Ser574Gly H	N	3'UTR+438G>A h
108	IVS7+8G>A h	Thr515Thr h./IVS8+29T>C H	N	N	3'UTR+438G>A h

109	Leu459Leu h./Ser487Asn h./IVS7+8G>A	IVS8+29T>C h	Ser574Gly H	N	3'UTR+438G>A h
110	N	IVS8+29T>C H	Ser574Gly H	N	N
111	N	Thr515Thr H./IVS8+29T>C H	Ser574Gly H	N	N
112	Leu459Leu h./Ser487Asn h./IVS7+8G>A	IVS8+29T>C H	N	N	3'UTR+438G>A h
113	Leu459Leu h./Ser487Asn h./IVS7+8G>A	IVS8+29T>C h	Ser574Gly H	N	3'UTR+438G>A h
114	Leu459Leu h./Ser487Asn h./IVS7+8G>A H	IVS8+29T>C H	Ser574Gly H	N	3'UTR+438G>A H
115	Leu459Leu h./Ser487Asn h./IVS7+8G>A	IVS8+29T>C H	Ser574Gly H	N	3'UTR+438G>A H
116	Leu459Leu H./Ser487Asn H./IVS7+8G>A	IVS8+29T>C H	Ser574Gly H	N	3'UTR+438G>A H
117	Leu459Leu h./Ser487Asn h./IVS7+8G>A	IVS8+29T>C h	Ser574Gly H	N	3'UTR+438G>A h/3'UTR+197G>T h
118	N	Thr515Thr h./IVS8+29T>C h	Ser574Gly H	N	N
119	Leu459Leu H./Ser487Asn H./IVS7+8G>A	IVS8+29T>C H	Ser574Gly H	N	3'UTR+197G>T H
120	Leu459Leu h./Ser487Asn h./IVS7+8G>A	Thr515Thr h./IVS8+29T>C H	Ser574Gly H	N	3'UTR+197G>T h
121	Leu459Leu h./Ser487Asn h./IVS7+8G>A H	Thr515Thr h./IVS8+29T>C H	Ser574Gly H	N	3'UTR+197G>T h
122	Leu459Leu h./Ser487Asn h./IVS7+8G>A	Thr515Thr h./IVS8+29T>C H	Ser574Gly H	N	3'UTR+197G>T h
123	Leu459Leu h./Ser487Asn h./IVS7+8G>A	Thr515Thr h./IVS8+29T>C H	Ser574Gly H	N	3'UTR+197G>T H
124	N	N	Ser574Gly H	N	N
125	N	N	Ser574Gly H	N	N
126	Leu459Leu H./Ser487Asn H./IVS7+8G>A	IVS8+29T>C H	Ser574Gly H	N	3'UTR+438G>A H
127	Leu459Leu h./Ser487Asn h./IVS7+8G>A H	IVS8+29T>C H	Ser574Gly H	N	3'UTR+438G>A h
128	IVS7+8G>A h	Thr515Thr h./IVS8+29T>C H	Ser574Gly H	N	3'UTR+438G>A h
129	Leu459Leu h./Ser487Asn h./IVS7+8G>A	Thr515Thr h./IVS8+29T>C h	Ser574Gly H	N	3'UTR+438G>A h
130	Leu459Leu h./Ser487Asn h./IVS7+8G>A	N	Ser574Gly H	N	N
131	Leu459Leu h./Ser487Asn h./IVS7+8G>A	Thr515Thr h./IVS8+29T>C H	Ser574Gly H	N	3'UTR+438G>A h

132	N	Thr515Thr h./IVS8+29T>C h	Ser574Gly H	N	N
133	Leu459Leu h./Ser487Asn h./IVS7+8G>A	IVS8+29T>C h	Ser574Gly H	N	3'UTR+438G>A h
134	N	Thr515Thr h./IVS8+29T>C h	Ser574Gly H	N	N
135	Leu459Leu h./Ser487Asn h./IVS7+8G>A	Thr515Thr h	Ser574Gly H	N	N
136	Leu459Leu h./Ser487Asn h./IVS7+8G>A	Thr515Thr h	Ser574Gly H	N	3'UTR+438G>A h
137	N	Thr515Thr h./IVS8+29T>C H	Ser574Gly H	N	N
138	Ser487Asn h	IVS8+29T>C h	Ser574Gly H	N	3'UTR+438G>A h
139	Leu459Leu H./Ser487Asn H./IVS7+8G>A	IVS8+29T>C H	Ser574Gly H	N	3'UTR+438G>A h
140	N	IVS8+29T>C h	Ser574Gly H	N	N
141	IVS7+8G>A h	IVS8+29T>C H	Ser574Gly H	N	3'UTR+438G>A h
142	Leu459Leu h./Ser487Asn h./IVS7+8G>A	N	Ser574Gly H	N	N
143	Leu459Leu h./Ser487Asn h./IVS7+8G>A	IVS8+29T>C h	N	N	3'UTR+438G>A /3'UTR+197G>T h
144	Leu459Leu h./Ser487Asn h./IVS7+8G>A	IVS8+29T>C H	Ser574Gly h	N	3'UTR+438G>A h
145	N	IVS8+29T>C H	Ser574Gly H	N	N
146	Leu459Leu h./Ser487Asn h./IVS7+8G>A	IVS8+29T>C H	Ser574Gly H	N	3'UTR+438G>A h
147	Leu459Leu h./Ser487Asn h./IVS7+8G>A	IVS8+29T>C H	Ser574Gly H	N	3'UTR+438G>A h
148	Ser487Asn h./IVS7+8G>A H	IVS8+29T>C H	Ser574Gly H	N	3'UTR+438G>A H
149	Leu459Leu h./Ser487Asn h./IVS7+8G>A	IVS8+29T>C H	Ser574Gly H	N	3'UTR+438G>A h
150	Ser487Asn h./IVS7+8G>A H	IVS8+29T>C H	Ser574Gly H	N	3'UTR+438G>A H

Ek 3 HNF1A geninde belirlenen mutasyonlar (Ellard, et al, 2006)

Mutasyon Bölgesi	Bölge	Kodon	Mutasyon	Etki
Q7X	Ekson 1	7	CAG→TAG (stop)	Gln (Q) →Stop
L12H	Ekson 1	12	CTC→CAC (missense)	Leu (L)→His (H)
G31D	Ekson 1	31	GGT→GAT (missense)	Gly (G)→Asp (D)
E48K	Ekson 1	48	GA(A/G)-AA(A/G) (missense)	Glu (E)-Lys(K)
R55G56fsdelGAGG G	Ekson 1	55/56	GAGGG deletion	Frameshift(fs)
L107R	Ekson 1	107	CTG→CGG (missense)	Leu (L) →Arg (R)
S121fsdelC	Ekson 2	121	C deletion (delC)	Frameshift (fs)
Y122C	Ekson 2	122	TAC→TGC (missense)	Tyr (Y) →Cys (C)
I128N	Ekson 2	128	ATC→AAC (missense)	Ile (I) →Asn (N)
P129T Pro	Ekson 2	129	CCA→ACA (missense)	(P) →Thr (T)
R131W	Ekson 2	131	CGG→TGG (missense)	Arg(R)→Trp(W)
R131Q	Ekson 2	132	CGG→CAG (missense)	Arg (R)→Gln (Q)
V133M	Ekson 2	133	GTG→ATG (missense)	Val (V)→Met (M)
S142F	Ekson 2	142	TCC→TTC (missense)	Ser (S)→Phe (F)
H143Y	Ekson 2	143	CAC→TAC (missense)	His (H)→Tyr (Y)
R159W	Ekson 2	159	CGG→TGG (missense)	Arg (R)→Trp (W)
R159Q	Ekson 2	159	CGG→CAG (missense)	Arg (R)→Gln (Q)
R171X	Ekson 2	171	CGA→TGA (stop)	Arg (R) →Stop
K205Q	Ekson 3	205	AAG→CAG (missense)	Lys (K)→Gln (Q)
R229Q	Ekson 3	229	CGA→CCA (missense)	Arg (R)→Gln (Q)
R229X	Ekson 3	229	CGA→TGA (stop)	Arg (R)→Stop
C241G	Ekson 4	241	TGC→GGC (missense)	Cys (C)→Gly (G)
L254M	Ekson 4	254	CTG→ATG (missense)	Leu (L) →Met (M)
V259D	Ekson 4	259	GTC→GAC (missense)	Val (V) →Asp (D)
T260M	Ekson 4	260	ACG→ATG (missense)	Thr (T) →Met (M)
R263C	Ekson 4	263	CGT→TGT (missense)	Arg (R) →Cys (C)
R272H	Ekson 4	272	CGC→CAC (missense)	Arg (R) →His (H)
P291fsdelA	Ekson 4	291	A deletion (delA)	Frameshift (fs)
P291fsdelC	Ekson 4	291	C deletion (delC)	Frameshift (fs)
P291fsinsC	Ekson 4	291	C insertion (insC)	Frameshift (fs)
G292fsdelG	Ekson 4	292	G deletion (delG)	Frameshift (fs)

P379fsdelT	Ekson 6	379	T deletion (delT)	Frameshift (fs)
P379fsdelCT	Ekson 6	379	CT deletion (delCT)	Frameshift (fs)
P379fsinsC	Ekson 6	379	C insertion (insC)	Frameshift (fs)
T392fsdelA	Ekson 6	392	A deletion (delA)	Frameshift (fs)
Q401fsdelC	Ekson 6	401	C deletion (delC)	Frameshift (fs)
A443fsdelCA	Ekson 6	443	CA deletion (delCA)	Frameshift (fs)
P447L	Ekson 7	447	CCG→CTG (missense)	Pro(P) →Leu (L)
P519L	Ekson 8	519	CCG→CTG (missense)	Pro(P) →Leu (L)
T547E548fsdelTG	Ekson9	547/548	TG deletion(delTG)	Frameshift(fs)
A559fsinsA	Ekson 9	559	GCA→GCAA (insA)	Frameshift (fs)
G574S	Ekson 9	574	GGC→TGC (missense)	Gly (G) →Ser (S)
L584S585fsinsTC	Ekson 9	584/585	TC insertion (insTC)	Frameshift (fs)
S594I	Ekson 10	594	AGC→ATC (missense)	Ser (S) →Ile (I)
E619K	Ekson 10	619	GAG→AAG (missense)	Glu (E) →Lys (K)
T620I	Ekson 10	620	ACC→ATC (missense)	Thr (T) →Ile (I)
IVS5nt-2A→G	Intron 5	-	AG→GT	Splicing Defect
IVS9ntAT +1G→A	Intron 9	-	GT→AT	Splicing Defect

Ek 4 Bir araştırmacıya ait araştırmada belirlenen 118 yeni mutasyon (Bellanne-Chantelot et al, 2007).

Lokasyon	DNA düzeyinde değişim	Protein düzeyinde değişim	Mutasyon tipi	Doğruluk
Ekson 1	c.1A>C	p.Met1Leu	Missense	1
Ekson 1	c.22C>A	p.Leu8Met	Missense	2
Ekson 1	c.41C>T	p.Ala14Val	Missense	2
Ekson 1	c.49C>G	p.Leu17Val	Missense	1
Ekson 1	c.50T>A	p.Leu17Gln	Missense	1
Ekson 1	c.59G>C	p.Gly20Ala	Missense	1
Ekson 1	c.77T>C	p.Leu26Pro	Missense	2
Ekson 1	c.80T>C	p.Ile27Thr	Missense	1
Ekson 1	c.80T>G	p.Ile27Ser	Missense	1
Ekson 1	c.82C>T	p.Gln28X	Nonsense	1
Ekson 1	c.98C>T	p.Pro33Leu	Missense	1
Ekson 1	c.202C>T	p.Arg68Trp	Missense	2
Ekson 1	c.206delG	p.Gly69fs	Deletion	1
Ekson 1	c.217G>T	p.Glu73X	Nonsense	1
Ekson 1	c.225C>A	p.Asp75Glu	Missense	1
Ekson 1	c.259A>T	p.Lys87X	Nonsense	1
Ekson 1	c.282_283insT	p.Glu95X	Nonsense	1
Ekson 1	c.319C>G	p.Leu107Val	Missense	1
Ekson 1	c.326delA	p.Gln109fs	Deletion	2
Ekson 2	c.346G>A	p.Ala116Thr	Missense	1
Ekson 2	c.368T>G	p.Leu123Arg	Missense	1
Ekson 2	c.396G>C	p.Glu132Asp	Missense	1
Ekson 2	c.397G>T	p.Val133Leu	Missense	1
Ekson 2	c.403G>A	p.Asp135Asn	Missense	1

Ekson 2	c.410C>G	p.Thr137Ser	Missesnse	1
Ekson 2	c.412G>A	p.Gly138Ser	Missesnse	1
Ekson 2	c.427delC	p.His143fs	Deletion	1
Ekson 2	c.436_438dup	p.Gln146dup	Insertion	1
Ekson 2	c.436C>T	p.Gln146X	Nonsense	1
Ekson 2	c.442C>A	p.Leu148Ile	Missesnse	1
Ekson 2	c.447C>G	p.Asn149Lys	Missesnse	1
Ekson 2	c.460A>G	p.Met154Val	Missesnse	1
Ekson 2	c.461T>C	p.Met154Thr	Missesnse	1
Ekson 2	c.461T>G	p.Met154Arg	Missesnse	1
Ekson 2	c.517G>A	p.Val173Met	Missesnse	1
Ekson 2	c.521C>T	p.Ala174Val	Missesnse	1
Ekson 2	c.523C>T	p.Gln175X	Nonsense	1
Intron 2	c.526 + 1G>C	-	Splicing Defect	4
Intron 2	c.526 + 5G>A	-	Splicing Defect	1
Ekson 3	c.586A>G	p.Thr196Ala	Missense	1
Ekson 3	c.614delA	p.Lys205fs	Deletion	2
Ekson 3	c.620_621insG	p.Gly207fs	Insertion	1
Ekson 3	c.650C>G	p.Ala217Gly	Missense	1
Ekson 3	c.676A>G	p.Lys226Glu	Missense	1
Ekson 3	c.682_683insG	p.Glu228fs	Insertion	1
Ekson 3	c.682G>A	p.Glu228Lys	Missense	1
Ekson 3	c.696_697insA	p.Val233fs	Insertion	1
Ekson 3	c.704_705insA	p.Cys236fs	Insertion	1
Ekson 3	c.711_713+6del	p.Arg238fs	Deletion	1
Intron 3	c.713+1G>C	-	Splicing Defect	1
Ekson 4	c.715G>A	p.Ala239Thr	Missesnse	1

Ekson 4	c.722G>A	p.Cys241Tyr	Missesnse	1
Ekson 4	c.732A>T	p.Arg244Ser	Missesnse	1
Ekson 4	c.732_733delAG	p.Ser247fs	Deletion	2
Ekson 4	c.737T>G	p.Val246Gly	Missense	1
Ekson 4	c.746_747insC	p.Gln250fs	Insertion	1
Ekson 4	c.763G>A	p.Gly255Ser	Missense	1
Ekson 4	c.785_786insT	p.Arg263fs	Insertion	1
Ekson 4	c.790G>T	p.Val264Phe	Missesnse	1
Ekson 4	c.798C>G	p.Asn266Lys	Missesnse	1
Ekson 4	c.814C>A	p.Arg272Ser	Missesnse	2
Ekson 4	c.827C>G	p.Ala276Gly	Missesnse	1
Ekson 4	c.842T>C	p.Leu281Pro	Missesnse	2
Ekson 4	c.865C>T	p.Pro289Ser	Missesnse	1
Ekson 4	c.871C>A	p.Pro291Thr	Missense	1
Ekson 4	c.919delC	p.Leu307fs	Deletion	1
Ekson 4	c.923C>T	p.Pro308Leu	Missense	1
Intron 4	c.955+2T>C	-	Splicing Deletion	1
Ekson 5	c.959_962dupTGCG	p.Tyr322fs	Insertion	1
Ekson 5	c.965A>G	p.Tyr322Cys	Missesnse	2
Ekson 5	c.966T>G	p.Tyr322X	Nonsesnse	1
Ekson 5	c.970C>T	p.Gln324X	Nonsesnse	1
Ekson 5	c.984T>G	p.Ser328Arg	Missesnse	1
Ekson 5	c.1017delT	p.Leu341X	Nonsesnse	1
Ekson 5	c.1059_1060insC	p.Thr354fs	Insertion	1
Ekson 5	c.1080_1081dupCA	p.Ser361fs	Insertion	1
Ekson 6	c.1118C>G	p.Ala373Gly	Missesnse	2
Ekson 6	c.1135C>A	p.Pro379Thr	Missesnse	5

Ekson 6	c.1135C>G	p.Pro379Ala	Missense	8
Ekson 6	c.1135C>T	p.Pro379Ser	Missense	2
Ekson 6	c.1136delC	p.Pro379fs	Deletion	1
Ekson 6	c.1137_1138insT	p.Val380fs	Insertion	1
Ekson 6	c.1165T>G	p.Leu389Val	Missense	5
Ekson 6	c.1195C>T	p.Gln399X	Nonsense	1
Ekson 6	c.1226C>A	p.Pro409His	Missense	1
Ekson 6	c.1271C>T	p.Pro424Leu	Missense	1
Intron 7	c.1502-2A>G	-	Splicing Defect	3
Intron 7	c.1502-2A>T	-	Splicing Defect	1
Ekson 7	c.1369_1383dup	p.Val462fs	Insertion	1
Ekson 7	c.1387C>T	p.Gln463X	Nonsense	1
Ekson 7	c.1394C>T	p.Ser465Phe	Missense	1
Ekson 7	c.1400C>T	p.Pro467Leu	Missense	2
Ekson 7	c.1394C>T	p.Ser465Phe	Missense	1
Ekson 7	c.1400C>T	p.Pro467Leu	Missense	2
Ekson 7	c.1421_1422insA	p.Pro475fs	Insertion	1
Ekson 7	c.1444_1445delAG	p.Ser482fs	Deletion	2
Ekson 7	c.1465T>G	p.Phe489Val	Missense	1
Ekson 7	c.1495C>T	p.Pro499Ser	Missense	1
Ekson 7	c.1498C>A	p.His500Asn	Missense	1
Ekson 8	c.1509C>A	p.Tyr503X	Nonsense	3
Ekson 8	c.1513C>A	p.His505Asn	Missense	3
Ekson 8	c.1522G>A	p.Glu508lys	Missense	1
Ekson 8	c.1537A>T	p.Thr513Ser	Missense	1
Ekson 8	c.1544C>A	p.Thr515Lys	Missense	1
Ekson 8	c.1573A>T	p.Thr525Ser	Missense	1

Ekson 8	c.1574C>T	p.Thr525Ile	Missense	1
Ekson 8	c.1576G>A	p.Asp526Asn	Missense	1
Ekson 8	c.1576G>T	p.Asp526Tyr	Missense	1
Ekson 8	c.1587_1588insA	p.Asn529fs	Insertion	1
Ekson 8	c.1611_1614delGCCC	p.Pro538fs	Deletion	1
Intron 8	c.1623+2T>C	-	Splicing Defect	1
Ekson 9	c.1637A>G	p.Asp546Gly	Missense	1
Ekson 9	c.1663C>T	p.Leu555Phe	Missense	1
Ekson 9	c.1670_1685dup	p.Thr557_Ala562dup	Insertion	1
Ekson 9	c.1673_1674insC	p.Ala559fs	Insertion	1
Ekson 9	c.1762C>T	p.Pro588Ser	Missense	1
Ekson 10	c.1840_1841delAA	p.Asn614fs	Deletion	1
Ekson 10	c.1853_1854delTC	p.Ile618fs	Deletion	1
Ekson 10	c.1864_1890dup	p.Ile622_Ser630dup	Insertion	1

Ek 5 HGMD veri bankasında bulunan missense mutasyonların listesi

Erişim Numarası	Kodon Değişimi	Aminoasit Değişimi	Kodon Numarası	Fenotip
CM082819	ATG-CTG	Met-Leu	1	Diyabet, MODY3
CM085467	AGC-AAC	Ser-Asn	6	Diyabet, MODY
CM971440	CAG-TAG	Gln-Tern	7	Diyabet, MODY3
CM082862	CTG-ATG	Leu-Met	8	Diyabet, MODY3
CM064305	CAG-CCG	Gln-Pro	9	Diyabet, MODY
CM064303	ACG-ATG	Thr-Met	10	Diyabet, MODY
CM971441	CTC-CAC	Leu-His	12	Diyabet, MODY3
CM052920	CTC-TTC	Leu-Phe	12	Diyabet, MODY
CM082857	GCG-GTG	Ala-Val	14	Diyabet, MODY3
CM082861	CTC-GTC	Leu-Val	17	Diyabet, MODY3
CM993815	GGG-AGG	Gly-Arg	20	Diyabet, MODY
CM082867	GGG-GCG	Gly-Ala	20	Diyabet, MODY3
CM052000	GCA-CCA	Ala-Pro	25	Diyabet, MODY
CM082844	CTG-CCG	Leu-Pro	26	Diyabet, MODY3
CM082811	ATC-ACC	Ile-Thr	27	Diyabet, MODY3
CM082812	ATC-AGC	Ile-Ser	27	Diyabet, MODY3
CM001349	ATC-CTC	Ile-Leu	27	İnsülin Direnci
CM082824	CAG-TAG	Gln-Tern	28	Diyabet, MODY3
CM981894	GGT-GAT	Gly-Asp	31	Diyabet, MODY3
CM082832	CCG-CTG	Pro-Leu	33	Diyabet, MODY3
CM104908	GAA-TAA	Glu-Tern	41	Diabetes, MODY3
CM030524	GGG-GAG	Gly-Glu	47	Diabetes, MODY

CM981895	GAG-AAG	Glu-Lys	48	Diabetes, MODY3
CM109043	GAG-GAT	Glu-Asp	48	Diabetes, MODY3
CM032035	CGA-TGA	Arg-Tern	54	Diabetes, MODY3
CM064300	AAT-AGT	Asn-Ser	62	Diabetes, MODY
CM082876	CGG-TGG	Arg-Trp	68	Diabetes, MODY3
CM082842	GAG-TAG	Glu-Tern	73	Diabetes, MODY3
CM082850	GAC-GAA	Asp-Glu	75	Diabetes, MODY3
CM067041	ACG-ATG	Thr-Met	82	Diabetes, MODY3
CM082815	AAA-TAA	Lys-Tern	87	Diabetes, MODY3
CM971442	GCC-GTC	Ala-Val	98	Serum C-peptit ve insülin yanıtı
CM993621	CTT-ATT	Leu-Ile	107	Diabetes, MODY3
CM971443	CTT-CGT	Leu-Arg	107	Diabetes, MODY3
CM082838	CTT-GTT	Leu-Val	107	Diabetes, MODY3
CM004772	CCG-CTG	Pro-Leu	112	Diabetes, MODY
CM013294	TGG-TGA	Trp-Tern	113	Tip 2 Diyabet
CM093340	CGT-TGT	Arg-Cys	114	Diabetes, MODY
CM064316	GTG-TTG	Val-Leu	115	Diabetes, MODY
CM082865	GCG-ACG	Ala-Thr	116	Diabetes, MODY3
CM015315	GCG-GTG	Ala-Val	116	Diabetes, MODY
CM991165	AAG-GAG	Lys-Glu	117	Diabetes, MODY3
CM971444	TAC-TGC	Tyr-Cys	122	Diabetes, MODY3
CM085468	CTG-CCG	Leu-Pro	123	Diabetes, MODY3
CM082846	CTG-CGG	Leu-Arg	123	Diabetes, MODY3
CM052919	CAG-TAG	Gln-Tern	124	Diabetes, MODY
CM971445	ATC-AAC	Ile-Asn	128	Diabetes, MODY3

CM971446	CCA-ACA	Pro-Thr	129	Diabetes, MODY3
CM067042	CAG-CAT	Gln-His	130	Diabetes, MODY3
CM112114	CAG-TAG	Gln-Tern	130	Diabetes, MODY3
CM961361	CGG-CAG	Arg-Gln	131	Diabetes, MODY3
CM971447	CGG-TGG	Arg-Trp	131	Diabetes, MODY3
CM020514	GAG-AAG	Glu-Lys	132	Diabetes, MODY
CM082851	GAG-GAC	Glu-Asp	132	Diabetes, MODY3
CM002110	GTG-ATG	Val-Met	133	Diabetes, MODY3
CM082870	GTG-TTG	Val-Leu	133	Diabetes, MODY3
CM093341	GTC-GTT	Val-Val	134	Diabetes, MODY
CM082843	GAT-AAT	Asp-Asn	135	Diabetes, MODY3
CM082808	ACT-AGT	Thr-Ser	137	Diabetes, MODY3
CM082878	GGC-AGC	Gly-Ser	138	Diabetes, MODY3
CM971448	TCC-TTC	Ser-Phe	142	Diabetes, MODY3
CM971449	CAC-TAC	His-Tyr	143	Diabetes, MODY3
CM064314	TCC-TTC	Ser-Phe	145	Diabetes, MODY
CM082821	CAA-TAA	Gln-Tern	146	Diabetes, MODY3
CM082837	CTC-ATC	Leu-Ile	148	Diabetes, MODY3
CM082802	AAC-AAG	Asn-Lys	149	Diabetes, MODY3
CM064299	AAG-AAT	Lys-Asn	150	Diabetes, MODY
CM082813	ATG-ACG	Met-Thr	154	Diabetes, MODY3
CM082814	ATG-AGG	Met-Arg	154	Diabetes, MODY3
CM082820	ATG-GTG	Met-Val	154	Diabetes, MODY3
CM991166	AAG-AAT	Lys-Asn	158	Diabetes, MODY3
CM064309	AAG-TAG	Lys-Tern	158	Diabetes, MODY

CM971450	CGG-CAG	Arg-Gln	159	Diabetes, MODY3
CM067043	CGG-GGG	Arg-Gly	159	Tip 2 Diyabet
CM981896	CGG-TGG	Arg-Trp	159	Diabetes, MODY3
CM981897	GCC-ACC	Ala-Thr	161	Diabetes, MODY3
CM112115	CTG-CCG	Leu-Pro	162	Diabetes, MODY3
CM064306	CGC-CCC	Arg-Pro	168	Diabetes, MODY
CM093342	CGA-GGA	Arg-Gly	171	Diabetes, MODY
CM971451	CGA-TGA	Arg-Tern	171	Diabetes, MODY3
CM082869	GTG-ATG	Val-Met	173	Diabetes, MODY3
CM082858	GCG-GTG	Ala-Val	174	Diabetes, MODY3
CM082852	CAG-TAG	Gln-Tern	175	Diabetes, MODY3
CM024749	CAG-TAG	Gln-Tern	176	Diabetes, MODY3
CM971452	GGT-GAT	Gly-Asp	191	Diabetes, MODY3
CM082803	ACC-GCC	Thr-Ala	196	Diabetes, MODY3
CM981898	CGG-CAG	Arg-Gln	200	Diabetes, MODY3
CM030525	CGG-GGG	Arg-Gly	200	Diabetes, MODY
CM981899	CGG-TGG	Arg-Trp	200	Diabetes, MODY3
CM993816	CGT-CAT	Arg-His	203	Diabetes, MODY
CM109044	CGT-GGT	Arg-Gly	203	Diabetes, MODY3
CM991167	CGT-TGT	Arg-Cys	203	Diabetes, MODY3
CM971453	AAG-CAG	Lys-Gln	205	Diabetes, MODY3
CM064312	GGC-GAC	Gly-Asp	207	Diabetes, MODY
CM087902	ATC-ACC	Ile-Thr	213	Diabetes, MODY3
CM082854	GCC-GGC	Ala-Gly	217	Diabetes, MODY3
CM003341	TAT-TGT	Tyr-Cys	218	Diabetes, MODY3

CM044720	CCT-TCT	Pro-Ser	224	Diabetes, MODY3
CM082816	AAG-GAG	Lys-Glu	226	Diabetes, MODY3
CM082864	GAG-AAG	Glu-Lys	228	Diabetes, MODY3
CM971454	CGA-CAA	Arg-Gln	229	Diabetes, MODY3
CM002864	CGA-CCA	Arg-Pro	229	Diabetes, MODY3
CM971455	CGA-TGA	Arg-Tern	229	Diabetes, MODY3
CM023587	GTG-CTG	Val-Leu	233	Diabetes, MODY
CM002865	GAG-TAG	Glu-Tern	234	Diabetes, MODY3
CM093343	GAG-CAG	Glu-Gln	235	Diabetes, MODY
CM109039	GAG-GGG	Glu-Gly	235	Diabetes, MODY3
CM064315	TGC-TGA	Cys-Tern	236	Diabetes, MODY
CM082866	GCG-ACG	Ala-Thr	239	Diabetes, MODY3
CM023588	GCG-GTG	Ala-Val	239	Diabetes, MODY
CM025351	GAA-CAA	Glu-Gln	240	Diabetes, MODY3
CM981900	TGC-CGC	Cys-Arg	241	Diabetes, MODY3
CM971456	TGC-GGC	Cys-Gly	241	Diabetes, MODY3
CM082877	TGC-TAC	Cys-Tyr	241	Diabetes, MODY3
CM050751	CAG-GAG	Gln-Glu	243	Diabetes, MODY3
CM082809	AGA-AGT	Arg-Ser	244	Diabetes, MODY3
CM112116	AGA-ATA	Arg-Ile	244	Diabetes, MODY3
CM093344	GGG-AGG	Gly-Arg	245	Diabetes, MODY
CM082871	GTG-GGG	Val-Gly	246	Diabetes, MODY3
CM064313	GTG-TTG	Val-Leu	246	Diabetes, MODY
CM087210	TCA-CCA	Ser-Pro	249	Diabetes, MODY
CM023457	CAG-TAG	Gln-Tern	250	Diabetes, MODY

CM067045	GGG-GGT	Gly-Gly	253	Diabetes, MODY3
CM020515	CTG-ATG	Leu-Met	254	Diabetes, MODY
CM082868	GGC-AGC	Gly-Ser	255	Diabetes, MODY3
CM030526	TCC-ACC	Ser-Thr	256	Diabetes, MODY
CM087211	AAC-ACC	Asn-Thr	257	Diabetes, MODY
CM002111	GTC-GAC	Val-Asp	259	Diabetes, MODY3
CM064308	GTC-TTC	Val-Phe	259	Diabetes, MODY
CM971457	ACG-ATG	Thr-Met	260	Diabetes, MODY3
CM064311	GAG-AAG	Glu-Lys	261	Diabetes, MODY
CM064307	CGT-CAT	Arg-His	263	Diabetes, MODY
CM031753	CGT-CTT	Arg-Leu	263	Diabetes, MODY3
CM971458	CGT-TGT	Arg-Cys	263	Diabetes, MODY3
CM082879	GTC-TTC	Val-Phe	264	Diabetes, MODY3
CM082804	AAC-AAG	Asn-Lys	266	Diabetes, MODY3
CM056063	TGG-AGG	Trp-Arg	267	Diabetes, MODY3
CM016020	TGG-TGA	Trp-Tern	267	Diabetes, MODY
CM100897	TTT-CTT	Phe-Leu	268	Diabetes, MODY
CM045553	TTT-TCT	Phe-Ser	268	Diabetes, MODY3
CM112117	GCC-CCC	Ala-Pro	269	Diabetes, MODY3
CM023589	CGG-CAG	Arg-Gln	271	Diabetes, MODY
CM021357	CGG-GGG	Arg-Gly	271	Diabetes, MODY
CM981901	CGG-TGG	Arg-Trp	271	Diabetes, MODY3
CM082859	CGC-AGC	Arg-Ser	272	Diabetes, MODY3
CM971459	CGC-CAC	Arg-His	272	Diabetes, MODY3
CM991168	CGC-TGC	Arg-Cys	272	Tip 2 Diyabet

CM064298	AAA-AAC	Lys-Asn	273	Diabetes, MODY
CM030527	GCC-GAC	Ala-Asp	276	Diabetes, MODY
CM082855	GCC-GGC	Ala-Gly	276	Diabetes, MODY3
CM082845	CTG-CCG	Leu-Pro	281	Diabetes, MODY3
CM067044	GGG-GGC	Gly-Gly	288	Diabetes, MODY3 ?
CM002866	CCC-CGC	Pro-Arg	289	Diabetes, MODY3
CM082856	CCC-TCC	Pro-Ser	289	Diabetes, MODY3
CM082826	CCA-ACA	Pro-Thr	291	Diabetes, MODY3
CM100898	CCA-TCA	Pro-Ser	291	Diabetes, MODY
CM995176	GCT-ACT	Ala-Thr	301	Tip 2 Diyabet
CM082835	CCT-CTT	Pro-Leu	308	Diabetes, MODY3
CM050752	GCC-GAC	Ala-Asp	311	Diabetes, MODY3
CM993622	GGT-AGT	Gly-Ser	319	Tip 2 Diyabet
CM045552	CGC-CAC	Arg-His	321	Diabetes, MODY3
CM082874	TAT-TAG	Tyr-Tern	322	Diabetes, MODY3
CM082873	TAT-TGT	Tyr-Cys	322	Diabetes, MODY3
CM082805	CAG-TAG	Gln-Tern	324	Diabetes, MODY3
CM082810	AGT-AGG	Ser-Arg	328	Diabetes, MODY3
CM112118	TCA-TGA	Ser-Tern	335	Diabetes, MODY3
CM002867	ACG-ATG	Thr-Met	354	Diabetes, MODY3
CM082860	GCT-GGT	Ala-Gly	373	Diabetes, MODY3
CM082829	CCT-ACT	Pro-Thr	379	Diabetes, MODY3
CM056993	CCT-CAT	Pro-His	379	Diabetes, MODY
CM050753	CCT-CGT	Pro-Arg	379	Diabetes, MODY3
CM082830	CCT-GCT	Pro-Ala	379	Diabetes, MODY3

CM082831	CCT-TCT	Pro-Ser	379	Diabetes, MODY3
CM082848	TTG-GTG	Leu-Val	389	Diabetes, MODY3
CM112119	CAG-TAG	Gln-Tern	398	Diabetes, MODY3
CM082853	CAG-TAG	Gln-Tern	399	Diabetes, MODY3
CM082834	CCT-CAT	Pro-His	409	Diabetes, MODY3
CM064304	ATG-ACG	Met-Thr	412	Diabetes, MODY
CM993760	GGG-CGG	Gly-Arg	415	Tip 1 Diyabet
CM082836	CCT-CTT	Pro-Leu	424	Diabetes, MODY3
CM993817	TCC-TGC	Ser-Cys	432	Diabetes, MODY
CM002868	ACC-ATC	Thr-Ile	433	Diabetes, MODY3
CM064310	CAG-TAG	Gln-Tern	442	Diabetes, MODY
CM961362	CCG-CTG	Pro-Leu	447	Diabetes, MODY3
CM064301	ACC-ATC	Thr-Ile	457	Diabetes, MODY
CM082825	CAG-TAG	Gln-Tern	463	Diabetes, MODY3
CM082875	TCC-TTC	Ser-Phe	465	Diabetes, MODY3
CM004773	CAG-TAG	Gln-Tern	466	Diabetes, MODY
CM082833	CCG-CTG	Pro-Leu	467	Diabetes, MODY3
CM112120	CAG-TAG	Gln-Tern	473	Diabetes, MODY3
CM016019	CAG-TAG	Gln-Tern	474	Diabetes, MODY
CM092844	CCG-CTG	Pro-Leu	475	Tip 2 ve Erişkin Diyabet
CM002869	CAG-TAG	Gln-Tern	486	Diabetes, MODY3
CM067474	AGC-AAC	Ser-Asn	487	Kardiyovasküler hastalık riski
CM082847	TTC-GTC	Phe-Val	489	Diabetes, MODY3
CM995174	ACC-ATC	Thr-Ile	492	Tip 2 Diyabet
CM112121	CAG-TAG	Gln-Tern	495	Diabetes, MODY3

CM995175	AGC-AGA	Ser-Arg	498	Tip 2 Diyabet
CM082827	CCC-TCC	Pro-Ser	499	Diabetes, MODY3
CM082822	CAC-AAC	His-Asn	500	Diabetes, MODY3
CM035682	GCC-ACC	Ala-Thr	501	Diabetes, MODY
CM082872	TAC-TAA	Tyr-Tern	503	Diabetes, MODY3
CM082823	CAC-AAC	His-Asn	505	Diabetes, MODY3
CM082841	GAG-AAG	Glu-Lys	508	Diabetes, MODY3
CM112122	GAG-TAG	Glu-Tern	508	Diabetes, MODY3
CM082817	ACC-TCC	Thr-Ser	513	Diabetes, MODY3
CM013295	CAC-CGC	His-Arg	514	Tip 2 Diyabet
CM082807	ACG-AAG	Thr-Lys	515	Diabetes, MODY3
CM971460	CCG-CTG	Pro-Leu	519	Diabetes, MODY3
CM023590	ACT-ATT	Thr-Ile	521	Diabetes, MODY
CM112123	ACT-GCT	Thr-Ala	521	Diabetes, MODY3
CM030528	ATG-GTG	Met-Val	522	Diabetes, MODY
CM082806	ACC-ATC	Thr-Ile	525	Diabetes, MODY3
CM082818	ACC-TCC	Thr-Ser	525	Diabetes, MODY3
CM082839	GAC-AAC	Asp-Asn	526	Diabetes, MODY3
CM082840	GAC-TAC	Asp-Tyr	526	Diabetes, MODY3
CM064302	ACC-ATC	Thr-Ile	528	Diabetes, MODY
CM030529	AGC-ACC	Ser-Thr	531	Diabetes, MODY
CM981902	ACG-AGG	Thr-Arg	537	Diabetes, MODY3
CM082849	GAC-GGC	Asp-Gly	546	Diabetes, MODY3
CM082863	CTT-TTT	Leu-Phe	555	Diabetes, MODY3
CM056410	CAG-TAG	Gln-Tern	561	Diabetes, MODY

CM023591	GTC-ATC	Val-Ile	567	Diabetes, MODY
CM020516	GGC-AGC	Gly-Ser	574	Tip 2 Diyabet
CM020517	CGG-CAG	Arg-Gln	583	Diabetes, MODY
CM971461	CGG-GGG	Arg-Gly	583	Diabetes, MODY3
CM082828	CCC-TCC	Pro-Ser	588	Diabetes, MODY3
CM020518	AGC-ATC	Ser-Ile	594	Diabetes, MODY
CM023592	GTC-ATC	Val-Ile	617	Diabetes, MODY
CM993818	ATC-ATG	Ile-Met	618	Diabetes, MODY
CM981903	GAG-AAG	Glu-Lys	619	Diabetes, MODY3
CM971462	ACC-ATC	Thr-Ile	620	Diabetes, MODY3

Ek 6 HGMD veri bankasında bulunan “splicing” bölge mutasyonların listesi

Erişim Numarası	HGMD “splicing” mutasyonu	Fenotip
CS064457	IVS1 as -1 G-A	Diabetes, MODY
CS016021	IVS2 ds +1 G-A	Diabetes, MODY
CS083233	IVS2 ds +1 G-C	Diabetes, MODY3
CS083232	IVS2 ds +5 G-A	Diabetes, MODY3
CS066655	IVS2 as -51 A-T	Tip 2 Diyabet
CS993819	IVS2 as -1 G-A	Diabetes, MODY
CS083234	IVS3 ds +1 G-C	Diabetes, MODY3
CS030566	IVS3 as -1 G-A	Diabetes, MODY
CS083235	IVS4 ds +2 T-C	Diabetes, MODY3
CS016022	IVS4 as -2 A-G	Diabetes, MODY
CS091671	IVS4 as -1 G-T	Diabetes, MODY3
CS982381	IVS5 ds +2 T-A	Diabetes, MODY3
CS961700	IVS5 as -2 A-G	Diabetes, MODY3
CS087903	IVS7 ds +1 G-T	Diabetes, MODY3
CS024751	IVS7 as -6 G-A	Diabetes, MODY3
CS083236	IVS7 as -2 A-G	Diabetes, MODY3
CS083237	IVS7 as -2 A-T	Diabetes, MODY3
CS016023	IVS8 ds +1 G-A	Diabetes, MODY
CS083238	IVS8 ds +2 T-C	Diabetes, MODY3
CS083239	IVS8 as -1 G-A	Diabetes, MODY3
CS961701	IVS9 ds +1 G-A	Diabetes, MODY3
CS016024	IVS9 as -1 G-A	Diabetes, MODY

Ek 7 HGMD veri bankasında bulunan delesyon mutasyonların listesi

Erişim Numarası	HGMD Delesyon Mutasyonları	Fenotip
CD112124	GGGCTG ^{22} AGCAaaGAGGCACTGA	Diabetes, MODY3
CD025353	GCTGAGC ^{23} AAAGaGGCACTGATC	Diabetes, MODY
CD025354	GGAGAA ^{42} GGCCcCCTGGACAAG	Diabetes, MODY
CD013206	CTGGAC ^{46} AAGGgGGAGTCCTGC	Tip 1 Diyabet
CD972458	GGCGGC ^{53} GGTCgagggGAGCTGGCTG	Diabetes, MODY3
CD083322	GGAGACT ^{68} CGGgGCTCCGAGGA	Diabetes, MODY3
CD083312	ACCCCTT ^{108} CTGCa_E1I1_GTAAGGAGCC	Diabetes, MODY3
CD002192	TGGTC ^{120} AAGTCcTACCTGCAGC	Diabetes, MODY3
CD020597	GCAGCAG ^{126} CACaacATCCACAGC	Diabetes, MODY
CD064650	AGCGG ^{132} GAGGTggtcgatACCACTGGCC	Diabetes, MODY
CD016027	GAGGTG ^{134} GTCGaTACCACTGGC	Diabetes, MODY
CD083323	TCAAC ^{141} CAGTCcCACCTGTCCC	Diabetes, MODY3
CD076809	CGAGAG ^{173} GTGGcgcagc_E2I2_gtaagTAATGACCCT	Diabetes, MODY3
CD030620	GAGCTA ^{195} CCAAccaaGAAGGGGCGG	Diabetes, MODY
CD083311	AACCGT ^{204} TTCAaGTGGGGCCCA	Diabetes, MODY3
CD016026	AGAAC ^{224} CCTAGcAAGGAGGAGC	Diabetes, MODY
CD064651	AGGAG ^{229} CGAGAgcCGCTAGTGGA	Diabetes, MODY
CD083314	AGGAG ^{236} TGCAAtag_E3I3_gtacaaCGGCGGGCGG	Diabetes, MODY3
CD083315	ATGCATC ^{243} CAGagAGGGGTGTCC	Diabetes, MODY3
CD064649	AGAGA ^{245} GGGGTgtCCCCATCACA	Diabetes, MODY
CD064654	GTTTGCC ^{270} AACcGGCGCAAGA	Diabetes, MODY
CD994268	GCCAAC ^{271} CGGCgcAAGAAGAAG	Diabetes, MODY3

CD045567	GCGCAAA^{274}GAAGaagCCTTCCGGCA	Diabetes, MODY
CD972459	CGGGCCC^{290}CCCCaAGGGCCAGG	Diabetes, MODY3
CD982970	GGCCC^{290}CCCCaGGGCCAGGCC	Diabetes, MODY3
CD972460	CCCCC^{291}CCAGgGCCAGGGCCG	Diabetes, MODY3
CD083318	CTCCCT^{306}GGCcTGCTCCACC	Diabetes, MODY3
CD083319	GCAGC^{338}GGCGGtCCCTTAGTGA	Diabetes, MODY3
CD023533	CCCTTA^{342}GTGAcaGTGTCTACAC	Diabetes, MODY
CD064655	TCCAC^{350}CAAGTgTCCCCACGG	Diabetes, MODY
CD067209	AGTGTCC^{353}CCCacggggcctggagcCCAGCCACAG	Diabetes, MODY3
CD045566	CTTCCCTCGtag_I5E6_{370}GTCTCAGCAG	Diabetes, MODY
CD993631	CAGCA^{373}GCTGGgGGCCCCCTCC	Diabetes, MODY3
CD083320	GCCCC^{377}CTCCcCCTGTcAGCA	Diabetes, MODY3
CD064653	GGCCCC^{377}CTCCcCCTGTcAGCA	Diabetes, MODY
CD962165	CCCCTC^{378}CCCCctGTcAGCACCC	Diabetes, MODY3
CD982971	CCCTC^{378}CCCCctGTcAGCACCC	Diabetes, MODY3
CD972461	CTTGGAG^{391}CAGaCATCCCCAGG	Diabetes, MODY3
CD067210	GCAGACA^{393}TCCcCAGGCCTCAA	Diabetes, MODY
CD972462	CCAGCAG^{400}CCCcAGAACCCTCAT	Diabetes, MODY3
CD052124	TGGCC^{440}TCCACgCAGGCACAGA	Diabetes, MODY
CD972463	TCCACG^{442}CAGGcaCAGAGTGTGC	Diabetes, MODY3
CD030621	GCAGGCA^{444}CAGagTGTGCCGGTC	Diabetes, MODY
CD083313	ACCTGTG^{481}CAGagCCATGTGACC	Diabetes, MODY3
CD050907	ACCCAG^{487}AGCCcCTTCATGGCC	Diabetes, MODY3
CD083317	CCAGC^{536}CTCACgcccACCAAGCAG_E8I8_G	Diabetes, MODY3
CD004512	TCACG^{538}CCCACcAAGCAG_E8I8_GTAA	Tip 2 Diyabet

CD053009	CTTCACC^{545}TCAgacaCTGAGGCCTC	Diabetes, MODY
CD962166	CCTCA^{546}GACACtgAGGCCTCCAG	Diabetes, MODY3
CD112125	CGCCAGC^{588}CCCacAG_E9I9_GTGAGAGG	Diabetes, MODY3
CD064652	CAATGGC^{607}CAGagCCACCTGCTG	Diabetes, MODY
CD083321	GCTGCCA^{613}TCCaaCCACAGCGTC	Diabetes, MODY3
CD083316	CACAGC^{617}GTCAtcGAGACCTTCA	Diabetes, MODY3